

SZAKDOLGOZAT

Fodor Rebeka

2024/2025

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet

Tájrendező és kertépítő mérnöki alapképzési szak

**A szentgotthárdi Nagyboldogasszony Templom és
Kolostorépület környező zöldterületeinek történelmi fejlődése**

Belső konzulens: Dr. Sárospataki Máté
tanszékvezető, egyetemi docens

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Tájépítészeti, Településtervezési és
Díszkertészeti Intézet, Kertművészeti
és Kertépítészeti Tanszék

Külső konzulens:

Készítette: Fodor Rebeka

Magyar Agrár és- Élettudományi Egyetem

2025.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
1.1. Témaválasztás indoklása	3
1.2. Célkitűzés, szakdolgozat felépítés	4
1.3. A Várkert általános bemutatása, lehatárolás.....	4
2. Szakirodalmi áttekintés	6
3. Módszertan.....	7
4. Forráselemzés: A kert eredete.....	8
4.1. Szentgotthárd az apátok letelepedése előtti időkből	8
4.2. Szentgotthárd a XIII. században	9
4.3. Szentgotthárd a XIV.- XV. században.....	10
4.4. A Szentgotthárdi Csata és azt követő idők	11
4.4.1. A szegycsata Vasvári Béke	12
4.5. Az új monostor és Pilgramm (1738-1784)	13
4.6. A Zirci egyesítést követő időszak (19. század vége és a 20. század)	17
4.6.1. 1987-es Szentgotthárdi Várkert felújítási terve.....	18
4.7. A nagy megújulás (21. század).....	21
4.8. Következtetések a történelem alapján	23
5. Vizsgálat: A szentgotthárdi Várkert napjainkban	28
5.1. Alapadatok a Várkertről	28
5.2. Környezeti adottságok vizsgálata	28
5.3. Várostervezési szerepe.....	29
5.4. Tulajdonviszonyok és a Várkert felosztásának vizsgálata	30
5.5. Jelenlegi állapot és funkciók.....	31
5.6. Zöldfelületi arány és az úthálózat hierarchiájának vizsgálata	32
5.7. Látványkapcsolatok	33
5.8. Élettelen elemek	33
5.8.1. Építmények.....	33
5.8.2. Kültéri bútorok, táblák és szobrok	34
5.9. Élő elemek, a növényzet.....	35
5.10. Konfliktusok	36
5.10.1. A növényállomány állapota.....	36
5.10.2. Épített elemek állapota	38
5.10.3. Vízfelület és tótechnológia.....	39

6.	Kérdőív és értékelése	40
7.	Javaslatok.....	43
8.	Összegzés.....	47
9.	Köszönetnyilvánítás	49
10.	Irodalomjegyzék.....	50
10.1.	Könyv.....	50
10.2.	Folyóiratcikk.....	51
10.3.	Internetes hivatkozás.....	52
10.4.	Kutatás	53
10.5.	Tervek	53
11.	Ábrák jegyzéke.....	56
12.	Mellékletek.....	57
	I. Melléklet	
	II. Melléklet - Fotómelléklet	
	III. Melléklet - Kérdőív	
	IV. Melléklet - Térképmelléklet	

1. Bevezetés

1.1. Témaválasztás indoklása

Szakedolgozatom téma választásánál fontos szempont volt számomra, hogy személyes kötődésem is legyen a helyszínhez.

Célkitűzésem, hogy a kutatásom a jövőre való tekintettel hasznos legyen számomra és az ott élők számára is. Szem előtt tartva ezeket, a választásom a lakóhelyemre Szentgotthárd városára esett. Pontosítva a város központi zöldterületi elemeire a szentgotthárdi Nagyboldogasszony Templom és kolostorépület közvetlen környezetére.

A szentgotthárdi Várkert egy szép és izgalmas park, amely történelmi és természeti szempontból egyaránt kiemelkedő jelentőségű. A park a város központjában található, egyben a legnagyobb közpark, így a helyi lakosok életében jelentős szerepet tölt be.

Maga a park két részből tevődik össze egy tájképi és egy barokk kialakítású kertrészből. A dolgozatomban vizsgált terület azonban jóval nagyobb zöldfelületet fed le, mivel az épülethez szorosan kapcsolódó oldal- és előkert területeivel is foglalkozom. A templomot körülölelő zöldfelületekkel együtt a történelmi alakulás során egy egész egységet képeztek.

Dolgozatom egyik fő témája a választott terület szabadtérépítészeti történelmi kutatása. A park a 12. századi kialakításakor még nem volt ennyire szétosztott, így értelemszerűen továbbra is egy egységes park területként vizsgálom. A park történelmi idők folyamán sokat változott. A történelem megismerésével fel szeretném deríteni és egyben kihívásnak is érzem, hogy a jelenlegi helyzet eléréséig milyen tényezők befolyásolták az alakulását az évtizedek alatt.

Úgy gondolom, hogy ezek az információk a múltunk megismeréséhez elkerülhetetlenül hozzá tartoznak. A kerttörténelmi kutatás tehát segítséget nyújt a helyszín mai formájának és adottságainak megismeréséhez és megértéséhez.

Kutatásommal végső soron hozzá szeretnék járulni a település zöldfelületi fejlesztéséhez és a történelmi ismeretek segítségével biztosítani szeretném a park alakulásának jövőjét is oly módon, hogy jelen munkám a Szentgotthárd központi parkjának minőségi és értéket nyújtó, (ill. a meglévő értékeket megőrző) megalapozó munkarésze lehessen a jövő szabadtérépítészeti tervezése számára.

1.2. Célkitűzés, szakdolgozat felépítés

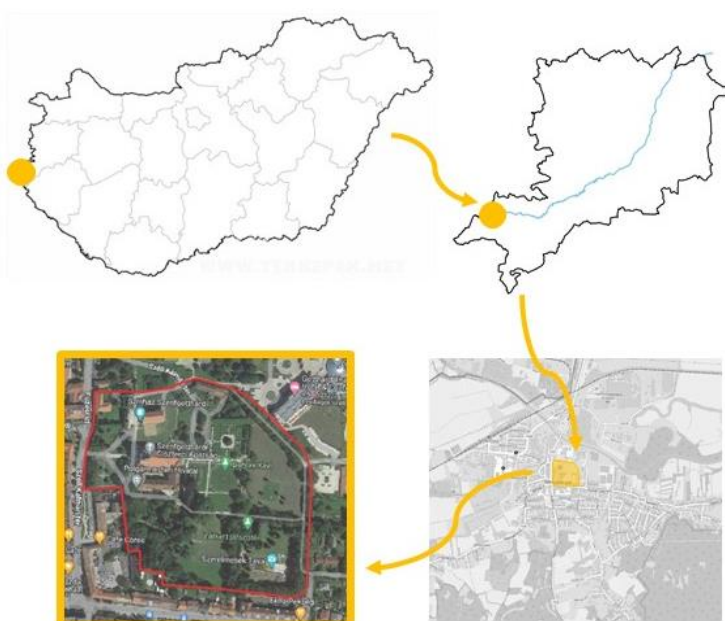
Szakdolgozatom célja, hogy feldolgozza a Szentgotthárd Nagyboldogasszony Templom és kolostorépületet körülölelő zöldterületeinek eredetét a középkortól napjainkig. Átfogó képet szeretnék kapni a park kialakulási folyamatáról a múltból kiindulva napjainkig.

Feltárva napjaink problémáit és ezekre reflektálok, megoldást keresek, majd javaslatokat teszek a problémák, konfliktusok megoldására.

Történeti kutatásaim során elemzem a fellelt forrásokat, adatokat gyűjtök és következtetéseket vonok le ezekből a park eredetéről a saját tudásom és tanulmányaim alapján. Miután a történeti kutatással elérek napjainkig, foglalkozni fogok a jelenlegi állapotokkal, felméréseket végzek, megvizsgálom a konfliktusokat. Szeretném figyelembe venni és megvizsgálni a park jelenleg használt funkcióit, az itt élőkkel kommunikálni, ezzel is alá támasztva a hipotéziseimet. Az így összegyűjtött és csoportosított konklúzióim alapján megfogalmazom a Várkert fejlesztéssel és fenntartással kapcsolatos javaslataimat.

1.3. A Várkert általános bemutatása, lehatárolás

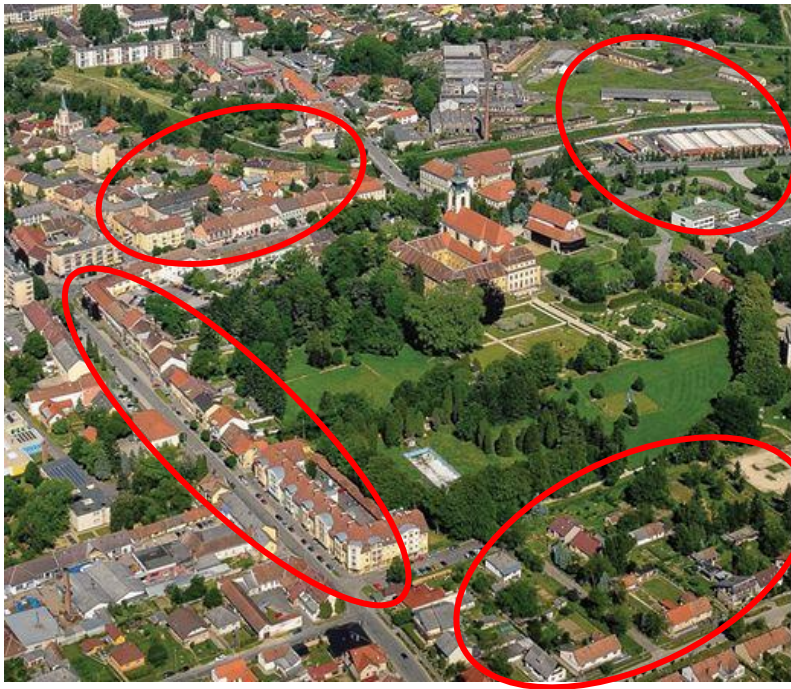
A szentgotthárdi Nagyboldogasszony Templom és kolostorépület környező zöldterületei Magyarországon, Vas vármegyében található, az osztrák és szlovén határ mentén Szentgotthárd város szívében, mely köré épült a város (1.ábra). A parkot Keleten családi házak határolják.

1.ábra: A Várkert elhelyezkedése
Forrás: Saját ábra

Észak-Kelet felé található a park közvetlen közelében a szentgotthárdi termálfürdő és a hozzá kapcsolódó hotel. Az északi oldalon a Szent Gotthárd Általános Iskola, míg a Nyugati és Déli oldalon sűrűn beépített történelmi város húzódik, melyek lakó - és kereskedelmi funkciókat töltenek be. A város a történelem során a ciszterci apátság körül jött létre, így a központi rész továbbra is a Barokk templom és a főtér környezete. Mára már jóval

nagyobb terület, mint a kezdetekben a népességnövekedésnek köszönhetően (2.ábra) (Kiss, 2017: 51-52).

2.ábra: A Várkert határai

Forrás: Település arculati kézikönyv 2017

található, és szerves részét képezi a helyi történelemnek. A Várkert stílusa a történelem során fokozatosan változott, valamint a park az idők folyamán több átalakuláson esett át. A modern kerttervezési elemek mellett megőrizte a régi, természetes formákat, amelyek a város történelmi múltját idézik. A kert az ide érkezők számára egy pihentető és szórakoztató környezetet kínál, miközben a helyi történelem és kultúra megismerésére is lehetőséget ad. A park és a kolostorépület is helyi jelentőségű védelem alatt áll (1/1.melléklet).

A Várkert a Szentgotthárdi Vár részeként alakult ki, amely a középkorban épült, és az évszázadok során különböző funkciókat látott el. A Vár kertje, bár nem rendelkezik olyan nagy mérettel és pompával, mint a barokk kertek, de azért jelentős kulturális és esztétikai értéket képvisel. A Szentgotthárdi kolostorépület és annak kertje a város középpontjában

2. Szakirodalmi áttekintés

Szakdolgozatomat a történeti kutatással kezdtem. Felkerestem a helyben lévő szentgotthárdi Móra Ferenc Városi Könyvtárat, a Pável Ágoston Múzeumot és a Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatalt. Felvettem a szombathelyi Egyházmegyei Levéltárral a kapcsolatot, ahol bár rengeteg időt töltöttem, nem sok releváns információt sikerült gyűjteni. A kutatásom a Vármegyei Levéltárba folytattam, ahol régi tervrajzokat találtam az apostolok számára, köztük egy 19. századi kiültetési tervet. Ezt követően több alkalommal látogattam el a szombathelyi Berzsényi Dániel Könyvtárba. Itt több információt találtam, többek között könyveket, újságokat Szentgotthádról. A kutatásom leginkább a Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal műszaki osztálya segítette.

A történelem felgöngyölítéséhez legjelentősebb forrásaim a Kuntár Lajos, Szabó László és Varró Attila „SZENTGOTTHÁRD, Helytörténeti, - Művelődéstörténeti, - Helyismereti Tanulmányok” című könyve, valamint Stefánka László „Séták Szentgotthárdon” című könyve.

Folyóiratcikkeket és különböző internetes hivatkozásokat is felhasználtam szakdolgozatom írása közben.

Növénylisták és ültetési útmutató készítéséhez, szakmai könyveket használtam, ilyen például Kaszab L. *Parkfenntartás I.* és Patkós I., Kovács E. *Az évelő dísznövények felhasználása* című könyve.

Kutatásom segítéséhez a legtöbb szakmai anyagot a Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal ügyintézőitől kaptam. Többek között a szondázó kertrégészeti kutatást, melyet Belényesy Károly régész készített a Várkert területén. Rendelkezésemre bocsátottak kettő régi térképet, illetve a Várkert területére készült korábbi tervdokumentációkat. A Pilisi Parkerdő Részvénytársaság által 1987-ben készített, valamint Karácsony és Társa Mérnöki Iroda Kft. által 2017-ben készített tervdokumentációját.

A tanulmányomban a város zöldterületeivel foglalkozó szerződéseket, a fakatasztert és egyéb terv dokumentumokat Szentgotthárd Város Önkormányzat városüzemeltetésén dolgozó ügyintéző személyesen bocsátották rendelkezésemre. Személyes segítséget kaptam Törő Eszter műszaki ügyintézőtől (az Önkormányzat részéről a kapcsolattartó a SZET Szentgotthárdi Kft.-vel, mint fenntartó), és Domokos-Bartyik Zsuzsanna Tünde településfejlesztési ügyintézőtől.

A térkép mellékletek egy része a Szentgotthárd Város Önkormányzata saját térképállománya a „Városmester” nevű rendszeréből.

A Várkert alaprajzát AutoCad formátumban Tófeji Zsolt városüzemeltetési vezető bocsátotta rendelkezésemre.

3. Módszertan

Kutatásom során felkerestem a szentgotthárdi Móra Ferenc Városi Könyvtárat, a Pável Ágoston Múzeumot és a Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatalt. Felvettem a kapcsolatot a szombathelyi Egyházmegyei Levéltárral és a Vármegyei Levéltárral, valamint a szombathelyi Berzsényi Dániel Könyvtárban folytattam a kutatásom.

A történeti kutatásom fellelhető forrásainak információit összegeztem, következtetéseket vontam le, mivel úgy gondolom, hogy egy történelmi park esetében ez nem kihagyható. A történelmi információk nagy mértékben hozzájárultak a park mai állapotának megértéséhez és a javaslati rész elkészítéséhez egyaránt.

A történelmi rész feldolgozása során eljutottam napjainkig, ezt követően a vizsgálati résszel folytattam. A saját ábrák, térképek elkészítésében a vizsgálatokhoz a Qgis és az AutoCAD program segítette a munkámat.

Elsőként vizsgáltam, a környezeti adottságait a területemnek, valamint a park szerepét és funkcióját, nagy vonalakban a park jelenlegi állapotát. Részletesen vizsgáltam az úthálózatot, annak hierarchikus viszonyát és állapotát. A zöldfelületi arányokat, különböző vegetációs időszakokban a látványkapcsolatokat, külön kitértem az épített és élettelen elemekre, azok állapotára és a park jelenlegi fenntartással kapcsolatos munkáira.

A vizsgálatok segítettek az esetlegesen felmerülő problémák meglátását és szakmai alátámasztását. Kérdőív összeállításával és kiküldésével mértem fel a helyi lakosok véleményét, melyben kiemelkedő kérdésként szerepelt a park erősségeinek és gyengeségeinek lakosság szerinti megítélése. A kérdőív értékelését követően az eredmények figyelembevételével kiegészítésre került a Konfliktusok című fejezet. A saját és az itt élők véleményét egyesítve olyan javaslatokat fogalmaztam meg, amely megvalósítás esetén egy jobb és élhetőbb parkot hozhat létre.

Kérdéseimmel bizalommal fordulhattam Domokos-Bartyik Zsuzsanna önkormányzati településfejlesztési ügyintézőhöz, akivel a favédelmi, természetvédelmi kérdésekről, növényállományról és a Virágos Magyarország Pályázatról tartottunk konzultációt.

A tó kivitelezésével és fenntartási munkáival kapcsolatosan Gál József SZET Szentgotthárdi Kft. ügyvezetője segítette munkámat, akivel e-mailben vettem fel a kapcsolatot.

4. Forráselemzés: A kert eredete

A történelmi idők elemzéséhez legjelentősebb forrásom a Kuntár Lajos, Szabó László és Varró Attila „SZENTGOTTHÁRD, Helytörténeti, - Művelődéstörténeti, - Helyismereti Tanulmányok” című könyve. A könyvet írásom során további forrásokkal egészítettem ki, melyek a szövegben feltüntetésre kerültek.

4.1. Szentgotthárd az apátok letelepedése előtti időkben

Az őskor történetéről még ma is hiányosak az ismereteink és kevés forrás áll rendelkezésre. Valószínűleg a Rába-völgy és Szentgotthárd környéke már a neolitikus korban lakott lehetett az i.e. 5-4. évezred idejében. A rézkor, bronzkor és vaskor életéről nincsen ismert forrás, ez a kutatás hiányával magyarázható.

Pannonia tartomány életét a IV. századtól már szinte lehetetlen nyomon követni a feljegyzések hiánya miatt. A keleti barbár támadások elől a vidék népe feltehetőleg elmenekült. Az őket követő avarokat 803-ban Nagy Károly frank uralkodó serege verte le. Az elűzött avarok helyére szlovének települtek, elsősorban Karinthiából. A honfoglaló magyarok már biztosan eljutottak erre a környékre, melyet az bizonyítja, hogy a korai vasművesség nyomait megtalálták. 904-ben Árpád erre a vidékre telepítette Kurszánt népének egy részét. Szent István idején feltehetőleg Magyarország határa ezen a vidéken húzódnak, hiszen a nyugati várlánc ennél beljebb Sárvár és Vasváron át húzódott (Stefánka 1998: 6-7).

Következő feljegyzések már említik és oklevéllel igazolható, hogy Gotthárd közelében már 1157-ben állt Gyarmat¹, mely a németújvári bencések birtokában volt akkoriban. Valószínűleg ebben az időben jöhetett létre Gotthárd falu is. Erre enged következtetni néhány feljegyzés, melyben szerepel, hogy Gotthárd szentté avatását követően a götweigi bencések Graz közelében templomot emeltek, mely a Gotthárd névre lett felszentelve (P. Sulzbeck, 1940). A kor további jellege volt, hogy a települések nevüket a felszentelt templomról kapták. Az itt épített Szent Gotthárd tiszteletére felszentelt templomról nem csak a település kapta a nevét, hanem a ciszterci monostor is, mivel valószínűleg akkor már annyira ismert volt a település neve (Kuntár et al. 1981: 36-37).

---

¹ Mai Rábagyarmat. Szentgotthárdtól 13 km-re található

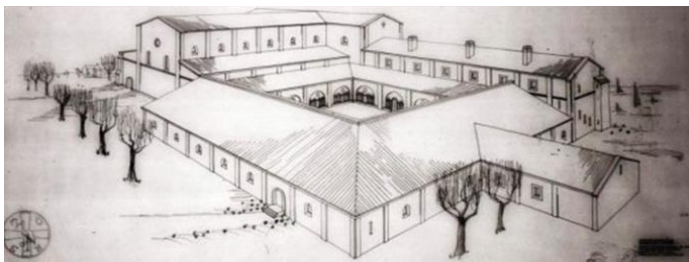
armárium mellett egy nagy nyílású román kori kaput találtak, mely faragott kövekből készült. A kapu nyugati felén megtalálták a kerengő boltozatának fali pillérét, így rekonstruálni tudták a kerengő boltozatát. A régészeti kutatás végére a román kori félköríves főszentély alapjait és a káptalanteremből származtatható nyolcszögű lábazat osztópillérét is fellelték. A rekonstrukciós tervek elkészítésére a Budapesti Műszaki Egyetem Építészettörténeti Tanszékén dolgozó dr. Zádor Mihályt bízták meg (II/3.melléklet). E tervek alapján később Guzsák Tamás rekonstrukciós rajzot készített a szentgotthárdi ciszterci templom nyugati homlokzatáról (Kuntár et al. 1981: 40-57) (II/4.melléklet).

4.3. Szentgotthárd a XIV.- XV. században

A XIII. század második felére a monostor már jól szervezett és jövedelmező, biztos gazdasági alapokon nyugvó központi birtokkal rendelkezett. Az apátság feletti joghatóságot a győri megyéspüspök gyakorolta, bár a püspök joga erősen korlátozott volt.

A magyarországi monostorok a XIV. század elejére már megromlott helyzetbe kerültek, a Nagy Lajos korában zajló zilált viszonyok miatt. Ennek következtében jelentős változás érte a kolostort az 1391-es évben, amikor is Zsigmond király a szentgotthárdi monostor feletti kegyúrsági jogot Szécsi Miklós nádor fiainak adományozta (Valter 1989: 2).

A XV. század közepén az apátsági birtok a német betörések, zaklatások és zavargások mellett pereskedésekkel és belső viszályokkal is meg kellett, hogy küzdjön. 1448-ban emiatt a

4. ábra: A kezdetleges várrá alakított monostor
Forrás: <https://www.sztgmuzeum.hu/hu/kutatas-hu/7-a-szentgotthardi-ciszterci-monostor>

reini apátra ruházták át a kolostor vezetését (Valter 1989: 2). Ennek eredményeképp a monostor megszilárdul, élére Nádasdi Darabos György került 1449-ben. Szép lassan rendezte a birtok ügyeit, 1467-ben pedig belső viszályok követték munkásságát a Szécsiekkel szemben.

Az apát elkezdte megerősíteni a monostort és várrá próbálta alakítani (4. ábra, II/5. melléklet). Fellépett, a Szécsiek és a király ellen is, de a királyi levél ellenére sem bontották vissza a megerősítést (Kuntár et al. 1981: 69). Darabos György halálát követően hanyatlásnak indult Szentgotthárd. Mátyás király idejében még inkább leromlott a monostor. 1480-ban Mátyás király Henrik ciszterci szerzetesnek adományozta a szentgotthárdi apátságot, a Szécsi családnak

pedig felszólító levelet küldött, hogy az apátság minden birtokát és javait adják át az új apátnak (Kalász 1932: 176).² Szécsi Miklós azonban nem akarta átadni az apátságot, a szerzeteseket pedig nem engedte be. A szerzetesek Mátyás királyhoz fordultak segítségért, Mátyás király pedig ismét erélyesebben szólította fel Szécsit az átadásra. Szécsi Miklós ennek következtében kénytelen volt átadni a monostort. Mátyás király elvette tőle a birtokot és a kiskorú Székely Jánosnak adta. Kiskorúsága miatt a jogot bátyja Székely Jakab gyakorolta, ezt követően belső viszály kezdődött. Szécsi Tamás vezetése alatt a monostor élete szinte teljesen megbénult. A várrá alakított apátsági épület pusztulásnak indult. Az épületeket elhanyagolták (Kuntár et al. 1981: 70-71). Szécsi Tamás halála után fia, Szécsi István gyakorolta a jogokat. 1528-ban Ferdinánd király elvette tőle az apátságot és Serédi Gáspárnak adta. Ezzel véget ért a Szécsiek majdnem másfél évszázados uralma.³ Ezzel az információval kapcsolatban azonban a különböző fellelt forrásokban ellentmondásos leírásokat találtam.

A 15 éves háborút követően Szentgotthárd a Stájerország védő várak közé került, ezzel megpecsételve hanyatlásának sorsát. 1605-ben a Bocskai felkelés idején Wolfgang Tieffenbach stájer várparancsnok a hajdú csapatok érkezésének hírére, félelmében felrobbantotta a templomerődöt (középkori kolostort) és a város is leégett (Stefánka 1998: 13-14).

4.4. A Szentgotthárdi Csata és azt követő idők

A park állapotáról a XVI.-XVIII. században nem találtam lényeges feljegyzést, ennek ellenére szeretnék említést tenni a Szentgotthárdi csatáról és azt követő időkről, mivel a város életében igen jelentős eseménynek számít. Minden évben a város a Történelmi napok rendezvénysorozatokkal emlékezik meg erről az eseményről.

A csatát Zrínyi Miklós téli hadjárata előzte meg, majd 1664.-ben megkezdte Kanizsa ostromát. A császári udvar döntésképtelensége és késlekedése miatt június elején Ahmed Köprülü nagyvezér csapatai felmentették az ostromolt Kanizsát. Ennek következtében a

---

² Kalász 1932 176. - egész oklevél szövegét közli

³ A Szécsi Tamás halálát követő időkről több különböző forrást is találtam, melyekben számos eltérés található az évről és személyét illetően. Az 1981-ben lévő forrásban azt írják, hogy Szécsi Tamás fia, Szécsi István vette át a hatalmat 1528-ig. Ezt követően Ferdinánd király elvette tőle az apátságot és Serédi Gáspárnak adta. (Kuntár, Szabó, Varró 1981 71.) Egy másik forrás szerint Szécsi Tamás halálát követően özvegye Székely Magdolna irányítása alá került a birtok, majd Mária királyné titkára Serédi Gáspár igyekszik megszerezni a birtokot, de ez sikertelennek bizonyult. Székely Magdolna új férje, Thurzó Elek országbíró lett volna a vezető, de egy másik örökös Székely Margit fellépésével az apátság helyzete teljesen átláthatatlanná vált. (Stefánka 1998 13.) Egy harmadik forrásban 1935-ből azt találtam, hogy a Szécsiek kezéből a birtok csakis 1527-ben került ki, amikor azt a király ciszterci rendi Betha Jánosnak adta át. (Vakarcs 1935)

törökök felsorakoztak a Drávánál, ezzel Stájerországot és Bécset fenyegetve. A császári csapatok Magyaróvárnál táboroztak (II/6. melléklet). A török sereggel szemben igen kevés haderő állt rendelkezésre, igénybe kellett venni a Német Birodalom és a Rajnai Szövetség segítségét. Ha a bécsi udvar a Rajnai Szövetség segítségét kéri, el kell ismernie a Szövetséget. Ha viszont visszautasítja a Szövetség segítségét a Német Birodalom jogosan kérdőjelezheti meg, hogy a veszély tényleg olyan komoly e. Így hát vonakodva bár, de segítségre szólította fel a Rajnai Szövetséget és XIV. Lajost. Ennek következtében Magyarországra régen nem látott hadsereg érkezett, mely 90 000 főt számlálhatott. Emellett a hadsereg további részét képezte az Európai söpredék is, akik megfelelő vezetéssel és ellenőrzéssel komoly eredmények elérésére is képesek voltak. Ennek következtében a Mura folyót, mint az élelmiszer utánpótlás egyetlen útvonalát tartani kellett, de meg kellett akadályozni a török átkelését a Rábán Szentgotthárd lábánál. A császári csapatok Montecuccoli vezetésével július 24 és 29 között érkezett meg és sikeresen megszervezték a partvonal védelmét (II/7.melléklet).

A török csapatok július 29.-én kezdték meg a folyón való átkelést és a hídfőállás elfoglalását. A Rába kanyarulatában összesen 200 fős egység tartózkodott. Bár ez a kanyarulat a császári egyesült seregek közepén volt, a török taktikai szempontból ezt választotta átkelésének helyszínéül. A veszélyt a Rajnai Szövetség és a francia csapatok parancsnoka Hohenlohe és Coligny tábornok ismerték fel, akik riasztották Bádenit. Az örgróf erre ellentámadást indított, mely az előkészületek hiányának, a bonyolult terepviszonyoknak és a zavarnak hála csúfos vereséget szenvedett. Ebben az ellentámadásban a Német Birodalom hadserege gyakorlatilag teljesen megsemmisült. Súlyos harcok árán, de a védővonalban keletkezett rést sikerült befoltozni (Stefánka 1998: 18-21).

Megegyeztek, hogy együttes erővel, szervezeten támadást indítanak. Augusztus 1.-én megindult a szövetséges csapatok nagy erejű ellentámadása. 18 óra tájban véget ért a csata, mely a szövetséges csapatok győzelmével ért véget. A táborát bontó török visszavonult Esztergom felé (Stefánka 1998: 21-22).

4.4.1. A szégyenteljes Vasvári Béke

A békét augusztus 10.-én írták alá, melynek súlyos következményei lettek. Az 1663-ban kialakult helyzetet rögzítették, tehát a török birodalom kezén maradt az összes eddig elfoglalt terület, köztük Váradi. Teljesen figyelmen kívül hagyva a szentgotthárdi csata végkimenetelét. A háttérben valószínűleg az állt, hogy a Habsburgok dinasztikus érdekekből lemondtak a

törökkel való további csatározásairól, hiszen ezzel a békével Bécsset már nem fenyegették, így beálldozták Magyarországot (Kuntár et al. 1981: 164).

Szentgotthárd környékén még két jelentős csata zajlott le. Az egyik 1704-ben Károlyi Sándor kuruc és Rabatta gróf csapatai között. A másik pedig 1705-ben Bottyán János aratott győzelmet Heisler Hanibal csapatai felett (Stefánka 1998: 23).

4.5. Az új monostor és Pilgramm (1738-1784)

Szentgotthárd továbbá is fontos volt az anyaegyháznak, ennek köszönhetően az ausztriai Rein, Lilienfeld és Heiligenkreuz apátjai folyamatosan kérelték a nádort, az országgyűlést és az uralkodókat a rend jogainak érvényesítése és a monostor helyreállításának érdekében. Robert Leeb, Heiligenkreuz 1728-ban megválasztott apátjának törekvése eredménnyel járt. Neki köszönhetően az anyaegyház és a szentgotthárdi kolostor újra egyesülhetett.

VI. Károly császár ajándékozási okirata 1734. július 29.-én Bécsben készült kiállításra (*II/8. melléklet*). A két apátság egyesítéséről szóló oklevél szerint Robert Leeb apát a hatalmas vállalásainak következtében megkapta az engedélyt, hogy Szentgotthárdra cisztercieket telepítsen (Kuntár et al. 1981: 398).⁴ Ezt követően a heiligenkreuz-i apátság ismét felvirágzott. Ezt jól mutatja, hogy a heiligenkreuz-i apátságot is bővítették (INT-02).

Mikor az első szerzetesek megérkeztek a birtok leromlott állapota fogadta őket. A Szent Gotthárd-templom mellett, omladozó, alig használható épületek álltak. A régi várárok vize még körbe vette a területet. A leglakhatóbb hely a Schössnek nevezett nyári lak bizonyult, melyet az elsők között hoztak rendbe, kibővítve a Mária kápolnával (Kuntár et al. 1981: 398).

A szentgotthárdi kolostor építése során Robert Leeb apát az alsó-ausztriai építőmestert Franz Anton Pilgramot kérte meg a tervek elkészítésére. Pilgram 1738-ban érkezett Szentgotthárdra. Megtalálta és felmérte a középkorban épült kolostor alapjainak maradványait. Ezekről készített feljegyzése a Heiligenkreuzi Ciszterci Apátság Levéltárában található.

Ezt követően több tervet is készített, többek között olyat is, mely az új épület középpontjába a Gotthárd-templomot helyezi. A végső elfogadott tervben teljesen függetlenítette magát a középkori monostortól és a Várhegy fennsíkjának közepébe helyezte. Pilgram tervei közül fennmaradt a kolostor földszinti és emeleti alaprajza, illetve a látványterv, melyen az épület északi és déli szárnya is látszik a kerttervvel együtt. Az anyagi nehézségek

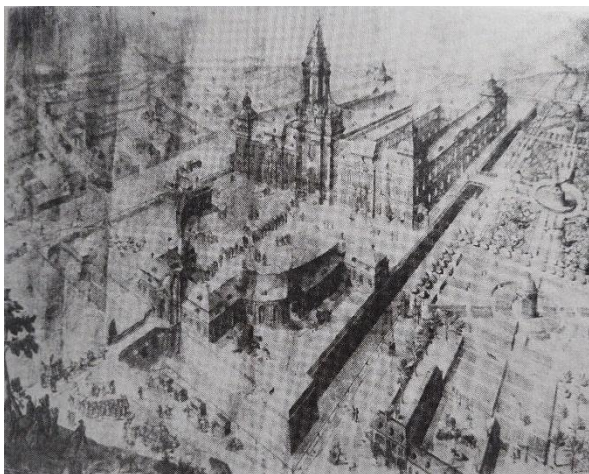
---

⁴ Robert Leeb apát vállalásai: felajánlotta, hogy a tönkrement plébániák magyarországi alapjának, a Cassa Parochorumnak javára 100 000 forintot fizet be, ezen kívül vállalta a szentgotthárdi apátság és kolostor újjáépítését, valamint az apátsághoz tartozó összes plébániatemplomot saját költségén.

miatt csak a templom és a déli kolostorszárny készült el (Kuntár et al. 1981: 402-407).⁵

Az új kolostorépületet 1740. június 13.-án kezdték el építeni a déli szárnyal, melybe 1746-ban már be is tudtak költözni a szerzetesek. 1748. augusztus 14.-én tették le a templom alapkövét, majd 1764-ben megáldották. A templom építésével párhuzamosan haladtak a gazdasági épületek építésével is (Tóth 2022: 14). 1755-ben Robert Leeb apát elhunyt, helyét Alberik Fritz apát vette át (Kuntár et al. 1981: 413). Érdekesség a templommal kapcsolatban, hogy a mai refektórium mennyezetén látható megfestve a Pilgram által készített apátság ideál terve. A templom mennyezetén található a szentgotthárdi csata győzelmi jelenete festményként, melyet Dorffmaister István készített (II/9. melléklet, II/10. melléklet).

Az északi szárny udvarához tervezett díszkert a kolostorszárnyal együtt nem készült el. Sajnos a déli szárnyhoz tervezett díszkert is az anyagi nehézségek áldozatául esett. A tervek szerint az apáti szárny díszeként négytáblás hímzéses partert tervezett, melynek középpontjában egy díszmedence került volna. A tervben látható még, a kolostor melletti szökőkút, mely nem

5. ábra: Pilgram terve a szentgotthárdi apátságról
Forrás: Kuntár, Szabó, Varró 1981 könyvéből

túl nagy, de kiépítéséhez jelentős vízgépészetre lett volna szükség. Az apáti szárny parterjével ellentétben az oldalsó díszkert régence⁶ jelleget mutatott. A kert előterében egy kerti pavilon, a déli oldalon és a kolostor mögött, a vizes árkon túl kertek helyezkedtek el (5. ábra). A rendház déli szárnyának a közepén híd vezet át a vizesárkon, mely folytatásában húzódik a sétány, amely a kert főtengeyét adja. A déli szárny hosszúságában hímzéses parter alkotja a kert középrészét. A kör alakú terekben a sétányok metszéspontjában kör alakú szökőkutakat helyeztek volna el. A hímzéses parter sétányai kettősek, szabad szegélyekben alacsony növésű cserjék állnak. A táblák szegélyei a főtengey mentén zártak, míg a külső oldalon záródó íves vonallal a maradék két oldalon körrel áttörték. A szegélyben a főtengey mentén puszpánggömbök álltak (Fatsar 2008: 210). A hímzéses parter mindkét oldalán boszké⁷ helyezkedik el, melyeknek végén pavilonok állnak. A boszkét csillagsétány osztja nyolcadokra, majd ezeket még kettéosztja egy körsétány. A pavilon

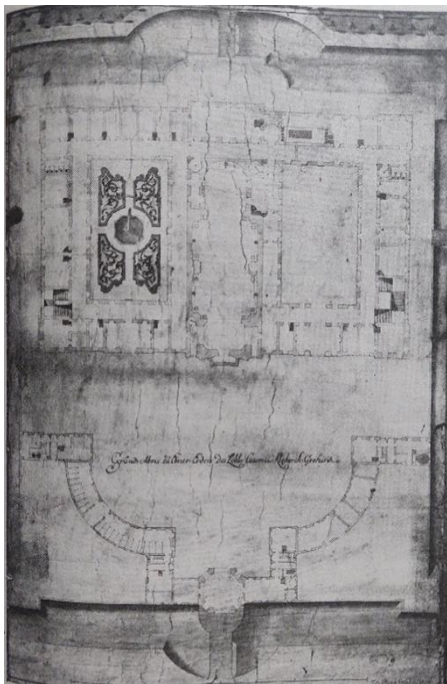
⁵ Ennek öröme viszont mai napig láthatóak a középkori kolostor maradványai

⁶ Régence: rövid francia történelmi időszak és egy művészeti stílus, amelyből később a francia rokokó stílus alakult

⁷ Boszké: fákkal és cserjékkel körül határolt intím tér, ligetecske, négyszög alaprajzú, melyet sétautak osztanak fel. Társas együttlétekre alkalmas hely a barokk kertekben

határoló sövényfal vonalában nincsenek fák, csak gyep felület alkotja a mezőt, amelyet ösvény választ el a határoló sövényfaltól. A díszkertet nyugat felől falazott kerítés határolja, azon túl haszonkertek fekszenek. A főépület felé eső oldalon sétány található, amelyet a nyitott boszkek mellett fasor, hímzéses parter mellett pedig szabad szegély kísér. A hímzéses partertől keletre fekvő boszkek sétány zárja le, azon túl újabb kertrészek helyezkednek el. A kolostortól délre fekvő díszkert mellett haladó sétány és a keleti nyitott boszkek sétányainak vonalában húzódó fasor létesül (Fatsar 2008: 210-211).

A templomhoz csatlakozó északi és déli szárny két négyszögletes udvart hoz létre. Az északi udvaron egy parter terve látható (6.ábra). A hímzéses parter négy táblára osztott, a

6.ábra: Pilgram terve a szentgotthárdi apátság belső udvaráról
Forrás: Kuntár, Szabó, Varró 1981 könyvből

közöttük kialakított térben nyolcszög alaprajzú medence helyezkedik el. Az udvarba két lépcsőn lehetett leérkezni, ezek folytatásában sétányok húzódtak a táblák között. A táblák szegélyei a külső rövidebb oldalon csavart vonalakban záródnak, a többi oldal közepén körrel áttörtek. A mezőt gyepsávok és több elemet alkalmazó hímzések kombinációja díszíti (Fatsar 2008: 210-211).

A pénz hiányában viszont nem készült el a terv. Legalább is teljesen nem és nem is rögtön az épületegyüttes megépítésekor. Az apátság helyzete az 1780-as évektől kezdve ismét hanyatlott, a jólétet felváltotta a bizonytalanság. Mária Terézia uralkodása alatt már elindult a rendi államgépezet abszolút monarchiává alakítása. Majd II. József trónra lépésekor a szerzetesrendek felszámolását tűzte ki célul. Ennek

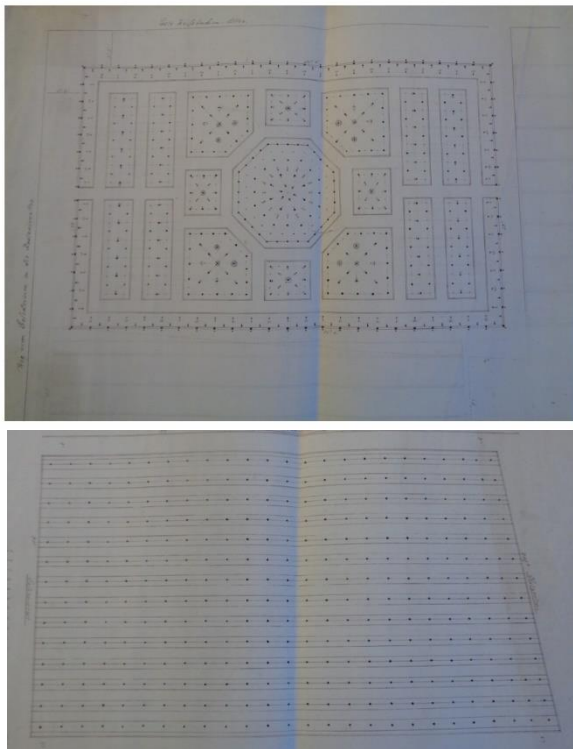
következtében 134 kolostort és 6 zárdát szüntettek meg. A heiligenkreuzi és a szentgotthárdi ciszterci kolostor a császár külön engedélye miatt nem került felszámolásra. Ennek következtében a plébániát áttették a rendi templomba.

II. József halálával javulni látszott a helyzet, Marian Reutter apát ismét fejleszteni kezdi a szentgotthárdi birtokot. 1791-ben készült el a tömör, mellvédszerű kerítése és díszes kétszárnyú kovácsoltvas főkapuja. A kaput az egyszerű keretszerkezetre függőlegesen épített, leveles hajlatban végződő pálcarácsozat alkotja, amelyet lent karikák, feljebb ovális gyűrűk merevítenek. Ívesen emelkedő koronázó részében kettős volutától közrefogottan aranyozott apáti süveg és ovális rozetta, valamint az egyesített apátságokra utaló két pásztorbotfej látható.

A görbületből elegáns vonalú babérlevélfűzér csüng alá aranyozott rozettákkal díszítve (Kuntár et al. 1981: 502-504). A kerítés maradványa és a kapu ma is látható. A kapu 2022. évben felújításra került az Önkormányzat által.

1784 évi első katonai felmérésen és a Kenedics József megyei mérnök 1786-os felmérésén befásodott terület lehetett a kolostor mögötti kert. Az épület oldalsó részein gyepes mező terül el. Az Andreas Wieser által készített 1819-es Az apátság látképe című művön is szerepel. Egy másik fennmaradt apátság látképe című ismeretlen festő által készített alkotáson 1834 előtről is látható, valamint, hogy az apátságot masszív kerítés veszi körbe. A festmények alapján valószínűsíthető, hogy a kolostor szárnyánál gyümölcsös található.

1787 és 1790 között Marian Reutter apát magtárrá alakította az 1677-ben épült templomot, mivel a barokk épületegyüttes északi szárnya nem készült el (Csuk-Horváth, 2021:33). A magtártemplom mögött található a Narancsos ház, mely építésének idejéről nincsenek feljegyzések. A Narancsos ház a kertészlakból és az üvegházból állt. A ciszterek 1950-ben történt kitelepítése után lakóházként funkcionált (Csuk 2018: 20).

7.ábra: 19. századi kiültetési tervek a szentgotthárdi szerzetesek számára
Forrás: Vas Vármegyei Levéltár

1852-1855 évben készült második katonai felmérésen már láthatóak sétányok, tengelyek, szabályos fasorok és gyepes parterek is. 1857. évi kataszteri felmérésen megjelenik a barokk kert részletesebb ábrázolása. Már nem csak a tengelyek és fasorok láthatóak, hanem hímzéses parterek is. Látható a déli díszkert és az északkeleti díszkert is. 1868. évi kataszteri térkép alapján további képet kaptunk a kert állapotáról.

Fenti tényeket alátámaszsa egyrészt a fellelhető 19. századi kertterv, amely a szentgotthárdi apátság számára készült. A két tervlapon kiültetések tervei láthatóak (7.ábra). A kert további fejlesztése szinte teljesen leállt, apátságok szétválasztásának

lehetősége miatt. Végül az 1878. november 4.-én kibocsátott diploma a szentgotthárdi apátságot Zirc-Pilis-Pásztó már korábban egyesített apátságokhoz csatolta (Kuntár et al. 1981: 519-522). 2018-ban készült régészeti kutatás is, amely során szondás vizsgálatokat végeztek, melyek alátámasztják, hogy régebben merre lehettek utak és mi maradt fent a 18. században

készült kertből. A régészeti kutatás során az épület déli oldalán található díszkertet vizsgálták. A díszkert nemcsak Franz Anton Pilgram tervén látható, de a fent említett 1857-ben készült kataszteri térképen is (II/11. melléklet). Kutatásom során felelt 1857-ben készült térképen már részletesebben ábrázolták (IV/1.melléklet). A vizsgálat továbbá kiterjedt a mai sétányok szerkezetének alapul szolgáló nagyméretű, téglalap alakú területet övező sétány nyomvonalának vizsgálatára (Belényesy, 2018). A kutatás során összesen tíz szondát nyitottak (I/2. melléklet) (II/12. melléklet).

Összefoglalás a régészeti kutatás alapján:

A kutatás során megállapították, hogy a mai várkert szerkezetét is meghatározó egykori úthálózat vonalvezetése 18. századi gyökerekre vezethető vissza. A nagy téglalap alakú sétány feltehetően csak földútként funkcionált, nem kiépített, melyre nem is volt szükség a térképen azonosítható allészerű kialakítás miatt. A feltételezett díszkert területén egyértelműen azonosítható a korábban említett tájrendezés nyoma. A teljes hímzéses parter maradandó szerkezetből történő kialakításának nincs nyoma. A feltárt részeket, mint az ovális építményt felszámolták. A szimmetrikus térszerkezeteken feltehetően 18. századi gyökerein kívül semmi nem maradt a díszkert eredeti elképzeléséből (Belényesy 2018: 2-8).

4.6. A Zirci egyesítést követő időszak (19. század vége és a 20. század)

Az 1878. november 4.-én kibocsátott diploma egyesítette a zirci és a szentgotthárdi rendet. Ennek következtében a szentgotthárdi szerzetesek dönthettek, hogy visszamennek az anyaegyházhoz Heiligenkreuzba vagy maradnak. Nagy részük elhagyta Szentgotthárdot (Kuntár et al. 1981: 522). Ezt követő időkből a Zirci apátság foglalkozott a szentgotthárdi apátság birtokaival. A Veszprém Vármegyei Levéltár őrzi a szentgotthárdi ciszterci rendet érintő iratokat. A Dokumentumok főként a kolostorépület felújításáról szólnak.⁸ A kerti művelési ágba tartozott a kolostor parkja, a gyümölcsös és a konyhakerti ágyások is (Farkas 2008: 54-55). Jelentősebb forrást nem találtam arról, hogy mi történhetett ebben az időben a kerttel. Kutatásom során találtam egy 1928-ban készült térképet, melyen a kert nincs kidolgozva, de a park úthálózata és a terepviszonyok jól láthatók (IV/2. melléklet).

---

⁸ Nem tartottam a témában relevánsnak a kolostorépület belső felújításáról szóló levelezések és tervek részletes ismertetését, mivel ezekben nincs szó a kertről. Az épület mai formáját 1938-ban ezen tervek elfogadása után nyerte el. Belső falakat húztak, új lépcsőkorlátot készítettek, ekkor készült el a mai vizesblokk helye és a mai Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal bejárati ajtója.

A Szombathelyi Levéltárban fellelhető dokumentáció a kolostorépület felújítását, istállóépület tervét, valamint egy 1912-ben készült üvegház tervét tartalmazta *(II/13.melléklet)*.

Az 1914-ben kitört I. világháború idején Szentgotthárd virágzása megtört és hanyatlani kezdett. A felújítások és a beruházások félbeszakadtak. Ebben az időben a parkkal egyáltalán nem foglalkoztak, hanyatlásnak indult. 1919. szeptember 10.-én a békeszerződés megkötés után Szentgotthárd egy részét, köztük a ciszterci birtok egy részét Ausztriához csatolták. A több mint 10 éve tartó bérleti kezelés alatt a birtok állapota leromlott, 1933.-ban még is a házi kezelés mellett döntöttek (Farkas 2008: 55-57). 1938-ban a kolostor belseje felújításra került.

A II. világháború jelentős hatással volt Szentgotthárdra. A háború utolsó éveiben sok menekült érkezett Szentgotthárdra. A katonai csapatoknak is ideiglenes otthonként szolgált. Magyarország náci megszállását követően, Horthy kormányzósága alatt itt is megkezdődött a zsidók elfogása. A háború ideje alatt a várost és környékét több légitámadás érte. A 3. Ukrán front hadseregének harckocsizó alakulatai március 31.-én reggelre elfoglalták Szentgotthárdot. Ezt követően Szovjet csapatok szállták meg a várost. Az apátság kolostorépületét szovjet katonai kórháznak rendezték be. Az apátságba csak külön engedéllyel lehetett bemenni. A Szovjet csapatok érkezése előtt 1944-45 telén a kolostor pincéjében az Országos Szépművészeti Múzeum műkincseit rejtegették. 80 ládányi anyagot menekítettek ki vonaton Ausztriába, 45 láda a kolostor pincéjében maradt. Budapestre 1945. júniusában szállították fel a maradék műkincseket (Csuk-Horváth, 2015).

1949. évi káptalani szerzetes gyűlés volt az utolsó a rend megszüntetése előtt (Farkas 2008: 60). 1950. június 7-én a magyar állam (a kommunista Rákosi-rendszer) feloszlatta a szerzetesrendeket. Ezt követően a kolostorépület és a hozzá tartozó birtok államosításra került. Először a helyi tanács, majd 1951-ben a Szentgotthárdi Közös Önkormányzat költözött be. Mai napig a Közös Önkormányzatnak és a Járási Hivatalnak ad otthont.

1987-ben az akkori városvezetés felkérte a Pilisi Parkerdő RT.-t, hogy készítse el a szentgotthárdi várkert felújítási tervét.

4.6.1. 1987-es Szentgotthárdi Várkert felújítási terve

1987-ben vált a terület a közhasználatú zöldterületi egységek részévé. A tervben javaslatot tettek az előkertre, az angolkertre, a kolostorkertre/udvarkertre. További elemeit képezte a tervnek az emlékfák ligete, a játszótér, a szabadtéri színpad, a várostörténeti kert, a

gyümölcsös és a strand kialakítása is. A tervezés során a park rekonstrukciójáról nem lehetett szó, mert nem állt rendelkezésre létesítésének koráról adat, így csak felújítási terv készült.

Az 1987-es tervdokumentáció „jelenlegi” állapot leírása:

Növényállományát tekintve tölgy-kőris (*Quercus sp.*- *Fraxinus sp.*) ligeterdő alapjait őrző tájképi kertről van szó. Barokk kertrészében hársfa (*Tilia sp.*), szelídgesztenye (*Castanea sativa*) és gyertyán (*Carpinus betulus*) fasor képzett allékat. Az állományt két részre lehet osztani. Az 1800-as években telepített platánok (*Platanus x acerifolia*), gesztenyék (*Aesculus hippocastanum*), hársak (*Tilia sp.*), kőrisek (*Fraxinus sp.*), tulipánfák (*Liriodendron tulipifera*) összességére és az 1950-es évek telepítéseire. Dendrológiailag értékes egyedek is találhatóak, többek között páfrányfenyők (*Ginkgo biloba*), vérbükkök (*Fagus sylvatica 'Atropurpurea'*), tulipánfák (*Liriodendron tulipifera*), magnóliák (*Magnolia sp.*), tiszafák (*Taxus baccata*). A gyümölcsöskertben az 1950-es évekre jellemző fajtagyűjtemény található. Cserjeszint csak az angolkeri részben található. Főként magnóliák (*Magnolia sp.*), gyöngyvessző (*Spiraea sp.*), jezsámen (*Philadelphus sp.*). A parkban létesült korábban egy KRESZ-park utakkal és táblákkal. Meglévő elem a játszókert, az úthálózat szórt kavicsburkolatai, a strand területe öltözőkkel, és az 1986-ban ásott termálkút (IV/3. és 4. melléklet).

A felújítási terv irányelvei: Az állomány egészségi állapotának kezelése, a szerkezetet meghatározó allék rekonstrukciója, fák és facsoportok ültetése, gyepszint felújítása, sétahálózat kiépítése, pihenőhelyek létesítése.

Állományalakítás: A park állományának térszerkezet szerinti átalakítása, fajgazdagítása, természetes újulat gyérítése, történeti fasorok helyreállítása, gyümölcsöskert egészségügyi felújítása az elsődleges cél. A tervezett állomány átalakításához kapcsolódik az a növénykiültetés gazdagítása, mellyel egy arborétum kialakítását érnék el (Pilisi 1987: 1-10).

Létesítménycsoportok:

Előkert: A barokk építészeti együttes axisa által meghatározott szimmetrikus sövényvel szegélyezett partere a felújított átfogó képet tervez nyújtani. Az előkert célforgalmi útját a VASITERV készítette el. A felújítási terv a magas dendrológiai értékkel rendelkező fákat figyelembe véve készült. Védelemre javasolta a tulipánfát (*Liriodendron tulipifera*), a magnóliákat (*Magnolia sp.*) és a tiszafát (*Taxus baccata*) csoportot (II/14.melléklet).

Emlékfa liget: A KRESZ-park helyén megfogalmazott architektonikus fásítás, melynek egyedei alkalmoszerűen, nevezetes személyek városlátogatása során kerülne kiültetésre, emlékkő kihelyezésével együtt (II/15. 16. és 17. melléklet).

Városthörténeti kert: Műemléki környezet folytatásának, méltó keretének megfogalmazására törekvő parkrészlet. Ligetes faállománnyal, facsoportokkal, melyben a

város fejlődésében, történelmében elvülhetetlen érdemeket szerzett személyek szobrai kapnának helyet. Az úttengely metszéspontjában elhelyezésre javasolt történeti szoborrészlet, mely a kolostor alapítására utal.

Angolkert: A természetvédelmi terület legértékesebb részletét képviselő ligetes állománya, a tájképi kertek változatos fafaj csoportosulásaival, dendrológiai értékekkel, változó magassággal rendelkező egyedek. Rekonstrukciója során a kőrisek, juhar és lucfenyők ritkítását kell elvégezni. Úthálózatának nyomvonala változatlan, zúzottkő burkolat felújítása.

Oktató arborétum: Mérsékelt övi lombdők és fenyvesek jellegzetes fafajainak származástani gyűjteménye. Az 50 –es években ültetett gyümölcsös egyedeinek állapota leromlott, így a génbank felújítása és folyamatos ápolása indokolt.

Játszóker: A strand bővítésével a már meglévő játszótér helyét máshova jelölte ki. A műemléki környezettől távol, az iskolához közel. A játszótér két részből állna. Egy 250-300 m² rönksorral keretezett homokozott felszín, melyen a különböző kreativitást fejlesztő eszközök kapnak helyet és egy 800-1000 m² nagyságú sportrét, melyen a gyerekek különböző mozgásigényes játékokat pl. labdajátékokat játszhatnak (II/18. és 19. melléklet).

Kolostori udvarkert /Hortus claustralis/: A templom és a kolostorépület által közre zárt belső udvar, mely tükrözi a kolostorkertek hangulatát. A terv megoldja, mind a csapadékvíz elvezetését, mind a forgalmi kapcsolatok célirányát, az udvar középpontjában szereplő kút környezetét és a kert architektúráját gazdagító növényvázakat. A burkolattal keretezett parteret buxus szegély, egy-egy részletet árnyéki gyepótlók borítanak (II/20. melléklet).

Fasorok: A történeti kert barokk szerkezetére utaló arcitektonikus allék, amelyek tengely metszéspontjában vagy a vizuális vonal lezárására a várostörténeti emléket őrző barokk szoborrészlet elhelyezése kívánatos. A fasorok fajai: szelídgesztenye (*Castanea sativa*), gyertyán (*Carpinus betulus*), hárs (*Tilia sp.*) (Pilisi 1987: 10-14) (II/21. és 22. melléklet).

Pihenőhelyek: A történeti kert fő forgalmi, valamint a park részleteit feltáró mellékhálózat egymást keresztező csomópontjain kialakított részletek pihenőgarnitúrákkal, ivókutakkal és gazdagabb növénykiültetéssel tenné még élvezhetőbbé a parkot.

Strand: 0,5 ha nagyságú terület öltözőkkel, medencékkel. A medencéket a termálkút vizével töltönnék meg (II/23. és 24. melléklet) (IV/5. és 6. melléklet).

Megvalósult elemek: nincs fellelhető pontos adat arról, hogy végül mi valósult meg, de a későbbi képek alapján valószínűsíthető, hogy az előkert és a szabadtéri színpad ekkor nyerte el a mai kinézetét (II/25. melléklet). Az utak kialakítása valószínűleg ekkor történhetett, mint az előkertben, mint a park további részein. A parkban fatelepítésekre is sor került (Pilisi 1987: 14).

4.7. A nagy megújulás (21. század)

Egy 2002-es cikk arról számol, be, hogy elkezdődött a barokk kert felújításának első szakasza. A munkálatok során elbontották a KRESZ-parkot, helyére négy ívelt tujából kapukat alakítottak ki. Továbbá 84 db őshonos gyümölcsfát telepítettek, virágágyásokat és sövényeket ültettek, sétányokat alakítottak ki (Barokk kert a Várkertben). A 2010-es években kezdődött a Várkert megújítási projekt, melyhez több pályázatot is nyertek, de látványos változás 2018-ban következett be.

2017. decemberében a Közös Önkormányzati Hivatal felkérte Karácsony Sárát és cégét Karácsony és Társa Mérnöki Iroda Kft.-t a felújítási tervdokumentáció elkészítésére.

Tervezési terület: a tervezési terület három részre osztható. Az önkormányzat épületéhez kapcsolódó kiépített barokk parkhoz közvetlenül kapcsolódó gyepes parkrész. Az „angol kert” és a rendezvénytér, melynek elemei és növényzete elhanyagolt. A természeti környezet nem megközelíthető, a kertet föltáró utak rossz állapotúak. A rendezvénytér megközelíthetősége nem megfelelő, rosszak az utak állapota és mellékhelyiségek sincsenek kiépítve. Illetve a volt strand területe, amely használaton kívül van. A leromlott állapotú épületek és a medence nem hasznosítható jelenlegi állapotában (*II/26., 27., 28. és 29. melléklet*) (Karácsony 2017: 10-13).

Tervezett állapot: A koncepció kialakításánál figyelembe vették a meglévő adottságokat, a terület illeszkedését a városszövetbe, a közlekedési irányokat, a tervezési terület hangsúlyosabb elemeit és a megtartandó növényzetet.

A jelenleg is kialakított barokk parkrész fejlesztése nem tartozott a jelenlegi terv tartalmába. A közvetlenül hozzá kapcsolódó rész kialakításánál figyelembe vették, az apátság épületétől induló sétány tengelyét, erre fűzve alkották meg a park észak-keleti részét.

A park dél-nyugati területén az „angol park” és a rendezvénytér kapott helyet. A zöldterületek és a rendezvényterületek kialakítása mellett, innen indul a Szerelmesek sétánya, mely átkötést biztosít a központi területek és a kerékpártároló között. Ennek közelében pihenőparkot alakítottak ki, dísztóval, sövénylabirintussal és igényes zöldfelületi elemekkel. A déli homlokzat mellett található barokk díszparter helyreállítása is fontos a tervben.

Az északi, 1-es terület koncepciója:

A terület átmenetet képez a barokk és a tájképi kert között. Az apátság épületétől induló sétány tengelyére fűzik fel a tervezett elemeket. A sétányt a kerttörténeti kutatás alapján állítják vissza

az eredeti állapotába, az eredeti nyomvonalon gesztenyefákkal (*Castanea sativa*) szegélyezve. A tengelytől déli irányban a termálkút gépészeti elemeinek elrejtése volt a cél. Ligetes kialakított kétszintes beültetés tervezett. A meglévő parkrészt szegélyező utak mentén pihenőszigeteket alakítanak ki. Ezek íves kompozíciók, terméskő falazattal, nyírt sövényelemekkel, rézsús féldombról. A tengelyre szimmetrikusan egy fél karéj jelenik meg, szintén íves falazattal, létrehozva egy mesterséges dombot, ami helyet adhat egy változatos beültetésre, virágos és örökzöld cserjékkel, illetve évszakokhoz alkalmazkodó virágokkal.

A dél-nyugati, 2-es terület koncepciója:

A terület jelenleg is „angol kert” jellegű. A nyugati részén ligetes, fás beültetéssel, a keleti részen szabadtéri színpaddal nyírott gyepfelülettel. A terület déli határán húzódó falazott kerítés felújítandó. A parkolótól indulhatnak a közlekedési felületek. A sétány a meglévő elemekhez alkalmazkodva a tervezési terület déli részén fut a kerékpárútig. A sétányt íves vonalak mentén keresztezik a terméskő tipegőkkel kialakított kisebb utacskák. A sétányra felfűzve tervezett virágos kert felett íves fahíd vezet át. A híd környéke nagyméretű mosott kavicsos felületekkel, sziklával, virágos cserjékkel és fákkal alakítandó ki (Karácsony 2017: 3-10).

A 3-as területen egy fűrt kutat tervezett kialakítani. A tó táplálása ebből a kútból tervezett. A tó túlfolyóján keresztül egy földalatti záportározóba kerül, és innen történik meg a további hasznosítása. A túlfolyó víz részben felszínen kerül elvezetésre.

A területen meglévő lépcsők felújításra szorulnak. A meglévő színpad átalakítása tervezett. A színpad hátfala és lépcsői elbontásra kerülnek. A színpadhoz falazott hátfal épül. A nézőtér egy része íves kiselemes burkolattal tervezett, ahol alkalmakként székek is elhelyezhetők (Karácsony 2017: 10-13).

A dél-keleti, 3-as terület koncepciója:

A szükséges illemhely a terület déli részén alakítandó ki. Női és férfi, valamint akadálymentes vizesblokk elhelyezése tervezett. A terület jelenleg egy használaton kívüli rossz állapotú strand. Az építmények bontandók. A területen tervezett egy megközelítőleg 700 m²-es dísztó, vízi és vízparti növényekkel, sziklával és a tó körül szabálytalanul kialakított változó méretű nagy szemű kavicssterítéssel. A tó fölött egy fahíd ível át (*II/30. melléklet*). A tóba szökőkút kerül a levegőztetés megoldására.

A területen vezet a Szerelmesek sétánya, ami a kerékpárútig tart. Lezárása egy szívet formázó sövénylabirintus, ülőkékkel és sziklával kialakítva. A nyitottabb gyepes részre ellipszis alaprajzú dombocskák tervezettek. A dombocskákon átvezetnek a tipegők. A meglévő

növényzet kiegészítendő (Karácsony 2017: 14). A tervezési terület K-NY-i tengelyén fűszernövényes kertcskék kaptak helyet.

A tervdokumentáció nagy része megvalósulásra került, így a Várkert teljesen megújulhatott. A színpad felújítására nem került sor, de a már nem használt strand helyén a tervek alapján elkészült a tó, a Szerelmesek sétánya és a szív alakú sövénylabirintus is. Részletesebb említést a jelenkori állapot vizsgálata során teszek (IV/7., 8., 9. melléklet).

2017-ben terv készült az előkert egyik részére, mely pénz hiánya miatt csak terv maradt (IV/10. melléklet). 2020 évben egy pályázat keretein belül tervdokumentáció készült a paplak újjáépítéséről Kiss Gábor Szentgotthárd város főépítésze által, melyhez kapcsolódóan egy az elő - és a Színház és templom közti kertre is kiterjedő Pintér Gábor által készített tervdokumentáció is készült. Egyelőre még forrás hiányában nem valósulhatott meg.

4.8. Következtetések a történelem alapján

Az apátok megérkezése előtti időből kevés információ állt rendelkezésre. A feltárt régészeti leletekből arra lehet következtetni, hogy a terület már lakott volt. Az Árpád korban gyepüként szolgált, így természetes jellegét erdőkkel, mezőkkel és a két folyóval megőrizte. Ritkán lakott terület. Mikor a ciszterciek megérkeztek a terület zord, erdős-mocsaras vidék volt.

1183-ban elkezdődött a monostor épületeinek építése, 1184-ben pedig megérkeztek a szerzetesek. Abban az időben főként a haszon termelésen volt a hangsúly, nem szól arról forrás, hogy akkoriban az épület körüli kertek pontosan, hogyan néztek ki, így csak feltételezéseim lehetnek. A szerzetesek fő tanítása a saját kezük által végzett földmunka, mezőgazdálkodás és állattenyésztés, így nagy valószínűséggel a kolostor körüli birtok is az erdőirtást követően kapásnövények művelésével és kertészkedéssel lehetett hasznosítva. Akkoriban a monostor környéki birtok feltehetőleg nagyobb volt, mint amekkorára a mai park nagysága kiterjed. Feltehetőleg a monostor közelében gyümölcsös és szőlőtőkét is műveltek. Az írásos források nem említik, hogy esetlegesen díszkert funkciót is betöltött volna a monostor körüli birtok.

A XIV. században a Szécsiek uralma alatt a cisztercieknek a túlélésen volt a hangsúly. Arról, hogy mire használták a monostor környezetét nem tudni. A kolostor élete egyre nehezebbé vált, így az hanyatlásnak indult. A kert jelentősége még inkább háttérbe szorulhatott.

A XV. században a számos portyázásoknak és belső viszályoknak köszönhetően az állapotok tovább romlottak. Nádasi idejében ismét megszilárdul az apátság helyzete. Az apát be akarta biztosítani a monostort, így elkezdte megerősíteni, várrá alakítani. Jelentős kerthasználatról nincs információ. Az apát halála után a monostor élete még inkább romlott. Hanyatlásának tetőpontja 1605-ben következett be, mikor Tieffenbach stájer várparancsnok felrobbantotta az eredeti kolostort, a birtok szinte teljesen megsemmisült és a város is leégett. A birtok, így a Várkert is további évekig elhanyagolt maradt. Felvirágzásának kezdete 1738-ban volt, amikor is ismétlen Heiligenkreuzhoz tartozott és az első apátok Robert Leeb vezetésével megérkeztek. Ezt a korszakot tekinteném a kert valódi kezdetének és virágkorának is a 19. század végéig. Robert Leeb apát Franz Anton Pilgramot kérte meg a tervek elkészítésére. A tervek nagyszabásúak lettek, melyből sajnos először a kert nem készült el. Az első katonai felmérésen (1784) a kert elnagyolt ábrázolása látható, gyepterülettel körbe

8.ábra: A ciszterci apátság és kertje Kenedics József felmérésén (1786)

Forrás: hungaricana.hu

Az 1834. előtt ismeretlen festő művén jól látható a templom, a kolostorépület és a régi (magtár) templom is. A festményen már megjelenik a kerítés a főkapuval és az őrbódékkal, mint épített elemek. A kolostorépület sarkánál és mögötte lombhullató facsoport látható. Szabályos elrendezése miatt gyümölcsösnek gondolom. A régi és az új templom között szintén facsoportok, cserjecsoportok láthatóak, mögöttük magas fenyvesekkel. A kép sarkában látható egy kerítéssel leválasztott terület, mely gyepes. Az előző műhöz hasonlóan itt is gyepfelület veszi körbe az épületegyüttest (II/32. melléklet).

A következő 1834-es szintén ismeretlen művész által készített művön több hasonlóság is észrevehető. Látható a masszív birtokot elválasztó kerítés és a főkapu, illetve a szintén masszív kis kerítéssel leválasztott rész is. Ezek a kerítések kiegészülnek más struktúrájú és anyagú

véve. A kert hátsó részén valószínűleg szántó lehetett a térkép ábrázolása szerint (IV/11. melléklet). A Kenedics József által készült felmérésen jól látható, hogy a kolostor épületét közvetlenül nagy gyepes terület veszi körül, majd a kolostor és feltehetőleg a gazdasági épületek körül fenyves és lomhullató facsoportok találhatóak (8.ábra). Ezt Andreas Wieser 1819-ben készült látképe is jól mutatja (II/31. melléklet).

kerítésekkel a régi templom és az új templom mögött, illetve egy ugyan olyan sarkot leválasztó

9.ábra: A ciszterci apátság látképe ismeretlen művész metszetén (1834)

Forrás: Kuntár, Szabó, Varró 1981 könyvéből

elemmel szimmetrikusan az előzőre. Ezek a leválasztott részek itt már be vannak ültetve feltehetően rózsabokrokkal (9.ábra).

A régi templom mögött jól látható a magas fenyves, amely már korábban is szerepelt. Előtte a cserjés, lombos fák csoportosulása található, mely feltehetően a kolostorépület mögött végig

megetalálható. Jobb oldalon a kolostorszárny mellett jól kivehető, mértani elrendezésű gyümölcsös látható. A kolostoregyüttest továbbra is gyepfelület öleli körül.

A második katonai felmérésen (1852-1855) továbbra is kivehető a kolostor közelében kerítéssel lehatárolt fal. Szintén látható, hogy az épületet egybefüggő gyepfelület veszi körül. Megjelennek a birtok többi részén a sétányok, melyeket fasorok fognak közre. Ezek az utak parcellákra osztják a területet, mely továbbra is főként befásodott területekből áll. A gyümölcsös ezen a térképen nem különíthető el. Látható, hogy a birtokot víz határolja az egyik oldalán, míg a másik oldalán házak épültek. A térképen több kisebb melléképület is felfedezhető, melyek feltehetőleg gazdasági épületek voltak (IV/12. melléklet).

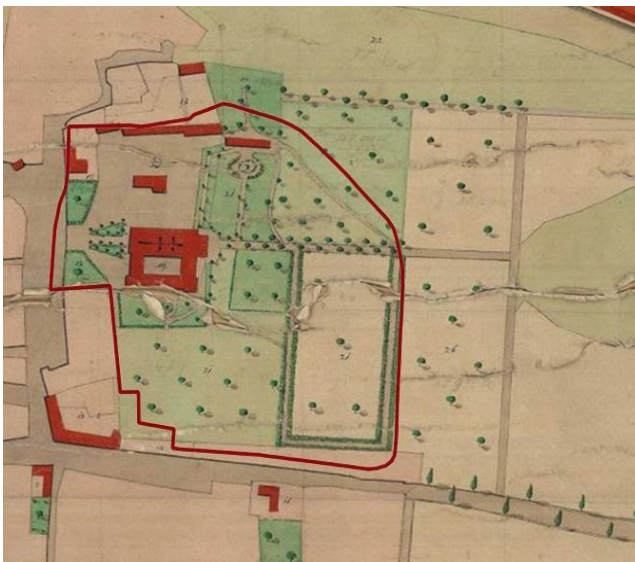
Az 1857.-es kataszteri felmérésen már jól látszanak a késő barokk kert jellemzői. Sokkal pontosabban ábrázolták a kertet. Jól láthatóak a sétányok a fasorokkal. A parcellák, melyek között található fás és egybefüggő gyepfelülettel rendelkező is. A déli szárny mellett található egy díszkert, mely már Pilgram tervén is szerepel. A szimmetrikus hímzéses parterben egy-egy szív alak látható, melyben szintén kis növényeket ültettek, középen pedig egy-egy kisebb fa állhatott a térkép alapján. A kolostor felöli sétány kiindulási pontjában két fa állt. A parter négy sarkában ovális alakú díszkiültetések láthatóak, közepükben egy magasabb növénnyel. A parter szélét valószínűsíthetőleg egy sövény határolhatta el a kert további részétől. Manapság mirtuszlonc (*Lonicera nitida* 'Maigrun') készült szív alakú sövénytelepítés emlékeztet minket a korábban ott álló parterre.

A kolostorépület észak-keleti sarkán szintén látható egy díszudvar. Az utak feltehetőleg nagyjából megegyeznek a mai kisebb sétányokkal. Mint a térképen, úgy napjainkban is fasor

fogja közre az utakat. A sok kis fa gyümölcsösként funkcionálhatott. A gyümölcsös közepén sövényel határolt, kör alakú teret hoz létre. A kör közepén egy kisebb belső kör látható, mely középpontjában egy nagy fa áll. A sétány végén valószínűsíthető, hogy a narancsosház kaphatott helyet.

Az épületegyüttest továbbra is egybefüggő gyepfelület vette körbe a kolostor előtt és az északi oldalán. A kerítésekkel leválasztott sarkos részekben díszpartereket alakítottak ki. Az egyikben két hímzéses partert, ovális alakzattal a közepükön, feltehetőleg egy kiemelkedő növényvel, míg a másik lehatárolt részben 3 egyszerűbb partert hoztak létre. A parterek között kisebb sétányok húzódnak, sövényel szegélyezve (IV/13., 14., és 15. melléklet).

A 19. század második feléből fennmaradt egy az apátság számára készült kertterv, melyen két kiültetési terv látszik. Az egyikben egy egyszerűbb, nagy téglalapon belül vízszintes sorokban kiültetett növények láthatóak, míg a másikon egy összetettebb terv. A nagy téglalap ezen a terven több kis részre van osztva. Egy-egy a szélén körbefutó ágyással, négy-négy szimmetrikusan elhelyezkedő téglalap alakú kiültetéssel fogja közre, a közepén kialakított négyzetet. A négyzet középpontjában egy nyolcszög alakú ágyás kapott helyet, melyet egy ösvény határol. További ösvényekkel szabdalva a területet kisebb négyzetekre és ötszögekre. Az így kialakított ágyások kiültetése a középponttól kifelé sugarasan helyezkednek el.⁹

10. ábra: A ciszterci apátság és kertje kataszteri felmérésen (1868)
Forrás: arcanum.hu

Az 1868-as felmérésen a ciszterci apátság kertje jelentősen megváltozott (10. ábra). Eltűntek a hímzéses parterek, helyüket gyepes parterek vették át középpontjukban egy-egy fával, mint az oldalsó díszkert esetében, mint az előkertben kerítéssel leválasztott parterek helyén. Az előkertben kialakítottak szimmetrikusan még két kisebb partert a templom előtt, melyeket sövény és kisebb fák határoltak. Ezzel még inkább kihangsúlyozták a templom ajtó és a főkapu közti sétányt. A korábbi térképen még

gyepes parcellaként szerepelt részek, ezen a térképen már ismét befásodott területként jelöltek. A kolostorépület mögött közvetlen egy négyzetes részt alakítottak ki, sövényel határolva,

⁹ A történelmi részben a 7. ábraként szerepel

melybe a négy sarokba négy fát ültettek. Az előzőleg gyümölcsösként funkcionált rész most már inkább gyepes területté vált, még a déli szárny díszkertje mögött szabályos rendben állnak a fák a térkép alapján. Lehetséges, hogy ismét gyümölcsösként funkcionált ez a terület, mint ahogy azt a korábbi 1834-es műveken is láthattuk.

A Magyar Királysági térképen (1869-1887) a kert kevésbé díszes. A gyümölcsös teljes mértékben eltűnt, az előkert új parterek már nem találhatóak, a két leválasztott sarki területek gyepterületek. A déli díszudvar gyepes területté alakult. A mögötte lévő fa ültetvény szintén gyepes fasorral szegélyezve. A kert többi része gyepfelületből áll sétányokkal eldarabolva, melyeket fasorok szegélyeznek. Valószínűsíthető, hogy a 19. század végén és a 20. század elején alakult át a tájképi kertté. Erre utal a Királyság térképén látható nagyobb gyepfelületek, mely szélén körbe fasor áll. Ez a korábbi térképeken nem így szerepelt (*IV/16. melléklet*).

A harmadik katonai felmérés (1878) és az 1941-es felmérés olyan rossz minőségű, hogy a kertről nem tudok releváns következtetéseket levonni. A Szombathelyi Levéltárban megtaláltam az 1912-ben az apátság részére készült üvegház és egy istállóépület terveit (*IV/17. és 18. melléklet*).

Az I. és a II. világháború jelentős veszteségekkel járt Szentgotthárd esetében is. A kertet elhanyagolták, a templom a második világháborúban meg is sérült. A háború alatt szinte biztos, hogy a kert is megsérült. A két háború közötti időből találtam pár képet a kolostorkertről. A képek 1930-as állapotot mutatnak be. Az utcafrontról látható a jó állapotban fennmaradt eredeti kerítésrendszer a főkapuval, valamint az 1868-as felmérésen már látott sarokban található parter középpontjában egy fával. A kerítés előtt egy fasor díszleg, mely frissebb telepítés lehet, mivel elég kisméretűek. A fasor egyedei közül máig vannak élők (*II/33. melléklet*).

Egy másik képen a kolostorépület déli szárnya látható gyepfelülettel, melyet fasor vesz körül. Az észak-keleti sarokban szabályosan ültetett gyümölcsös, illetve látható egy fasor mely a refektórium ajtóban véget érő allét szegélyezi (*II/34., 35. és 36. melléklet*). Pár képet találtam a díszkert növényalkalmazásáról, melyből nehéz volt pontosan beazonosítani a növényeket. (*II/37. és 38. melléklet*). A Hungaricana oldalán az 1945-ös évek előtti időszakból több a parkot ábrázoló képeslapot is megtaláltam. Ezekon jól látszanak történelmi fasorok, a régi kerítés az elbontás előtti időszakból, az előkert akkori állapota és pár növény mely az akkori növényalkalmazást mutatta meg (*II/39., 40., 41., 42., 43., 44. és 45. melléklet*).

A háborút követően 1950-ben a szerzetesi rend megszűnt, a szerzetesek kivonultak, a kolostort az állam kapta meg. A kert valószínűleg elhanyagolt állapotba került már erre az időre, így feltételezhetően a városvezetés a tisztítási és rendezési feladatokkal kezdte.

Az 1987-es Várkert felújítás terve számos jó ötletet tartalmazott, mely teljes vagy részbeni megvalósulásáról nem találtam pontos adatot. Ennek ellenére műszaki leírása hasznos forrásnak bizonyult az akkori állapotok leírásával. Leírásában említi a KRESZ-parkot, melyen a gyerekek megtanulhatták a kerékpáros, gyalogos szabályok mellett a táblákat is. Képet kapunk arról is, hogy már az 1950-es éveket követően létezett a szabadtéri strand az öltözőkkel. A növényállomány állapotáról, annak romlásáról és az idős egyedekről is. Valószínűsíthető, hogy a mai úthálózata ebben az időszakban keletkezett.

2017-es meglévő állapot leírásából láthatóak a park felújításra szoruló részei, többek között a szabadtéri színpad leromlott állapota, az utak romló állapota és az egykori strand teljes mértékű hanyatlása. Strand épületei és a medence, ami a bezárást követően elhanyagoltta vált. Funkcióját már nem töltötte be, épített elemei folyamatosan romlottak, természetes növényzete ellenben burjánzott. Elhagyatott képe nagyban rombolta a park varázsát.

2018 évben a Várkert és kapcsolódó zöldterületek fejlesztése (TOP-2.1.2-VSI-2016-00002) megnevezésű projekt segítségével a valósulhatott meg a felújítás. A strandot elbontották, helyére egy dísztó került, mely felett egy hídon lehet átmenni. A park sétányai megújultak, a tájképi részen a kevésbé használt utacskákat tipegővel rakták ki. A rendezvénytér végében új növénykiültetést telepítettek, mely a tó túlfolyó vizének szikkasztásáért is felel. A tájképi részben helyet kapott egy szív alakú labirintus is. A barokk kertészhez közvetlenül csatlakozó gyepfelületen kialakításra került egy fűszerkert.

5. Vizsgálat: A szentgotthárdi Várkert napjainkban

5.1. Alapadatok a Várkertről

A Várkert 81 941 m² nagyságú területtel rendelkezik, mely a Szentgotthárd Közös Önkormányzati Hivatal tulajdonában van. A zöldfelületek fenntartási munkáit a SZET Szentgotthárdi Eszközkezelő és Településfejlesztő Kft. (SZET) látja el (*I/3.Melléklet*).

5.2. Környezeti adottságok vizsgálata

A város a Stájer-Alpok és a Magyar Alpok nevű nyúlványok között, a Rába és a Lapincs folyók összefolyásánál, viszonylag sík területen helyezkedik el, melyet dombok ölelnek körül.

Szentgotthárd éghajlatát tekintve subalpin jellegű, melyre jelentős hatással vannak a Stájerhegyek, mivel a hegy felől hideg légáramlatok érkeznek. Nyáron többször előfordulnak gyors viharok, melyek nagy vízmennyiséget juttatnak a talajra. A csapadékos napok száma magas, az átlagos esőmennyiség évi 600-700 mm között ingadozik. Szentgotthárd és környékének levegője viszonylag párás a vizek és a nagy felszint borító erdőknek köszönhetően. Különösen egészséges és tiszta a levegő. Talaját tekintve a város és környéke agyagos, mészben szegény (Vakarcs 1935: 10-12) (IV/19. melléklet).

5.3. Városszerkezeti szerepe

Szentgotthárd szívében található, legnagyobb egybefüggő zöldterület a Várkert. A közpark otthont ad a város rendezvényeinek. A vizsgálatom során megállapítottam, hogy a város központjában nincs másik rendezvények megtartására alkalmas nagyobb méretű terület (11.ábra). Itt tartják a városi koncerteket, a Történelmi napokat és a jelentősebb kulturális és egyéb eseményeket is. Parkban telepítésre került egy felnőtt kültéri fitneszelem, mely a játszótér mellett található. A városban ezen kívül még egy fitness park került kialakításra, ahol további sportolási lehetőségek is helyet kaptak a szentgotthárdi Sporttelepen.

Közvetlenül a város központjában kettő játszótér található. Az egyik a Szabadság téri Ligetben szemben a Szentgotthárdi Arany János Általános Iskolával. A másik a Várkertben található,

Városszerkezeti szerepe

11.ábra: A városszerkezeti szerepe a Várkertnek
 Forrás: térkép: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal-
 Városmester
 Saját ábra

kiépítésre került egy nagyobb térköves burkolattal ellátott 40 állasú parkoló övezet. További gyalogosan könnyen elérhető távolságban két nagyobb parkoló található a park közvetlen

mely a környező lakóházakból könnyen megközelíthető.

A vizsgálatot kiterjesztettem a területhez közvetlenül kapcsolódó rendelkezésre álló parkolók számára is. A Színház mögött található egy gyephézagos parkoló, mely 40 autónak nyújt parkolási lehetőséget. A Közös Önkormányzati Hivatal épület déli oldalánál a dolgozók részére fenntartott 14 db kavicsos parkoló található. A park déli oldalán

közelében. Az egyik a Szent Gotthárd Általános Iskola parkolója (45 db), míg a másik a belvárosi háztömb mögötti élelmiszerbolt parkolója (65 db). Összesen 204 parkoló áll rendelkezésre a gépkocsik parkolásának megoldására mind a mindennapokban, mind a rendezvények idején. A kerékpárral közlekedőknek kerékpártároló is található a déli oldalon, mely a kérdőívben megkérdezettek szerint megfelelő mennyiségű.

Vizsgálatom során megállapítottam, hogy a Várkertben jelen levő funkciók jelentős szerepet töltenek be az itt élő lakosok életében is.

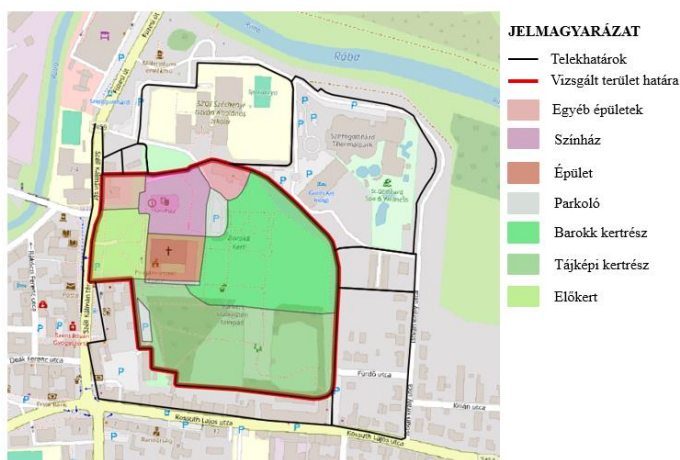
5.4. Tulajdonviszonyok és a Várkert felosztásának vizsgálata

A Várkert az 1950-es évektől kezdve állami tulajdon. Jelenleg a park 95%-a a Közös Önkormányzati Hivatal tulajdona. A Nagyboldogasszony templom, a telek észak-nyugati sarkában található paplak és az ehhez tartozó kisebb lekerített zöldterület részben egyházi tulajdonban állnak. A parkot északon a Szent Gotthárd általános Iskola (egyházi tulajdon), észak-keleten a Szentgotthárd Spa & Wellness (önkormányzati tulajdon), a déli és nyugati oldalon a történelmi belváros épületei, míg keleten a családi házak határolják (IV/20. melléklet).

Övezeti besorolásait tekintve összetett, különböző jogi szabályok hozzárendelésével.

Vi-K1: a városépítés történetében kiemelkedő szerepet betöltő épületegyüttesére vonatkozó besorolás, melybe a Nagyboldogasszony templom, a kolostorépület és a Színház épülete tartozik.

Zkk-K: a ciszterci műemlék épületegyüttes fogadó előterét szabályozza, még a Zkp jelölés alatt a közpark területét érti, amibe a barokk és tájképi parkrészlet is bele tartozik.

12.ábra: A Várkert felosztásának vizsgálata
 Forrás: térkép: Open Street Map
 Saját ábra

Várkert a város leglátogatottabb és legnagyobb közparkja. A vizsgált terület azonban jóval nagyobb zöldterületet fed le, mivel az épületegyütteshez szorosan kapcsolódó oldal- és előkert területeit is vizsgálom. A Várkert felosztásának készítésekor figyelembe vettem az övezeti besorolásokat (12.ábra).

Két fő csoport: az épített elemek és a zöldfelületi elemek. Épített elemek:

az önkormányzati épületegyüttes a templommal, a Színház épülete, egyéb épületek, mint az egykori Narancsház, a paplak, illetve a parkolók. Az épületekhez hozzátartozó kisebb zöldfelületeket is az épület kategóriájához csatoltam, mivel a terület felosztását tekintve az adott épülethez csatlakoznak. A zöldfelületi elemeket három részre kategorizáltam. Az előkert, a barokk és a tájképi részre. A barokk részbe soroltam a hozzá közvetlenül kapcsolódó gyepfelületet, a fűszerkert területét, a termálkút területét és a tájképi kert felé vezető átmeneti területet. A tájképi rész magába foglalja a rendezvényteret a színpaddal, az erdősülő facsoportot, a tavat és annak környezetét. Már itt jól látható, hogy jelentős zöldfelülettel rendelkezik, de erre külön pontosító vizsgálatot is végeztem.

5.5. Jelenlegi állapot és funkciók

Az 1987-es évektől kezdve folyamatosan kisebb nagyobb változtatásokon esett át a park. Első körben az előkert és az Önkormányzati épülethez vezető út kaphatta meg mai formáját. A 2000-es évek elején rekonstruálták a gyümölcsös kertet és felújították a sétányokat. A park kisebb fejlesztéseken esett át, de a 2018-as évben egy projekt keretein belül a tájképi rész teljesen megújult, a barokk kertrész pedig kiegészítésre került. A régi szabadtéri strand helyén egy díszítő került kialakításra mikrodombokkal. A parkot újabb sétáló-utak keresztezik. Új növényágakat, sövényeket és fákat telepítettek. A barokk részben pedig kialakították a fűszerkertet. A park ezzel elnyerte ma ismert formáját (*IV/21. melléklet*).

A park fenntartási munkáit a SZET Szentgotthárdi Eszközkezelő és Településfejlesztő Kft. látja el az erre vonatkozó keretszerződésben előírtak szerint Szentgotthárdi Közös Önkormányzatának megbízásából. A munkafolyamatok megvalósításához a Technológiai Naplóban szereplő Növényápolási ütemterv és a részletes leírások nyújtanak segítséget (*I/4. melléklet*). A keretszerződésben külön kitérnek a gyepfelületek nyírására és kezelésére, a virágágak ápolására és újra ültetésére, illetve a területet érintő összes fenntartási munkálatokra. A munkafolyamatok átlátásához a Munkanapló szolgál segítségül.

Szentgotthárd város már több évben is részt vett a Virágos Magyarország pályázaton a 30 000 fő-ig kategóriában. Pályázatot nyújtott be 2000, 2001, 2003, 2005, 2007, 2009, 2011, 2013, 2015, 2018, 2023, 2024 és 2025-ben is. 2000-ben a város megkapta a Főkertészek nívódíját, a Virágos Magyarország 2000 által.¹⁰A Virágos Magyarország pályázaton való

---

¹⁰ Domokos-Bartyik Zsuzsanna Tünde településfejlesztési ügyintéző segítségével jutottam ezekhez az információkhoz, mivel 2023. óta ő foglalkozik a Virágos Magyarország Pályázattal

részvétel jótékony hatással volt a város életére. Minden évben törekednek a szebbnél szebb kiültetések tervezésére és megvalósítására a rendelkezésre álló költségvetési keretből.

A park fő funkciója a rekreáció minden korosztály számára. A szerteágazó úthálózat lehetőséget teremt a kisebb vagy nagyobb sétákra, illetve gyakran használják sportolásra, futásra is. A városnak nincs külön rendezvénytere, így a fesztiválokat, rendezvényeket a Várkertben tartják. A sűrű úthálózat és a park központi elhelyezkedése miatt sokan használják áthaladásra rövidítési útvonalként akár kerékpárral akár gyalogosan (*IV/22. melléklet*).

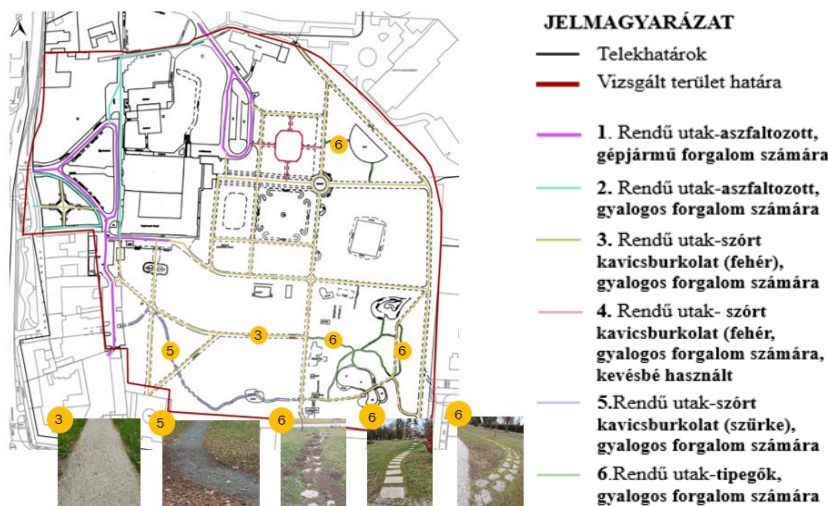
5.6. Zöldfelületi arány és az úthálózat hierarchiájának vizsgálata

Az övezeti besorolástól eltérve a zöldfelületi arány vizsgálata során a teljes területet vettem alapul, amely mintegy 81 941 m²-t foglal magába. Vizsgálatom során két kategóriát alakítottam ki. Épített elemek a parkban: megtalálható épületek, parkolók, a járőfelületek burkolatai (aszfaltozott, szórt kavicsburkolat, tipegők) és a játszótéri elemek alatt található esésterek felületei. A zöldfelületi elemek: a paplak kertje, a kolostorépület belső udvara, a tó és a további zöldfelületi elemeket. A vizsgálat elvégzését követően megállapítható, hogy a park 72%-a zöldfelület, 28%-a beépített, amely azt jelenti, hogy 59 186 m² zöldfelületi elem található (*IV/23. melléklet*).

Az úthálózat hierarchiáját két szempont alapján vizsgáltam és rangsoroltam. Az egyik szempont az anyag használat, a másik pedig a használat intenzitása.

Az úthálózat hierarchiája szerint megállapított rangsor:

- 1.rendű út: az aszfaltozott gépjárművek számára kialakított útvonal, melynek segítségével eljutnak a parkolókba az ide látogatók és az itt élők is.
2. rendű út: az aszfaltozott gyalogos forgalom számára kialakított járda, mely az előkertben található. Az útvonalon közelíthető meg a templom és az Önkormányzati Hivatal épülete.
- 3.rendű út: a parkban leginkább előforduló szórt fehér kavicsburkolatú sétányok. Csak gyalogos forgalom számára kiépített útvonalak. Ide sorolhatóak a sétányok a barokk részben és a tájképi részben található főbb vonalak. Az ide látogatók és a lakosok is ezeket használják a legtöbbet.
- 4.rendű út: a szórt mészkő kavicsburkolatú utak, melyek anyagban megegyeznek az előző kategóriájú utakkal, de ezek félreesőbbek, kevésbé használt utak gyalogos forgalom részére.
- 5.rendű út: szintén gyalogos forgalomra készültek, szórt bazalt (szürke) kavicsburkolattal. Ez az útvonal a park déli részén húzódik a határoló kerítés közelében. Ezt az útvonalat használják a legkevesebben, de valószínűsíthető, hogy a 2018-ban készült terv Szerelmesek ösvénye lehet,

13.ábra: A Várkert úthálózat hierarchiájának vizsgálata
 Forrás: térkép: Szentgotthárd Közös Önkormányzati Hivatal, AutoCad file
 Saját ábra

mely összekapcsolja a kerékpártárolót a város további elemeivel.

6.rendű út: a gyalogos forgalomra tervezett különböző fajtájú tipegőkkel. Mind anyagában, mind használat intenzitásában egyértelműen az utolsó kategóriába került. A tipegő utak egymást és a jelentősebb

utakat is keresztezik. A parkon belül három típusú tipegő út található. Ebből kettő természetes kő, egy pedig előre öntött beton (13.ábra).

5.7. Látványkapcsolatok

Az úthálózatnak köszönhetően a park teljes területe körbesétálható. Ezzel kialakítva különböző látványkapcsolatokat, amelyek a téli- és a vegetációs időszak alatt teljesen más képet mutatnak. A szakdolgozat készítésének ideje alatt kettő időpontban vizsgáltam a területet. Télen az egész terület sokkal átláthatóbb, mivel a legtöbb egyed levelei lehullanak. A vegetációs időszakban a fák főként lombkoronájuk tömegével díszítenek különleges karaktert nyújtva. A legnagyobb kontraszt a letisztult gyepes rész és az azt körülölelő fák alkotják. A sétányokat két oldalról közrefogó fasorok rejtélyes alagutat alkotnak (IV/24. és 25. melléklet).

5.8. Élettelen elemek

5.8.1. Építmények

A terület déli oldalán egy nyilvános köztéri illemhely épülete található térkövezett felületű akadálymentes parkoló hellyel. Az épület március 15.- november 15. között tart nyitva. Kialakításra került egy férfi, egy női és egy akadálymentes WC helyiség. A helyiségek vandálbiztos berendezésekkel vannak ellátva (II/46. melléklet).

A park nyugati oldalán közvetlen a kolostorépület mellett kapott helyet egy nyitott, fedett 20 db kerékpár tárolására alkalmas kerékpártároló. Szerkezetét tekintve ezüst színű alumínium zártszelvény vázzal, hullámlemez fedéssel, térköves burkolattal (II/47. melléklet).

5.8.2. Kültéri bútorok, táblák és szobrok

A park területén részletesen vizsgáltam az élettelen elemeket. Az (I/5. melléklet) táblázata tartalmazza az élettelen kerti elemek megnevezését, mennyiségeit, fizikai állapotát, formai jellemzőit. A kültéri bútorok tekintetében a régies és az újabb stílus is vegyül. Leginkább a padok esetében szembetűnő. Megtalálható egyrészt utcabútor jellegű pad, amely acél tartószerkezetű, 40 mm vastag fa deszkázatú ülőfelülettel rendelkezik. Másrészt pedig találkozhatunk épített ülőpaddal is, aminek anyaga: beton zsalutéglából emelt fal, ami terméskővel burkolt, a amelyen fa deszka ülőfelület nyugszik. (IV/26. melléklet).

A parkon belül elszórva különböző táblák, információs táblák fordulnak elő. Egy pályázat keretein belül 2021-ben létesítették a „Ciszterek mindennapjai tanösvény”-t, mely 6 db állomást tartalmazó döntött, nyitott kódexre hengerelt információs tábla a kolostor épületet körülölelő várkertben került kihelyezésre. A fejlesztés kiegészítésre került a Nagyboldogasszony templom előtti Mária utat jelző információs kő környezetében 1 db információs felülettel, amely négy nyelven tájékoztatja a városba érkező egyházi zarándokokat a nemzetközi zarándokútról. (II/48. melléklet).

Információs tábla: Várkert használati rendjéről - egyoldalas feliratozású információs tábla acélcső oszlopokkal (II/49. melléklet).

Holtfa tájékoztató tábla: egyoldalas feliratozású információs tábla acélcső oszlopokkal. A tábla információkat tartalmaz, hogy a különböző fajoknak (pl. rovar, gomb), milyen lehetőségekkel biztosíthat élőhelyet egy holtfa (II/50. melléklet).

Mária utat jelző tájékoztató tábla: amely három nyelven tájékoztat a nemzetközi zarándokútról.

Petanque pálya tábla: egyoldalas feliratozású információs tábla alumíniumcső oszloppal, tartalmazza a Petanque játékszabályokat (II/51. melléklet).

Mérföldes gyaloglópálya tábla: egyoldalas feliratozású információs tábla alumíniumcső oszloppal, útvonal kijelölését tartalmazza egy mérföld gyaloglási útvonalával (II/52. melléklet).

A Várkert területén egyaránt megtalálhatóak a múlt és a jelen szobrai. A Nagyboldogasszony Templom előtti zöldterületen régies stílusú szobrok, míg a Várkertben a

modern kor szobrai kaptak helyet. A legrégebb szobor (Immaculata-szobor) közvetlen a templom előtt áll, melynek avatási ideje eredetileg 1764-ben volt, majd az áthelyezése miatt újra avatták 1970-ben.¹¹ A legújabb szobrok pedig ideiglenesen kerültek a Várkert területére Robert Jurak¹² jóvoltából 2019-ben az első, majd 2024-ben a többi. Ezek a szobrok különböző fém alkatrészekből készültek, melyek mostanra már rozsdásodásnak indultak (IV/27. melléklet).

A 23/1. hrsz területén 2005-ben telepítették a játszótéri elemeket, majd 2008-ban további játszóelemekkel került bővítésre. 2022-es évben egy pályázat keretén belül további egy kombinált játszótéri elem került kihelyezésre. A játszótér 14 db játszóeszközzel büszkélkedhet. A játszótéri elemek alatti kötelező esésterek felületi kialakítása különböző, megtalálható gyöngykavics, homok és gumitéglaburkolat is. A nagy kombinált játszóvárak mellett felfedezhetők a klasszikus kedvencek is mint a homokozó, a hinta és a csúszda.

A játszótér mellett egy kültéri fitness elem is helyet kapott, ennek köszönhetően ez a terület kiszolgálja a kicsik és nagyok igényeit is (IV/28. melléklet).

5.9. Élő elemek, a növényzet

A területet főként az idős és értékes fák, illetve a nagyobb egybefüggő gyepfelületek jellemzik. A teljes faállomány kiöregedésének megakadályozásának érdekében minden évben sort kerítenek új fák ültetésére. A park kiemelt értékű fákkal is büszkélkedhet, többek között a tulipánfa (*Liriodendron tulipifera*), a páfrányfenyő (*Ginkgo biloba*) és a 2 db közel 200 éves juharlevelű platánt (*Platanus x acerifolia*). Ezen felül jelentős az idős fasorai, mely a külső sétányt fogja közre. Az idős fákra különleges figyelmet fordítanak hiszen ezek alkotják a park egyik alappilléret. A történelmet idézve külön helyet kaptak a barokkert területén a gyümölcsfák, melyet alma, barack és szilvafa alkot (II/53. és 54. melléklet).

Szintezettségét tekintve az idős fákat követik a cserjék, melyek szoliterként, csoportban és sövényként is előfordulnak. Jellemzőbb cserjék a tiszafa (*Taxus baccata*), japán borbolya (*Berberis thunbergii*), nyári orgona (*Buddleja davidii*), gyertyán (*Carpinus betulus*) és a széleslevelű fagyal (*Ligustrum ovalifolium*). Talajtakaró cserje a kolostorépület oldalánál található, szív alakú sövény alanya a mirtuszlonc (*Lonicera nitida 'Maigrun'*) (II/55. melléklet).

2018-ban tervezett növénytelepítési lista nagy segítségemre szolgált a növényfajok

---

¹¹ Szentgotthárd Közös Önkormányzata segítségével került pontosításra az időpont.

¹² Szlovén szobrászművész

beazonosításhoz. A harmadik növényi szintet a légyszárúak alkotják. Az egy- és kétnyári növények főként a barokk kertrészben kialakított ágyásokba kaptak helyet, míg az évelőkkel leginkább a tó és a rendezvényter hátsó részében találkozhatunk. Minden évben kiemelkedően szép kiültetéseket készítenek az egész városban, de főleg a Várkert virágágyásaiban (*II/56. melléklet*) (*IV/29. melléklet*). A legintenzívebben fenntartott élő elem a gyepfelület, melyet rendszeresen nyírnak.

5.10. Konfliktusok

A helyszíni bejárásaim során több konfliktussal is találkoztam. A legtöbb problémát a fenntartással kapcsolatban figyeltem meg. Nagyobb odafigyeléssel, kisebb költségráfordítással és mélyebb szakmai felügyelettel ezek hamar orvosolhatóak lennének.

Az adott zöldterületet vizsgálva megállapítható, hogy a fenntartási feladatok menete, gyakorisága számos helyzetbe pontosításra szorul. Ezek a hiányosságok nem csak esztétikailag rontanak a park látványosságán, hanem hosszútávon funkcionális, turisztikai és ökológiai problémákat is okozhatnak. Hiszen ezek a problémák az egész terület minőségi romlásához vezethetnek, amely jelentősen csökkentheti a közpark használati értékét, látogatottságát és a közösségre gyakorolt pozitív hatását.

5.10.1. A növényállomány állapota

Szentgotthárd város rendelkezik a Városmester rendszerrel, mely egy belső önkormányzati térkép alapú tudásbázis. Ezen a belső térképen feltüntették a város és azon belül a Várkert területén található összes fát ezzel létrehozva a Városi Fakatasztert (*IV/30. melléklet*). A Fakataszter tartalmaz egy táblázatos rendszert, amelyben minden fa és cserje sorszámossal ellátott, ezáltal beazonosítása egyszerűvé vált. A lista aktualizálása folyamatos. 218 db fát teljes adatrendszerrel tartanak nyilván, a tudományos/magyar névvel ellátva, állapotvizsgálattal. Összesen 582 fát és cserjét tartalmaz a nyilvántartás (*I/6. melléklet*). A jövőbeli tervek között szerepel a lista további bővítése, a további adatok vizsgálata és digitalizálása. A fakataszter nyilvántartása alapján egy új információs rendszer létrehozása, amelynek köszönhetően megtörténne az összes fa felcímkézése, mely a nyilvánosság számára is elérhető lenne.

2012-ben készült el a „*Fák állapotfelmérése és kezelési javaslata Szentgotthárd területén*” című fafelmérés. A felmérést a Garden Faápoló Kft. végezte FAKOPP 3D műszeres vizsgálattal. Az eredményeket és a vizsgálatokat Dr. Radó Dezső „*Bel-és külterületi fasorok*

Eu-módszer szerinti értékelés” alapján osztályozták. Részletes információ áll rendelkezésre minden vizsgált egyed gyökérzet-, fatörzs-, korona állapotáról, az ápolás mértékéről és az életképességeikről (*II/57. melléklet*). A város teljes területén 12 helyszínen végeztek méréseket, mely során 100 db elsősorban problémás fa vizsgálta történt meg. A javaslatuk alapján 20 db fát kellett kivágni, ebből 13 db-ot a Várkert területéről (Garden, 2012).

Véleményem szerint a Várkert értékét elsősorban az idős fák összessége adja. Figyelmet kell fordítani a faállomány állapotának megőrzésére. Maximum 2 évente a fenti vizsgálati módszerrel felül kellene vizsgálni a már problémás és épp fák esetében is. Állagromlás esetén azonnal közbe kellene lépni, ezzel elkerülve az egyedek esetleges kivágását. A fák élők, folyton változnak és akár az emberek ők is öregszenek. Előfordul, hogy külsőleg szemrevételezve minden rendben, de belül lehetnek nem látható problémák. Ennek érdekében 2025. évben is figyelmet fordított az Önkormányzat a kétséges fák állapotfelméréseinek elvégzésére FA_KOPP vizsgálattal. Abban az esetben, ahol a vizsgálat azonnali beavatkozást igényelt és indokoltá tette elrendelték a fák azonnali kivágását.

Fontos felismerni és folyamatosan figyelemmel kísérni a faállomány állapotát, mivel ha időben észlelik az esetlegesen felmerülő problémákat, akkor szakmai beavatkozással megmenthetőek lehetnek a fák. A változó időjárás, az erős és viharos szelek könnyen kárt okozhatnak a fák ágai letörhetnek, törzsei ketté törhetnek, de akár gyökerestül ki is fordulhatnak, ezzel komoly károkat okozva a parkban. Rendezvény esetében akár életeket is veszélyeztethet.

Az értékes fák mellett további értékekben is bővelkedik a park. A barokk kertrészben a kialakított virágos parterek minősége és változatos fajta beültetései évről évre ékköve a területnek (*II/58. melléklet*). Az ágyások adják a barokk kertrész főbb látványosságát, hiszen a választékos formák, fajták és színek összessége automatikusan vonza az arra járók figyelmét.

A Fűszerkert elgondolása nagyon jó, hiszen a szerzetesek életében nagy szerepet töltött be. Napjainkban ez kis közösségi kertként is szolgálhat, vegyítve a múltat a jelennel. Sajnos a tervezett és kiültetett növények nem sokáig díszelgettek. A gyógynövényeket a gyomnövények háttérbe szorították, valamint az erősebb habitusú és életképességgel rendelkező babérmeggy. Szép lassan a növények többsége kipusztult (*II/59., 60., 61. és 62. melléklet*). A megnőtt babérmeggy takarásként szolgál a parkot nem megfelelően használó látogatók számára. A Közösen Szentgotthárdért (KÖSZ) civil szervezet új fűszernövények beszerzésével támogatta a fűszerkert növényállományának pótlását. Közösen a parkfenntartó SZET Szentgotthárdi Kft.-vel a növények elültetésre kerültek. A fűszerkert fenntartása még

mindig háttérbe szorul a többi területrésszel ellentétben. Nagyobb figyelmet kellene fordítani a nyári időszakban a növények öntözésére és a gyomtalanításra (*II/63. és 64. melléklet*).

Az utóbbi időkben új szemléletnek teret adva méhlegelők kerültek kialakításra a terület egyes részein. A méhlegelő olyan természetes vagy mesterséges terület, amely különféle virágzó növényekkel van beültetve, ezzel táplálékot biztosítva a méhek és más beporzók számára. Fontos, hogy ezek a növények különböző időpontokban virágozzanak, ezzel folyamatos táplálékot nyújtva (INT-03) Magát a kezdeményezést nagyon jónak találom.

A tájképi rész területe nagyon jó adottságokkal rendelkezik és sokkal több virágágyat lehetne még létrehozni, kialakítani. Hiányosság a tájképi részt érintő további biodiverz évelőágyak minimális megjelenése.

A szív alakú labirintust is nagyon jó elképzelésnek tartom, mert a gyerekek nagyon szeretnek bújócskázni és futkározni a hasonló labirintusokban. Sajnálatos módon a fenntartási munkák során a többsége kivágásra került, illetve tönkre ment, ezzel megszakítva a sövény folytonosságát, mely a labirintus alapját szolgálta volna (*II/66. melléklet*). Célszerű lenne a gyertyán (*Carpinus betulus*) egyedek pótlása, hiszen pár év alatt már látványos és a gyerekek számára nagyon is kedvelt különleges játszórész funkciót tölthetne be. Ennek pótlása még most sem lenne késő.

5.10.2. Épített elemek állapota

A burkolt úthálózatok elég vegyes anyaghasználatúak, ezzel megtörve az egységes képet. A nem nagy területen három típusú tipegő és a két féle szórt burkolat található. Figyelnit kellene a fenntartás során, hogy a burkolatokban a gyomnövények ne tudjanak feltűnni, illetve gondoskodni kell a folyamatos kavicsréteg pótlásra, ezzel megelőzve az állagromlását a burkolatnak (*II/67. és 68. melléklet*).

Sajnálatos módon az épített padokon is látszik már az idő múlása és az időjárás hatása (*II/69. melléklet*). Állandó feladatnak kellene lennie az épített padok szükség szerinti tisztítása és a fa szerkezetek állagmegóvó festése. Néhány pad felújításra szorul. A fa szerkezetű padokat szintén újra kellene festeni szükség szerint.

Jelentősebb probléma a lépcsők állapota, hiszen ezeket az itt élők folyamatosan használják, fő közlekedési útvonalakon találhatóak és balesetveszélyesek is lehetnek. Amellett, hogy esztétikailag rontják a látványt, nem túl tiszták és hiányzik róluk néhány leesett burkolati elem. A nedves, illetve rászáradt levelek különösen csúszásveszélyessé tehetik (*II/70. melléklet*).

5.10.3. Vízfelület és tótechnológia

A tó három különböző nagyságú és mélységű részből áll. A fő rész rendelkezik a legnagyobb vízfelülettel, mélysége a legmélyebb pontján 1,5 m. A fő részhez csatlakozik két kisebb vízfelületű egység, amelyek mélysége 50 és 30 cm. A tó helyén volt korábban a régi városi strand úszómedencéje. Az elbontott beton elemek helyére homokágy került geotextília réteggel, tófólia borítással. A vízínövények edénnyel és termőközeggel együtt kerültek a tóba telepítésre.

A környező zöldfelületekről csak minimálisan fordulhat elő, hogy csapadékvíz a tó vizébe mosódjon, mivel a tó magassági szintje minimálisan meg van emelve a környezetétől. Kizártam ennek ismeretében annak a lehetőségét, hogy emiatt koszosodna a vízfelület.

Sajnos a víz minőségének javítására nem alkalmaznak jelentős vízforgatási módszert. Tavasztól ősziig körülbelül napi 2 m³ friss víz kerül pótlásra a tó melletti fűrt kútból nyerve, illetve a természetes pótlás csapadékvízzel. A tó vizének forgatását szivattyú segítségével oldják meg csövön keresztül napi 8 órában a nagy vízfelületből átnyomják a vizet a kicsi felületű tavakhoz, onnan természetes módon pedig visszafolyik egy folyamatos körforgást létrehozva ezzel (II/71. melléklet). A legnagyobb vízfelületen szökőkút is működik nyári időszakban. A vízfelület tisztántartása fontos feladat lenne, sajnos jelenleg a tó fenntartása során nem használnak semmilyen szűrő rendszert, ennek következtében nem végeznek semmilyen szűrési folyamatot. A tisztántartása érdekében tavasszal a vízminőség javítása érdekében kis mennyiségű algaölőszert alkalmaznak.

Valószínűsíthető, hogy a tó ezek hiányának köszönhetően koszosodik és eutrofizálódik (algásodik) egyre gyorsabban. A növényzet többsége már elpusztult, így azok sem látják el kellően a gyökérszénás tisztítást (II/72. melléklet). Szükséges az elhalt növények folyamatos pótlása, így segítve a tó tisztántartását a gyökérszénás tisztítás útján, ugyanakkor ügyelni kell, hogy szervesanyag ne kerüljön a tóba, mert az is gyorsítja az eutrofizációt.

Funkcionális problémák: a tófóliát védő geotextília réteg több helyen megsérült, kiszakadt. Ez nagyban megkönnyíti a tófólia kiszakadásának lehetőségét, mely a tó teljes újraépítését is eredményezheti hosszútávon (II/73. melléklet). A balesetveszély forrása lehet a csúszós tófólia, amely a geotextília kiszakadásnak köszönhetően a felszínre került.

6. Kérdőív és értékelése

A kérdőívem összeállításának célja, hogy a városban élők kifejezhessék a véleményüket, hiszen elsősorban ők használják a park területét. Másrésztől támpontot adnak a területtel kapcsolatos tájépítészeti javaslataimhoz, amely így vélhetően még jobban szolgálja a használókat. Kérdőívemet 122 ember töltötte ki.

Kérdéseim között szerepeltek általános információkra refraktáló kérdések, mely során kiderült, hogy 71,3%-ban nő töltötte ki a kérdőívet. Életkorokat tekintve elég vegyes a válaszadók képe, hiszen minden kategóriában kaptam visszajelzést. A legtöbben a 41-50 év közötti kategóriába estek, őket követték a fiatalabb a 20 és 30 közöttiek. A környéken élők közül 26,2 %-a töltötték ki. A legmagasabb iskolai végzettség szerint a kitöltők 50% végzett egyetemet vagy főiskolát, 38,5% pedig középiskolai, gimnáziumi vagy technikai végzettséggel rendelkezik. Toronymagasan 55,7%-a a kitöltőknek szellemi foglalkozású (*III/1.melléklet*).

A parkot érintő kérdéskörben szintén az általánosabbakkal kezdtem. Az első ilyen kérdés, a park látogatásának gyakorisága kérdésre vegyes eredmények születtek. 26,2% havonta néhány alkalommal, 14,8% hetente több alkalommal és 14,8% naponta látogatja a parkot. Úgy gondolom ez jó eredmény és azt mutatja, hogy a parkot tényleg használják és szeretik. 37,7% hétköznap és hétvégén egyaránt ellátogat ide, még 23% és 18% csak hétköznap vagy csak hétvégén jön el. Az emberek többsége délután van a parkban és átlagosan csak áthaladnak rajta, maximum fél órát töltenek el itt. Szerencsére 20,5% válasz érkezett a 30-60 perct és 9,8%-a az embereknek 1-2 órát is eltölt itt valamilyen tevékenységet folytatva (*III/2. melléklet*).

A kitöltők többsége a parkban töltött ideje alatt sétál vagy áthalad a különböző utakon. Többen sportolnak például a kültéri fitness eszközökön vagy futnak. Sokan járnak ide, hogy közös időt töltsenek szeretteikkel a természetben, vagy csak rekreációs tevékenységeket végezzenek. A kitöltők közül sokakat a rendezvények ideje alatt vonz a leginkább a park. Meglepetésemre a park egyik újítását, a petánc pályát senki nem jelölte be, tehát a kitöltők közül senki nem játszott még vele (*III/3. melléklet*).

Megkértem a kitöltőket, hogy az általam meghatározott helyszíneket rangsorolják 1-től 10-ig, attól függően melyik helyszínt használják a leggyakrabban. Számomra meglepő eredmény volt, hogy a legkevésbé használt területek a grafikonon milyen kiemelkedőek. A kültéri fitnesspark 56 szavazattal és a fűszerkert területe 53 szavazattal a legkevésbé használt területek. A játszótér és a tájképi kertrész is az egyik legkevésbé használt terület, mely eredményt annak tudok be, hogy a kitöltőim nagy része 40-50 közötti életkorú. Nekik nagy

valószínűséggel már nagyobbak a gyerekeik, így ők tényleg nem használják a játszóteret. A tájképi kertrészt viszont valószínűsítem, hogy nem tudták pontosan behatárolni, így úgy gondolták nem is használják. Ezt nekem kellett volna pontosítani. Ezzel szemben sokkal kevesebb szavazat érkezett a kedveltebb és használtabb területekre. A leginkább használt rész az áthaladó útvonalak, amelyre csak 39-en szavaztak. A többi terület 9 és 2 között nagyon megosztó, így kiemelkedő eredményt nem produkált. Ez is mutatja, hogy az emberek mennyire különbözőek és a parkot is milyen sokszínűen használják, ami alátámasztja azt is, hogy a legkevésbé kedvelt területeket is használják és szeretik (*III/4. melléklet*).

A legvitatottabb kérdéskör a parkban található műalkotások köre. Bár a kérdésem több választós lehetőséget biztosított, így is érdekes eredmény született. 37 és 13 szavazat érkezett arra, hogy a szobrok elfogadhatóak és bele illenek a környezetbe. Több szavazat szerint viszont ezek a szobrok nem illenek bele a környezetbe, balesetveszélyesnek gondolják és más helyszínen tudnák inkább elképzelni (*III/5. melléklet*).

A terület erősségei és gyengeségei kérdésre a kitöltők kiemelkedő erősségnek tartják a műemléki környezetet és az épület látványát, valamint a park megközelíthetőségét. Elégedettek a játszótéri résszel, illetve eléggé változatosnak tartják a növényzetet. Magasabb számú pozitív visszajelzés érkezett, mint erősség a környezet rendezettségére, mint a gyengeségek esetében. Kiemelkedő hátránynak tartják a vetési varjak jelenlétét. Szintén több olyan visszajelzést is kaptam, amely szerint őket is el kellene távolítani a park területéről. A témával kapcsolatosan Domonkos-Bartyik Zsuzsanna önkormányzati településfejlesztési ügyintéző levelezést folytatott a természetvédőkkel és a nemzeti park dolgozóival. A varjú fészkek eltávolításához a Zöldhatóság hozzájárulása szükséges. Védettek a vetési varjak és a fészkeik, valamint a fák is, amelyekben fészkek találhatóak. Fészkeik több szempontból is védettek, mert a Kék Vércse, mely fokozottan védett madár az üres varjúfészkekbe telepedik le. Az Önkormányzat kérvényére a Zöldhatóság varjúfészkek eltávolítását engedélyezte. Varjúfészkek eltávolítás történt egyrészt a játszótér területén, mivel itt a gyermekeket fokozottan veszélyeztetik a madarak, másrészt a parkolók mellett a nyugati oldalon található fákról. A park jelképét képviselő két idős platánfán (*Platanus x acerifolia*) található fészkek az őskolónia részét képezik, így ezekhez nem javasolt a hozzányúlás. Megoldás és cél az lenne, ha a fiatal varjakat egyre inkább vissza tudnák szorítani az őskolóniákba. A gyengeséghez sorolták még a műalkotásokat, a burkolatok állapotát, a fűszerkert állapotát, kisarchitektúrák minőségét és mennyiségét (*III/6. melléklet*).

A Várkert zöldfelületeinek fejlesztésével kapcsolatban hasznos visszajelzéseket kaptam. A megkérdezettek 44,3%-a gondolja azt, hogy van még fejleszteni való a park területén. A

legtöbben a közösségi helyek létrehozását jelölték be. A kérdezettek többsége még változatosabb növényzetet szeretne, annak ellenére, hogy a másik kérdésnél ezzel többen elégedettek voltak. Többen választották a fenntartható megoldások alkalmazásának fontosságát. További fejlesztések, amiket az emberek fontosnak találtak: az örökségvédelmi elemek fejlesztése, Szerelmesek Tavának környezeti fejlesztése (*III/7. melléklet*).

A kérdőívben két kérdés is a parkolók mennyiségéhez kapcsolódott. A válaszok segítségével arra a következtetésre jutottam, hogy a parkolók számát megfelelőnek tartják az itt élők az átlagos napokon. Rendezvények esetében a megkérdezettek 52,5 %-a szerint nem elegendők. Úgy gondolom nincs szükség további parkolók létrehozására, ezzel további zöldterületek megszüntetésére (*III/8. melléklet*).

A pozitív és negatív hatások ellenére a parkot használókat még mindig nyugalommal tölt el, ha a parkban időt tölthet el, viszont nincs kedvelt helyszíne (*III/9. és 10. melléklet*). Hasznosnak gondolom a kérdőívet, hiszen ennek köszönhetően olyan javaslatokat tudok tenni, mely az itt élők javát szolgálja, az utolsó kérdésnél rövid válaszban kifejthették a véleményüket (*III/11. és 12. melléklet*).

Véleményem szerint a kitöltők szintén egy olyan parkot szeretnének, ahol még több időt tudnának eltölteni. Több közösségi teret szeretnének, változatos növényzetet, arculatában megegyező parkra vágnak.

A kérdőív kiértékelését követően pontosabb képet kaptam az itt élők elképzeléseiről, valamint a számukra fontosnak tartott helyszínekről. Véleményt alkottak a park gyengeségeiről, erősségeiről és arról, hogy milyen problémákat látnak, milyen fejlesztéseket tudnának elképzelni. A kitöltők véleményeit is figyelembe véve készítettem el a javaslataimat.

7. Javaslatok

Az elsők között a növényállományra szeretnék javaslatot tenni. Javaslom a FAKOPP vizsgálat elvégzését minden évben minimum 10 db fa esetében, amennyiben az adott évi költségvetés engedi még több taxont kellene felmérni. Segítségükkel egy átfogó képet lehetne kapni a jelenlegi faállományról, amely adat alapvető fontosságú lenne a települési fakataszterhez. Fontos lenne rendszeresen monitorozni a területet a szükséges kezelési javaslatok végett. A naprakész fakataszter rendelkezésre állása, hosszú távon költségeket takarítana meg a fenntartási munkákban.

A barokk kertrészben a virágos parterek állapota minden évben nagyon szép volt. Ezekbe az ágyásokba főként egynyárikat ültetnek, különböző színek és formák együttes játékát képezve. A városközpont több részén is megfigyelhető volt már a korábbi években, de javasolnám ezekben az ágyásoknál is, hogy vegyünk példát a Schloss Hof kertjéről, melybe tavasszal 10 000 tulipánt (*Tulipa sp.*) és nárciszt (*Narcissus sp.*) ültetnek el (INT-04). Ez remek ötlet, hiszen ezek a hagymások tavasszal díszítenek, még az egynyári telepítés előtt. Hagymagumójuknak köszönhetően áttelelnek és következő tavasszal is gyönyörűek. Ez fenntartást tekintve kicsit körülményesebb, hiszen figyelni kell arra, hogy a hagymagumókat ne szedjék ki amikor a következő növényeket ültetik. Főként nyáron tudnának díszíteni a hamvaska (*Jacobaea maritima*), a kerti begónia (*Begonia semperflorens*), pelyvavirág (*Iresine herbstii*), bársonyvirág (*Tagetes sp.*) és egyéb egynyáriak (INT-05). Az egynyári virágok közé ültethetnének évelőket is, melyek egész évben díszítenének. Ezeket a növényfajtákat eddig is ültették, de az időjárás felmelegedésének köszönhetően fejlődésük elmarad a korábbi évekéhez képest. Jövőbe tekintve biztosítani kellene a rendszeresebb és gyakoribb öntözést csepegtető öntözőrendszer használata mellett. Az egynyárik helyére télen kerti árvácska (*Viola x wittrockiana*) kerülne, ahogy ez eddig is történt. A folyamatosan díszítő ágyások érdekében érdemes lenne szakmai koncepció és növénykiültetési terv alapján dolgozni, szakmai felügyeletet biztosítva az ültetéskor, hogy biztosan a terv szerint legyen minden kiültetve.

A Fűszerkert esetében nagyobb figyelemmel kellene gyomtalanítani. Ehhez szakember javaslatát és beavatkozását kellene kérni.

A méhlegelő kérdésköre sokakban az elhanyagoltság érzését keltette. Jobban át kellene gondolni a kialakítás helyszíneit, annak elhelyezkedését a nagy egységhez képest. Célszerű lenne a létrehozásnál kerülni a park központi területeit, mert ezzel elhanyagoltnak tűnhet a terület. Jobban el tudnám képzelni a méhlegelő a kialakítását a településközponttól távolabbi, természetközelibb, kevésbé zavaró és feltűnő helyen (II/65. melléklet). Amennyiben a területen

kellene ennek teret adni, abban esetben jól megfelelné, a színpaddal szembeni épített téglafal előtti terület, melynek közelében amúgy is fűfélékkel beültetett ágyás található. Annak érdekében, hogy ne keltsen „gazos”, elhanyagolt hangulatot, mint a korábbi helyszíneken is, a mezei virágok kaphatnának helyet. A virágok kiválasztásához a mellékletbe segítséget nyújtok (INT-06) (I/7. melléklet).

A tájképi vagy angolpark jellegzetessége a természetességre való törekvés. Ezt a szabálytalan formákkal, nagyobb füves területekkel és facsoportosulásokkal lehet elérni (INT-07). Manapság egyre inkább törekednek a biodiverz virágágyak kialakítására. A biodiverz kert lényege, hogy olyan környezetet teremtsen, mely a növények és élőlények többségét támogassa a természetes ökoszisztéma kialakításával. Lényege egy kiegyensúlyozott ökoszisztéma kialakítása, ahol minden növényi szint kulcsszerepet játszik (INT-08). A biodiverzitás nem azt jelenti, hogy hagyjuk elvadulni a virágágyást, hanem hogy változatos és sokféle növény tudjon társulásként együtt élni. A helyes biodiverz kiültetés négy évszakos társulás, ami folyamatosan ad valamilyen díszítőértéket (II/74. melléklet). Cél egy ilyen ágyás tervezésénél, hogy a növények ne nyomják el egymást, de egy önszabályozó rendszer alakuljon ki. Ha jól sikerült ez az önszabályozó rendszer nagyon alacsony fenntartással is szép ágyásaink lehetnek (INT-09). A biodiverz évelőágyáshoz javasolt növények listája a mellékletben részletesen olvasható (Pápai-Bíró, 2016) (I/8. melléklet).

A szív labirintus elképzelését nagyon jónak tartom, de sajnos nem került sor a kivágott és az időközben elpusztult egyedek pótlására. Mielőbbi pótlását javasolnám, mivel jelenleg nem tudja betölteni a tervezett funkciót. Az újtelepítésű növények idősebb egyedekkel történjenek, hogy a forma mihamarabb újra kialakítható legyen. A frissen telepített egyedek fenntartására különös figyelmet kell fordítani, ezzel megelőzve a jelenlegi állapot ismételt bekövetkezését. Ültetéshez és az ütemezett fenntartáshoz segédletet készítettem, ami a mellékletben található (Kaszab, 2014) (I/9. melléklet).

Szerelmesek Tava tekintetében esztétikai és fenntartási problémák is jelentkeztek. Úgy gondolom, hogy jelenleg a tófólia ki van téve a sérülés veszélyének, amely végleges károkhoz is vezethet hosszú távon. Elsősorban a biztonság érdekében nagyobb sziklák segítségével kellene eltakarni mindenhol a geotextíliát és ahol az már kiszakadt a csúszós tófóliát. Egy természetes fizikai gátat is szabna a közelben játszó gyermekeknek, hiszen így nehezebben közelíthetnék meg a tavat, így elkerülve az esetleges belecsúszás lehetőségét. A sziklák továbbá díszítő elemeként is funkcionálnának. A jelenleg alkalmazott keringető rendszernél szebb megjelenése lehetne egy sziklából készített csobogó építésének a két kisebb méretű tó mellett. A tó jelenlegi állapotának egyik problémája az iszaposodás, melyet a bele

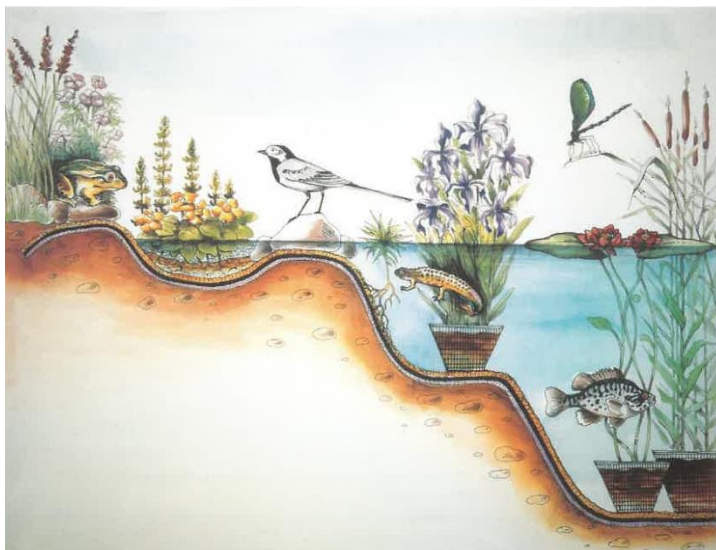
hulló faleveleknek is köszönhető. Tisztítása mielőbb szükséges. A feladat kivitelezésére olyan szakembereket kellene felkérni, akik óvatosan és precízen tudják elvégezni a feladatot, hiszen közben könnyedén megsérülhet a tó aljában található fólia.

A tó közvetlen szélén a növényeket mielőbb pótolni kellene, főként a sekélyebb tavak esetében. A tóba ültetett növényeknél javasolom ültető-zsák alkalmazását (INT-10). A mellékletben részletes növénylistát készítettem, növényi zónákra lebontva (Patkós-Kovács, 2018) (*I/10. melléklet*). A növények természetes módon tisztítják a tó vizét ennek ellenére szükség lenne, szűrő - és vízforgatási rendszerre is. A rendszer kiépítésének hiányában a tó nem fog megtisztulni.

Hosszútávon a tófólia előregedik, így sérülékeny lesz, mely szakadáshoz, esetleg a tófólia cseréjéhez vezethet. Ebben az esetben érdemes lenne az egész tó újratervezésében gondolkodni. A tó formájának kialakításakor továbbra is törekedni kell a természetességre, íves kialakítására. Fontos, hogy a tavak ne legyenek teljesen szabályos formák, mivel ez az épített medencékre

jellemző és tájidegen hatást keltene (Demjén-Sárospataki 2017: 147-152).

A tó kialakításánál fontos a lépcsőzetesség, mivel a növényeknek más-más vízmélység szükséges és így sekélyebb és mélyebb részeket is ki lehet alakítani (Reisinger 2003: 163-164) (*14.ábra*).

14.ábra: A tavi növényzet megfelelő kialakítása
Forrás: Othmar Reisinger: *Kertépítés* című könyve

A kérdőívem visszajelzései alapján többen hiányolták az egységes arculatot, a kisarchitektúrák állapotát és mennyiségét, továbbá a burkolatok állapotát. Az egységes arculat első lépése lehetne, a szórt burkolatok egységesítése. Kettő színű szórt burkolattal találkozhatunk a parkban. A szürke (bazalt) szórt burkolatot fehérre (mészke) cserélném, valamint az összes szórt burkolatot új kavicssterítéssel látnám el. A kavicssterítésnél fontos a kavics frakciójának megfelelő megválasztása és a szakszerű tömörítése, főként a kanyarokban. A burkolatoknál maradv a tipegőknek is három típusával találkozhatunk, szükséges lenne ezek egységesítése is. Anyagukat tekintve megegyező anyagúak lehetnének az épített padok és a fűszerkert támfalának anyagával.

Az épített padok esetében a leesett hiányzó burkolatok, ülőfelületek pótlásáról gondoskodni szükséges és évente kétszer legalább le kellene mosni a felületet. Az utcabútor jellegű fa padokat évente le kellene kezelni és tisztítani, ezzel megőrizve állapotukat.

A lépcsők állapota helyreállítása fontos lenne. Hiányzó burkolatok pótlása minél előbb esedékes, hiszen balesetveszélyesek. A falevelek miatt nagyobb figyelmet kellene kapjon a fenntartásuk, mivel főleg az őszi időkben különösen csúszóssá válhatnak a nedves falevelek. Az épített elemek fenntartási feladatait táblázatba foglaltam (*I/11. melléklet*).

A kihelyezett műalkotások bár értékesek és nagy megtiszteltetés, hogy láthatjuk a városunkban, a véleményekre hagyatkozva, úgy gondolom át kell gondolni a helyüket a parkban. Többen balesetveszélyesnek gondolják, főleg a teheneket a szúrós szarvaik miatt (*II/75. melléklet*). Meglátásom szerint jobban illene a Kaszagyár területére, hiszen az a helyszín is jelentős a város történelmében. A Kaszagyár területe hangulatában és stílusában is jobban illene a szobrokhoz. Nem utolsó szempont, hogy fémből készültek, mely szintén kapcsolódási pont a Kaszagyárral. A töltésen kialakított sétányról jól belátható a Kaszagyár parkja, oda áthelyezve, továbbra is mindenki számára elérhető közelségben megtekinthetővé válna.

Több visszajelzés is érkezett a park tisztaságára vonatkozóan, illetve a parkot nem „rendesen” használók problémája miatt. Több hulladékgyűjtő kihelyezése javasolt. Célszerű lenne a meglévő közvilágítási rendszer bővítése, így megvilágítást biztosítanak a sötétebb, eldugottabb területekre javítva a közbiztonságot. Kamerarendszer telepítését is javasolnám, mely közvetlen a rendőrséggel is összeköttetésben lenne.

Fenntartási problémákat is jeleztek a kérdőívben, melynek megoldására feljebb már tettem javaslatokat. Egy fenntarthatóbb park létrehozása fontos célkitűzés lenne. A biodiverz ágyások kialakításánál nagyon fontos, hogy geotextil is kerüljön a növények alá, valamint gyomok elszaporodásának lassítására alkalmazzunk mulcsréteg takarást. A biodiverz élőökök egységes képet alkotnak, sűrűn össze fognak nőni, így kevesebbet kell gyomlálni. A nehezen fenntartható részekre talajtakarókat javasolnék. A folyamatos szakmai segítség fenntarthatóbb megoldásokat, szebb esztétikai látványt nyújtana és esetleges fejlődést is eredményezhetne.

A konfliktusokra tett javaslatokat táblázatba foglaltam össze, jelölve a mellékleteket és adott munkavégzés prioritását (*I/12. melléklet*).

8. Összegzés

Szakedolgozatom célja, hogy a kutatásom a jövőre való tekintettel hasznos legyen számomra és az ott élők számára is. A park Vas vármegyében, Szentgotthárd szívében található. A Várkert stílusa a történelem során fokozatosan változott az idők folyamán több átalakuláson is átesett. A park és a kolostorépület is helyi jelentőségű védelem alatt áll.

A park történeti áttekintését fontosnak tartottam, mert a múlt történelmi eseményei nagy mértékben befolyásolták, alakították a mindenkori park jellegét. A mai formáját, megjelenést mindezek a történelmi események folyamatosan formálták. Fontos, hogy a történelmi elemeket, részleteket megtartsuk a jövő nemzedék részére is.

Történeti kutatásom az őskortól indult. A szentgotthárdi monostort 1183-1184-ben alapították az itt élő ciszterci szerzetesek. 1467-ben a monostort várrá próbálták alakítani. A várat 1605-ben Wolfgang Tieffenbach stájer várparancsnok felrobbantotta. Robert Leeb apát 1738-ban kérte fel Franz Anton Pilgramot az új kolostorépület tervezésére. Az I. világháború idején a város és a rend ismét hanyatlásnak indult. Birtokainak egy részét Ausztriához csatolták. A II. világháborúban a várost és környékét több légitámadás is érte. 1950-ben feloszlatták a szerzetesrendeket, majd az épület 1951-től a Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatalnak nyújt otthont. 1987-ben a Pilisi Parkerdő Rt. segítségével elkészült a Várkert felújítási terve. Jelentősebb fejlesztések a 2000-es évektől történtek.

2017-ben a Karácsony és Társa Mérnöki Iroda Kft. elkészítette a park következő nagy fejlesztésének tervdokumentációját, mely a Várkert és kapcsolódó zöldterületek fejlesztése (TOP-2.1.2-VSI-2016-00002) megnevezésű projekt a pályázat keretében 2018 évben megvalósításra került. Létrehozták a fűszerkertet, a Szerelmesek Tavát és annak környezetét, valamint a tájképi rész jelentősen megújult.

A történeti következtetéseket egy tömörített fejezetben foglaltam össze, amelyben térképeket, rajzokat és képeket elemeztem, hogy pontosabb képet kapjak a park történeti fejlődéséről.

A Vizsgálataim során részletes felméréseket készítettem a park mai állapotáról. Vizsgáltam a környezeti adottságokat, a városszerkezeti szerepet, mely során kiderült, hogy van a parkban olyan funkció, mely a belvárosban vagy a városban más területen nem található. A jelenlegi állapot felmérése érdekében további részletes vizsgálatokat végeztem. Vizsgáltam a zöldfelületi arányt, amely során kiderült, hogy a park 72% -a borított vegetációval. Értékeltem a park úthálózatát használata és anyaga szerinti hierarchia alapján. A vegetációs időszakban és a téli aspektusban is megvizsgáltam a látványkapcsolatokat. Részletesen kitértem a park

élettelen és élő elemeire. A vizsgálatokat összegezve megállapítottam a park területére vonatkozó jelenlegi problémákat és konfliktusokat.

Kérdőívet állítottam össze, amelynek célja a parkot használók véleményének, ötleteinek megismerése volt. A kérdőív kiértékelését követően pontosabb képet kaptam az egyes parkrészekben lévő funkciók használatáról, a kitöltők nyilatkoztak a park gyengeségeiről, erősségeiről, és arról, hogy miket tartanak problémának és milyen fejlesztéseket tartanának fontosnak.

A Szakdolgozatom tehát átfogó képet nyújt a park történeti fejlődéséről és a jelenlegi állapot részletes feltárásáról biztos alapot nyújtva a park fejlesztéséhez.

9. Köszönetnyilvánítás

Elsősorban szeretném megköszönni Dr. Sárospataki Máté tanár úrnak folyamatos segítségét, útmutatását és támogatását. Szakmai meglátása, kölcsönös tiszteletünk és gördülékeny kommunikációnk, rendszeres egyetértésünk nagyban megkönnyítette a munkám.

Köszönettel tartozom tanárainknak, akik átadták tudásukat, ezzel segítve a dolgozatom szakmai munkáját.

Szeretném megköszönni anyukámnak, aki támogatott, türelmesen olvasta és előremutató kritikákkal lendítette folyamatosan előre a munkám, ezzel segítve annak tökéletesítését.

Továbbá szeretném megköszönni a Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal Műszaki osztályán dolgozó munkatársainak segítségét, a rengetek hasznos információ megosztásával és a parkra készült tervdokumentáció biztosításával. Külön köszönet Domokos-Bartyik Zsuzsannának településfejlesztési ügyintézőnek, aki rengeteg időt szánt a kérdéseim szakmai megválaszolására, ezzel segítve munkámat.

Szeretném külön megköszönni dr. Dancsecs Zsoltnak a Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal jegyzőjének, aki engedélyt adott az Önkormányzat rendelkezésére álló bármilyen információ felhasználására.

További köszönet mindenkinek, aki valamilyen formában segítette a szakdolgozatom elkészítését.

Köszönöm a kérdőívet kitöltőknek, hiszen nélkülük nem születhetett volna meg egy ilyen átfogó képem a lakosság igényeiről.

10. Irodalomjegyzék

10.1. Könyv

- Csuk 2018 Csuk, F., (2018) *Szentgotthárd (Magyarország Kincsestára)*, Szombathely, Szülőföld Könyvkiadó, 20.
- Csuk-Horváth 2021 Csuk, F., Horváth. Zs., (2021) *Szentgotthárd nevezetes helyei egykor és ma*, Szombathely, Szülőföld Könyvkiadó, 33.
- Demjén-Sárospataki 2017 Demjén, I., Sárospataki, M., (2017) *Kertépítészeti Szerkezettan*, Budapest, Szent István Egyetemi Kiadó, 147.-152.
- Fatsar 2008 Fatsar, K., (2008) *Magyarországi barokk kertművészet*, Budapest, Helikon, 210., 211.
- Garden 2012 Garden Faápoló Kft. (2012) *Fák állapotfelmérése és kezelési javaslata Szentgotthárd területén*, Budapest, S.n. 1.-50.
- Kalász 1932 Kalász, E., (1932) *A szentgotthárdi apátság birtokviszonyai és a ciszterci gazdálkodás a középkorban*, Budapest, Sárkány, 162., 176.
- Kaszab 2014 Kaszab, L., (2014) *Parkfenntartás I.*, Budapest, Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet, 238., 247.-250.
- Kiss 2017 Kiss, G., (2017) *Szentgotthárd Településarculati kézikönyv*, Szentgotthárd, S.n., 51-52.
- Kuntár et al. 1981 Kuntár, L., Szabó, L., Varró, A., (1981) *SZENTGOTTHÁRD, Helytörténeti, Művelődéstörténeti, Helyismereti Tanulmányok*, Szombathely, Szabó, 36-37., 39., 40-57., 69., 70-71., 164., 398., 402-407., 413., 502-504., 519-522.

- Patkós-Kovács 2018 Patkós, I., Kovács, B., (2018) *Az élő dísznövények felhasználása*, Budapest, Patkós István szerzői kiadása, 126.-135.
- Pápai-Bíró 2016 Pápai, V., Bíró, B., (2016) *Ökológus zöldfelületek városi alkalmazása*, Budapest, FŐKERT Nonprofit Zrt., 78.-94.
- P. Sulzbeck 1940 P. Sulzbeck, F., (1940) *Szent Gotthárd hildesheimi püspök élete*, Zirc, S.n., 216.
- Reisinger 2003 Reisinger, O., (2003) *Kertépítés*, Budapest, CSER Kiadó, 163.-164.
- Stefánka 1998 Stefánka, L., (1998) *Séták Szentgotthárdon*, Sopron, Escort 96, 13-14.,18-21.,22., 23.
- Tóth 2022 Tóth, J., (2022) *A szentgotthárdi barokk templom kincsei*, Szentgotthárd, Bodorkós Imre ér. esperes plébános, 14.
- Vakarcs 1935 Vakarcs, K., (1935) *Szentgotthárd és környékének ismertetése*, Szombathely, Kereskedelmi és Hírlap, 10.-12.
- Valter 1989 Valter, I., (1989) *Szentgotthárd-Egykori ciszterci épületegyüttes*, Budapest, TKM Egyesület, 2.

10.2. Folyóiratcikk

- Barokk kert a Várkertben *Barokk-kert a Várkertben*, in *Gotthárdi Hírek* 2002/18,
- Csuk-Horváth 2015 Csuk, F., Horváth, Zs., *A Szépművészeti Múzeum műkincsei Szentgotthárdon*, in *Vasi Szemle* 2015/6, <http://www.vasiszemle.hu/2015/06/csuk.htm> (2025.06.14)
- Farkas 2008 Farkas, G., *A zirci apátság nyugat-magyarországi birtoka, a szentgotthárdi uradalom és a szerzetesek, 1878-1950*, in *Vasi Honismereti és Helytörténeti közlemények*, 2008/2, https://library.hungaricana.hu/hu/view/VASM_Vhk_2008_02/?query=szentgotth%C3%A1rd&pg=53&layout=s 54-57, 60. (2025. 06. 14.)

Tóth 2023 Tóth, J., *A szentgotthárdi cisztercita apátság gazdálkodása*, in *Vasi Szemle* 2023/4, 452-454.

10.3. Internetes hivatkozás

INT-01 Zaja, K., *A szentgotthárdi ciszterci monostor-kutatás*, 2015.október 29.

<https://www.sztgmuzeum.hu/hu/kutatas-hu/7-a-szentgotthardi-ciszterci-monostor> (2024.11.10.)

INT-02 Dr. Chavanne J.P., *Kurzer Rundgang durch eine fast 900-jährige Geschichte Der Name 'Zisterzienser' kommt vom ersten Kloster 'Cistercium'*

<https://www.stift-heiligenkreuz.org/geschichte-und-spiritualitaet/geschichte-von-heiligenkreuz/> (2025.10.13.)

INT-03 Országos Magyar Méhészeti Egyesület-„Méhlegelő”

<https://www.omme.hu/mehlegelo-cikk/> (2025. 10.01.)

INT-04 Baroque blossom-Schloss Hof

<https://www.schlosshof.at/en/about-schloss-hof-estate/garden/baroque-blossom> (2025.10.13.)

INT-05 Virágos Park-Barokk kert

<https://viragospark.hu/barokk-kert/> (2025.10.13.)

INT-06 Florapont-Mezőbe-rétbe virágok és virágmagok

<https://florapont.hu/termekcimke/mezei-reti-viragok/> (2025.10.13.)

INT-07 Britannica-English garden

<https://www.britannica.com/art/English-garden> (2025.10.13.)

INT-08 House Designer-Biodiversity Gardening: Cultivating an Eco-Friendly Garden
https://housedesigner.com/biodiversity-gardening-a-guide-to-eco-friendly-garden/?srsltid=AfmBOoq51zESwqbA2dVEHViyUSfEf-e-Tl5zZ2FfXMRzkev_xaObHdLZ (2025.10.13.)

INT-09 Kerti Kalauz-Mi a biodiverzitás? És miért fontos? - Beszélgetés Ambrus Máriával
<https://kertikalauz.hu/tervezz/evelo-diszkert/mi-a-biodiverzitas-es-miert-fontos-beszelgetes-ambrus-mariaival/> (2025.10.13.)

INT-10 How to build a pond
<https://www.wildlifetrusts.org/actions/how-build-pond>
(2025.10.16.)

10.4. Kutatás

Belényesy 2018 dr. Belényesy K., (2018) *Beszámoló a szentgotthárdi várkert területén folytatott szondázó kertrégészeti kutatásról*, Budapest, Szentgotthárd Közös Önkormányzat részére, 1.-8.

10.5. Tervek

Karácsony 2017 Karácsony és Társa Mérnöki Iroda Kft., (Karácsony S.), (2017) *Szentgotthárd, Várkert és a kapcsolódó zöldterületek fejlesztése*, Szentgotthárd Közös Önkormányzat részére, 3.-14.

Pilisi 1987 Pilisi Parkerdő Részvénytársaság, (Mátyás S., Deli S., Halász T.), (1987) *Szentgotthárd Várkert Felújítási Terve*, Szentgotthárd Közös Önkormányzat részére, 1.-14.

Képek forrása a vízpartimitátor és a vízi növényeknek

https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/alchemilla_mollis_lagyszoru_palastfu?srsId=AfmBOoob-gXgwhHFUvoZ6PSP-Vu60tcm3yaMSmIE-ZDjQ77N0w93qQqP (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/kereses?description=1&srsId=AfmBOoob-gXgwhHFUvoZ6PSP-Vu60tcm3yaMSmIE-ZDjQ77N0w93qQqP&keyword=lysimachia+punctata> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/kereses?description=1&keyword=kniphofia> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/kereses?description=1&keyword=iris+sibirica> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/kereses?description=1&keyword=hemerocallis> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/kereses?description=1&keyword=arundo+donax> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/kereses?description=1&keyword=carex+morrowii> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/imperata_cylindrica_red_baron_alangfu_kerteszet_budapest_webshop_webaruhaz_evelo_ultetes_gondozas_rendeles_metszes (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/kereses?description=1&keyword=miscanthus+sinensis> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/kereses?description=1&keyword=brunnera+macrophylla> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/kereses?description=1&keyword=hosta> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/petasites_hybridus_voros_acsalapu?keyword=petasies (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.kincsesliget.hu/termek/poloskavesz-actaea-racemosa-cimicifuga-30-szem/> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/kereses?description=1&keyword=hakonechloa+macra> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/kereses?description=1&keyword=caltha+palustris> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/kereses?description=1&keyword=hibiscus+moscheutos> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/kereses?description=1&keyword=iris+pseudacorus> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/lysimachia_vulgaris_kozonseges_lizinka?srsId=AfmBOop8ruzigOr mKOCa6fOMVEjJTCekncwifoXAauDR25Ips3SEBq1 (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/mentha_aquatica_vizimenta?srsId=AfmBOor2TKBPEieFLEGd62Iz OxIkN-OvUpSAMw--4GWcbsu_uUqYDn3b (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/myosotis_palustris_mocsari_nefelejcs?srsId=AfmBOoqtH2sCs8mN oTk_vOGLv9Iz7BnNWGVeIQsTPK8QSElx1EzHWcjD (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/anemopsis_californicum_kaliforniai_vizipacs1?srsId=AfmBOopH LzVe_leogz-IxRpyKiGMXIJ-Pn1ILatVsjobrjRrevTB08HE (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/butomus_umbellatus_viragkaka?srsId=AfmBOooA9LaghHJqYH9tYS2ATnC6Mqwk_8lITXNXC6eGgyMKFmh7htk (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.mediterranfarm.hu/termek/mocsari-tisztesfu-stachys-palustris-5-db-gumo> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/hippuris_vulgaris_vizilofark?srsId=AfmBOooPgISO09QyPheXiUJr006yVIcM4OQMjrIz8JBKoxrVZF7hhyX7 (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://profifaiskola.com/myriophyllum-aquaticum-sullohinar> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/nuphar_lutea_vizitok?srsId=AfmBOopaGmHVfEbq4VO-UsqoXG0Vi3Dj162gB6oynY4gQ7X1E5UkVNAg (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/typha_angustifolia_keskenylevelu_gyekeny?srsId=AfmBOor03gDRj0anbpfhWbIHyd0gxPRvqrfQKqRkhT0ml3TXrpSPCMeV (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

https://hu.wikipedia.org/wiki/Kanadai_%C3%A1tokh%C3%ADn%C3%A1r (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

https://www.megyeriszabolcskerteszete.hu/myriophyllum_spicatum_fuzeres_sullohinar?srsId=AfmBOoryacAWWyrMakm8WdoeaXSQ7SD3N-KeQTUQTfBXtVtXP1LWTyyN (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://www.kertpont.hu/tunderrozsa-fajtak-gondozasa/> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

https://hu.wikipedia.org/wiki/Nagy_v%C3%ADzibogl%C3%A1rka#/media/F%C3%A1jl:Ranunculus_aquaticus_plant.jpg (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://koimania.hu/termek/moszatpafrany-azolla-caroliniana/> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

<https://hu.wikipedia.org/wiki/B%C3%A9katutaj> (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%9Asz%C3%B3_kagy%C3%B3tutaj (utolsó megtekintés: 2025.10.14.)

További képek forrása

<https://www.szitgmuzeum.hu/hu/kutatas-hu/7-a-szentgotthardi-ciszterci-monostor> (utolsó megtekintés: 2025.10.25.)

<https://www.szitgmuzeum.hu/hu/kutatas-hu/7-a-szentgotthardi-ciszterci-monostor> (utolsó megtekintés: 2025.10.25.)

<https://www.szitgmuzeum.hu/hu/kutatas-hu/7-a-szentgotthardi-ciszterci-monostor> (utolsó megtekintés: 2025.10.25.)

<https://www.arcanum.com/hu/maps/> (utolsó megtekintés: 2025.10.25.)

https://www.hungaricana.hu/hu/search/results/?list=eyJxdWVyeSI6InN6ZW50Z290dGhcdTAwZTFyZCIsImZp bHRlcnMiOnsiREFUQUJBU0UiOlsiUEhPVE8iLCJQT1NUQ0FSRCJdfX0&per_page=20&page=4 (utolsó megtekintés: 2025. 10. 26.)

<https://m.utisugo.hu/ismertetok/latnivalok/varkert-szentgotthard-305247.html> (utolsó megtekintés: 2025. 10. 26.)

<https://urbanology.hu/mehlegelo-kisokos/> (utolsó megtekintés: 2025. 10. 25.)

11. Ábrák jegyzéke

1.ábra: A Várkert elhelyezkedése.....	4
2.ábra: A Várkert határai	5
3.ábra: Valter Ilona-Feltárási helysínrajz (1971-72)	9
4.ábra: A kezdetleges várrá alakított monostor	10
5.ábra: Pilgram terve a szentgotthárdi apátságról	14
6.ábra: Pilgram terve a szentgotthárdi apátság belső udvaráról	15
7.ábra: 19. századi kiültetési tervek a szentgotthárdi szerzetesek számára.....	16
8.ábra: A ciszterci apátság és kertje Kenedics József felmérésén (1786)	24
9.ábra: A ciszterci apátság látképe ismeretlen művész metszetén (1834).....	25
10.ábra: A ciszterci apátság és kertje kataszteri felmérésen (1868).....	26
11.ábra: A városszerkezeti szerepe a Várkertnek.....	29
12.ábra: A Várkert felosztásának vizsgálata	30
13.ábra: A Várkert úthálózat hierarchiájának vizsgálata	33
14.ábra: A tavi növényzet megfelelő kialakítása	45

12. Mellékletek

I. Melléklet

Szentgotthárd Város Önkormányzatának a helyi jelentőségű védett természeti területeiről lévő helyi rendeletei.

1.2. A **Szentgotthárdi Kolostorpark helyi jelentőségű védett természeti terület(területek) védettségének fenntartásáról** szóló 36/2007. (XII.19.) számú önkormányzati rendelet. Ez a rendelet helyi jelentőségű védett természeti területeknek nyilvánította a Kolostorparkban lévő szentgotthárdi 14/1., a 15., a 24., a 25/1., a 25/2. és 25/3 hrsz.-ú ingatlanokat.

Rendelet 2024. december 12 -én hatályát veszítette.

1.3.Helyi jelentőségű védett természeti területekről rendelkező helyi szabályozás: **a helyi környezet- és természetvédelem szabályairól szóló 15/2019 (VI.26.) számú önkormányzati rendelet**, amelynek 5. melléklete tartalmazza a helyi jelentőségű védett természeti területek felsorolását. Ezek a szentgotthárdi Kolostorpark, illetve a színház és a barokk templom környezetében lévő területek, a szentgotthárdi 1., 3., 14/2., 15., 21., 23/1., 23/2., 23/3., 23/5., 24., 25/3. és 26. hrsz.-ú területek. Rendelet módosításra került 2024. december 12.-én.

1.4. Jelenleg érvényben lévő helyi rendelet: Szentgotthárd Város Önkormányzata Képviselőtestületének 26/2024. (XII. 12.) önkormányzati rendelete a helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánításról.

I/1.Melléklet: A Szentgotthárdi Kolostorpark helyi jelentőségű védelmi rendelete

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal

1. A Keleti téglalap alakú sétányt kutatása

1. *Szonda:* Az első szondát a főhomlokzattal és a díszlépcsővel szemben nyitották. A gyeptalatti humuszréteget követően 30 cm mélységben enyhén kavicsozott felszínre találtak, mely valószínűsíthető, hogy egy egyszerűbb útként funkcionált.
2. *Szonda:* A korábban felhagyott strand területén nyitották a fasorban ezt a szondát. Itt viszont sétánynak vagy épített útnak nyoma nem mutatkozott. Feltehetően a történelmi út a mai napig a régi strand előtt (mai tó előtt) húzódó sétánnyal megegyező.

3. *Szonda:* volt strand nyugati oldalán nyitották a volt öltözőépület nyugati végéhez közel, az épület mögött húzódó kelet-nyugat irányú fasorban. 30-40 cm mélységben egy korábbi járó szintet azonosítottak. A sárgás, szürkésbarna felszínen építési törmelék és kavicsozás nyomai mutatkoztak, illetve a szonda közepén egy kerek betonozott foltot is találtak.
2. *A feltételezett díszkert*
4. *Szonda:* A szondát a feltételezett díszkert északnyugati oldalán nyitották a kerékpártároló közelében. A kutatás során korhatározó anyag nem került elő, így az épített szerkezetek és az árokészlet kora egyelőre ismeretlen.
5. *Szonda:* A díszkert délnyugati oldalán nyitották, párhuzamosan a 4. szondával. A már korábban megfigyelt sárga, agyagos építési törmelékes feltöltés itt is megfigyelhető volt. Ugyanakkor a szonda közepén kb 7-8 m szélességben egy erősen kavicsos többször megújított út jelent meg közvetlenül a humuszréteg alatt. A feltételezett útvonal miatt Y elágazásban tovább folytatták a szondát. Ennek köszönhetően az útszórás szélét sikerült azonosítani, illetve emellett egy kerek erősen téglás bekötésű gödröt is találtak, mely feltételezhetően fának adott helyet.
6. *Szonda:* Az épület déli homlokzatára merőlegesen, az egykori díszkert keleti felében nyitották. „L” alakban csatlakozik az 5. szondához. Az előzőhöz hasonlóan kavicsos, hamus szerkezetet azonosítottak.
7. *Szonda:* A feltételezett díszkert déli oldalán nyitották. A jelenlegi sétányhoz közeli végén a sétány eredeti szélességének megfelelő, többször megújított kavicsozás nyomait találták.
8. *Szonda:* A feltételezett díszkert délkeleti oldalán nyitották, merőlegesen a 6. szondára. Sikerült felfedezniük két párhuzamos téglaszegélyt, feltehetően egy kerti sétány maradványait. A téglákat ugyan a gyökerek elmozdították eredeti helyükről, a szegélyek vonala, még így is jól kivehető. A téglasorok távolsága mintegy 1,2 m. A szegélyek közötti felület enyhén kavicsozott.
9. *Szonda:* A díszkert keleti oldalán nyitották. Egy északkelet irányba futó kavicsos humuszos, korábban a felszín közelében azonosított szórt szerkezetű utakhoz, színében és szerkezetében hasonló sáv jelent meg, mely szintén egy korábbi út nyomvonala lehetett. Ettől kissé keletre sikerült azonosítani a korábban felfedezett téglaszegély folytatását. A téglasorok között 1,2-1,5 m széles letaposott utat találtak. A sétánytól kissé keletre ismét egy kavicsos, sóderes, hamus felszínű útszakaszt sikerült azonosítani.
10. *Szonda:* A 9.-es szondára merőlegesen nyitották az épület délkeleti sarokkal egy vonalban. A humuszréteg alatt téglás, törmelékes réteget figyeltek meg. A téglás, törmelékes réteg 10 cm vastagságban az agyagos, törmelékes szürkés réteg felett található. Feltételezhetően

egy északkeleti irányú út alapozása lehetett. Az ettől északra lévő téglás felszín bontása során kiderült, hogy a felszínen laza omladék tulajdonképpen egy felépítmény alapozásának a maradványa, amely egy világos színű meszes habarcsos, téglás kikenésként mutatkozott. Formája enyhén ovális, középpontjában egy 40 cm átmérőjű humuszos betöltésű, mintegy 15 cm mély beásást azonosítottak. A szerkezet átmetszése után egyértelműen látszott, hogy a habarcságy alatt 15 cm vastagságban finom szemcsés homokot terítettek, amely egy sötét faszén szemcsés agyagos réteg tetején fekszik. A szerkezet rövidebb átmérője 2 m volt. A hosszát csak becsülni tudták, kb. 3,6 m lehetett. Funkciójával kapcsolatban végül a beásás miatt arra következtettek, hogy ez egy kiemelt és épített ágyás lehetett, melynek középpontjában cserje vagy nagyobb bokor állhatott.

I/2.Melléklet: A Várkertben végzett régészeti kutatás

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal

- EOVS koordináta adatok: 46,9536627 ; 16,2769607
- Helyrajzi számok: 15, 23/1, 23/2, 24, 25/1, 25/2, 25/3, 26
- Terület nagysága: 81 941 m²
- Terület tulajdonosa: Szentgotthárd Közös Önkormányzati Hivatal
- Fenntartó / Vagyonkezelő: Szentgotthárdi Eszközkezelő és Településfejlesztő Kft.
- Övezeti besorolásai: Zkk-K, Zkp

I/3.Melléklet: A Várkert részletes alapadatai

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal

Élettelen kerti elemek						
Funkció	Megnevezés	Mennyiség	Fizikai állapot	Formai jellemző	Megjegyzés	
Építmények	Nyilvános WC	1 db	új építésű (2018 évben épült téglá épület)	Épületben megtalálható: férfi, női WC, valamint akadálymentes WC is. A helyiségek vandálbiztos berendezésekkel vannak ellátva.		
	Színpad	1 db	jó állapotú	Pvc elemes hátfállal ellátott, homlokfala természetes burkolattal ellátott, felülete aszfaltozott		
	Öltöző épület	1 db	Megfelelő	Öltöző és raktár helyiség található kézműosóval, WC-vel ellátott helyiség		
Burkolatok	Kerékpártároló	1 db	Megfelelő	Szerkezete: ezüst színű alumínium zártszelvény vázas, hullámlemez fedéssel ellátott. A kerékpártároló térkő burkolatra került rögzítésre, 20 db kerékpártároló fém tartókkal.	A fákról lehulló őszi levelek letakarítása a fémlemez fedésről.	
	Kiselemes térkő burkolat			beton térkő		
	szórt fehérkavics burkolat	cca. 1400 m			burkolat újrakavicsozása, döngölése	
	szórt szürkékavics burkolat	cca. 360 m				
	nagyelemes mészkő típusú			szabályos téglalap és szabálytalan formájú mészkő típusú, közötte gyep felület	törött elemek cseréje	
	gumitéglá (esésér)	23 m ²	elhasználódott	mlányag négyzetes elem 50 x 50 cm nagyságú, vastagsága 6 cm	cseréje szorult	
	homok (esésér)	cca 50 m ²		finom szemű szemes és mosott homok		
	gyöngy kavics (esésér)	cca. 80 m ²		apró szemű gyöngykavics		
	Hulladékgyűjtő	34 db	kopottak	csőszalagos hulladékgyűjtő: 36 literes, acélső tartószalag tűzhorganyozás után porfestett, 1 mm-es perforált acéllemez edény csikkelyomóval, porfestett	feltöltéssel és szükség esetén	
	Kutyautótlék tároló	2 db		acélső tartószalag, fedett kivitelű porfestett acéllemez		
Útcabútorok	Pad (támlás)	12 db	Festés kopott, fa - és fém szerkezetek kopottak	önötvias tartószerkezeti tűzhorganyozott és porfestett, 40 mm vastag fa deszkázat ülőfelület lazúr festékkel kezelt		
	Pad (épített)	9 db	Fa ülőfelület esetenként hiányos, természetes burkolat néhány elemre leest	beton zsánelomból épített pad, természetes burkolattal, fa deszka ülőfelülettel	fa anyagú ülőfelület évenkénti felületkezelése szükséges, természetes burkolat elemek pótlása	
	Kandelláber	23 db		kandelláber ives karra fekete LED fényforrással (park belső területe)		
	Kandelláber	6 db		8 m-es acél lámpaoszlop LED lámpatesztikkel (parkoló)		
	Kandelláber	7 db		5 m-es horganyzott acél lámpaoszlop LED 28 W-os lámpatesztikkel. (Fürdő utca felől park szélén elhelyezkedő sétálóút)		

I/5. Melléklet: Élettelen kerti elemek összegző táblázata 1. részlet

Forrás: Saját táblázat

Élettelen kerti elemek					
Funkció	Megnevezés	Mennyiség	Fizikai állapot	Formai jellemző	Megjegyzés
Játészórési elemek	VIVACITY kombinált játszóvár:	1 db	jól karbantartott	ütéscsillapító felület:gyöngykvacis. A játszóéri eszköz típusa: FITO System. Fő szerkezeti anyag: ragasztott fa, műanyag, fém, rétegelt lemez. A használatba vétel időpontja: 2008	esésértben lévő gyöngykvacis pótlása, gyomtalanítása
	Homokozó 3 x 3 m	1 db	jól karbantartott	A játszóéri eszköz típusa: FITO System Fő szerkezeti anyag: fa. A használatba vétel időpontja: 2008	
	Polyball	1 db	jól karbantartott	ütéscsillapító felület:termett talaj, gyepp A játszóéri eszköz típusa:FITO System, Fő szerkezeti anyag: műanyag, fém. A használatba vétel időpontja:2008	
	Kombinált mászóka I – Mászóka – BASIC SENIOR	1 db	jól karbantartott	ütéscsillapító felület: gyöngykvacis; A játszóéri eszköz típusa: FITO System, Fő szerkezeti anyag: fa, műanyag, fém. A használatba vétel időpontja: 2008	esésértben lévő gyöngykvacis pótlása, gyomtalanítása
	Kétféleses hinta – kavics felülettel	1 db	jól karbantartott	ütéscsillapító felület: gyöngykvacis A játszóéri eszköz típusa: FITO System, Fő szerkezeti anyag: fa, műanyag, fém. A használatba vétel időpontja: 2008	esésértben lévő gyöngykvacis pótlása, gyomtalanítása
	Kétféleses hinta – gumitéglával felülettel	1 db	jól karbantartott	ütéscsillapító felület: gumitégla burkolat A játszóéri eszköz típusa: Kompan, Fő szerkezeti anyag: fa, műanyag A használatba vétel időpontja: 2005	esésért gumitéglával felüllete erősen elhasználódott, esérére szorul
	Spika I	1 db	jól karbantartott	ütéscsillapító felület: termett talaj. A játszóéri eszköz típusa: Kompan, Fő szerkezeti anyag: műanyag, fém. A használatba vétel időpontja: 2005	
	Rugós négyszemélyes virág	1 db	új játékelem 2024. évben került telepítésre	ütéscsillapító felület: termett talaj	
	Rugós Kakas –Piros hintakakas	1 db	jól karbantartott	A játszóéri eszköz típusa: Játészóteri Market és Szerviz Kft. Fő szerkezeti anyag: HDPE lemez (polietilén anyagú, kemény műanyag lemez), acél rugó A használatba vétel időpontja: 2024	
	ALBATROSZ rugós mérleghinta	1 db	jól karbantartott	ütéscsillapító felület: termett talaj. A játszóéri eszköz típusa: Kompan, Fő szerkezeti anyag: műanyag, fém, rétegelt lemez.A használatba vétel időpontja: 2005	
	Forgó bogrács	1 db	jól karbantartott	ütéscsillapító felület: termett talaj. A játszóéri eszköz típusa: Kompan, Fő szerkezeti anyag: ragasztott fa, műanyag, fém, rétegelt lemez. A használatba vétel időpontja: 2005	
	Mászófal	1 db	jól karbantartott	ütéscsillapító felület: homok. A játszóéri eszköz típusa: Kompan, Fő szerkezeti anyag: fa, műanyag, fém. A használatba vétel időpontja: 2005	esésértben lévő homok pótlása
	OÁZIS JÁTSZÓVÁR Mászóka és eszűzda	1 db	jól karbantartott	ütéscsillapító felület: homok. A játszóéri eszköz típusa: Kompan, Fő szerkezeti anyag: ragasztott fa, műanyag, fém, rétegelt lemez. A használatba vétel időpontja: 2005	esésértben lévő homok pótlása
	ALDEBARAN kombinált mászóka	1 db	jól karbantartott	ütéscsillapító felület: homok. A játszóéri eszköz típusa: Kompan, Fő szerkezeti anyag: műanyag, acél, kötőelemek acélerősítéssel poliamid. A használatba vétel időpontja: 2020	esésértben lévő homok pótlása
Hard Body Hang kültéri sporteszköz	1 db	jól karbantartott	ütéscsillapító felület: gyöngykvacis. A játszóéri eszköz típusa: H3 Hungary Kft. Fő szerkezeti anyag: fém. A használatba vétel időpontja: 2019.	esésértben lévő gyöngykvacis pótlása	

I/5. Melléklet: Élettelen kerti elemek összegző táblázata 2. részlet

Forrás: Saját táblázat

Élettelen kerti elemek					
Funkció	Megnevezés	Mennyiség	Fizikai állapot	Formai jellemző	Megjegyzés
Díszítő elemek	Széll Kálmán szobra	1 db	jó állapotú	Szobor alkotója: Toth EmőkeSzobor, avatásának ideje: 2002 Leírása: Bronz melliszobor négyszög keresztmetszetű fekete márvány talapzaton	
	Robert Leeb apát szobra	1 db	megfelelő	Szobor alkotója: Vanyúr István, Szobor avatásának ideje: 2014. Leírása: Kerek talapzaton álló, egészalakos, fából faragott, színezett szobor, amely az apátot álló testhelyzetben, jobb kezében nagyméretű kulccsal, bal kezében pásztorbottal. Az apát lába előtt az apátság makettje található.	Évente újra festését meg kell oldani.
	Inmaculata-szobor	1 db	megfelelő	Szobor alkotója: Josef Braun, Szobor avatásának ideje: 1970 (eredetileg 1764) Leírása: A mészkőszobor ma a műemlékgyűttes nyugati előkerjében áll, a templom főengelyétől kissé északra. A szobor a törökök feletti győzelem emlékére állított "a győzedelmes Mária - oszlopok" egyik változata	
	Fém szobrok	20 db		Robert Jurak (szlovén szobrászművész) készítette különböző fém alkotásokról összeállítva a szobrokat. Először Lendván voltak kiállítva, majd az első Rabarica (Rábán élő rablólhal) névre hallgató mű 2019-ben került kihelyezésre. A többi szobra 2024-ben.	tisztításra szükséges
	Ciszterek mindemapijai tanósvény	7 db	szép állapotú	A táblák kivitele: dömött, nyitott kódex/könyvfórmára hengerelt információs felülettel (méret: 1200x850 mm, magasság: 1320 mm) és grafikai megoldásokkal, poszternyomatott, védőfóliázott kivitelben	
	Várkert használati rendje	5 db	személyezett felületű	egyoldalas feliratozású információs tábla acélcső oszlopokkal	vegyszeres tisztítása szükséges
	Holtfa tájékoztató tábla	1 db	szép állapotú	egyoldalas feliratozású információs tábla acélcső oszlopokkal	
	Mária utat jelző tájékoztató tábla	1 db	szép állapotú	egyoldalas feliratozású információs tábla aluminiumos oszlopokkal, amely három nyelven tájékoztat a nemzetközi zarándokútról, amelynek fontos állomása városunk.	
	Petanque pálya tábla	1 db	szép állapotú	egyoldalas feliratozású információs tábla aluminiumos oszloppal, tartalmazza a Petanque játékszabályokat	
	Mérföldes gyaloglopálya tábla	1 db	szép állapotú	egyoldalas feliratozású információs tábla aluminiumos oszloppal, útvonal kijelölését tartalmazza egy mérföld gyaloglási útvonallal.	
Játszóter használati rendje	1 db	szép állapotú	kettőoldalas feliratozású információs tábla acélcső oszlopokkal		
Ivókit		2 db		rozsdamentes acél szerkezetű, nyomogombbal működhető, vízelvezetése megoldott	vegyszeres tisztítása szükséges fa szerkezetű hid évenkénti felületkezelése, a víz algalantátása, tisztítása folyamatosan ellátandó feladat. Meder szélén kavicsburkolat pótlása javasolt.
Viziarhitektúra	Szerelmek tava	600 m ²		Egy nagyobb és kettő kisebb vízfelülettel került kialakításra, mélysége cca. 3 m. Egyedi gyártású fa szerkezetű hiddal. A fa szerkezetű hid, fa járófelülettel, kétoldali fakorlással készült 8 m hosszban.	

I/5. Melléklet: Élettelen kerti elemek összegző táblázata 3. részlet

Forrás: Saját táblázat

#	Sorszám	Adatmódosítás dátuma	Fa neve	Helyszín	HRSZ	Törzs átmérője	Kora (A)	Állapot (B)	Állapot (C)	Állapot (D)	Állapot (E)	Állapot (átlag)	Eszmei érték	Megjegyzés
1	f72/136	2017-08-01	Liriodendron tulipifera / tulipánfa	RK	26	60	0	5	4	4	5	0	0	talajzárás: gyep, több törzsű, ellipszis törzs odavissodik / törzs átmérő: 26+66, 52, 60, 50
2	f72/137	2017-08-01	Magnólia / Magnólia	RK	1	32	0	5	5	4	5	0	0	talajzárás gyep, konektor /
3	f72/138	2017-08-01	Magnólia / Magnólia	RK	1	25	0	5	5	4	5	0	0	nem volt ápolva / törzs átmérő: 4x25+3x12
4	f72/139	2017-08-01	Tilia tomentosa / ezüst hárs	RK	1	72	0	5	4	5	4	0	0	sérült a fatörzs és a kéreg, 2015-ben koronakönyvítés /
5	f72/140	2017-08-01	Aesculus hippocastanum /	VK	25/3		0	0	0	0	0	0	0	/
6	f72/141	2017-08-01	Aesculus hippocastanum /	VK	25/3		0	0	0	0	0	0	0	/
7	f72/142	2017-08-01	Prunus padus / zselincemeggy	VK	25/3		0	0	0	0	0	0	0	/
8	f72/143	2017-08-01	Abies alba / közönséges jegenyefenyő	VK	25/3		0	0	0	0	0	0	0	/
9	f72/152	2017-08-01	Tilia sp / kislevelű hárs	VK	25/3		0	0	0	0	0	0	0	/
10	f72/153	2017-08-01	Tilia sp / kislevelű hárs	VK	25/3		0	0	0	0	0	0	0	/
11	f72/154	2017-08-01	Aesculus hippocastanum /	VK	25/3		0	0	0	0	0	0	0	/
12	f72/155	2017-08-01	Thuja occidentalis / nyugati tuja	VK	25/3		0	0	0	0	0	0	0	/
13	f72/156	2017-08-01	Aesculus hippocastanum /	VK	25/3		0	0	0	0	0	0	0	/
14	f72/157	2017-08-01	Aesculus hippocastanum /	VK	25/3		0	0	0	0	0	0	0	/
15	f72/205	2017-08-01	Taxus baccata / tiszafa	RK	26	37	0	5	4	2	4	0	0	talajzárás:föld; több törzsű , ápolás fahely, metszés, ritkítás javasolt, rálóg a járdára / törzsátm:37 és 10 között
16	f72/206	2017-08-01	Taxus baccata / tiszafa	RK	26	37	0	5	4	2	4	0	0	talajzárás:föld; több törzsű , ápolás fahely, metszés, ritkítás javasolt, rálóg a járdára / törzsátm:37 és 10 között
17	f72/207	2017-08-01	Taxus baccata / tiszafa	RK	26	37	0	5	4	2	4	0	0	talajzárás:föld; több törzsű , ápolás fahely, metszés, ritkítás javasolt, rálóg a járdára / törzsátm:37 és 10 között
18	f72/208	2017-08-01	Taxus baccata / tiszafa	RK	26	37	0	5	4	2	4	0	0	talajzárás:föld; több törzsű , ápolás fahely, metszés, ritkítás javasolt, rálóg a járdára / törzsátm:37 és 10 között
19	f72/209	2017-08-01	Acer platanoides / korai juhar	RK	1	66	0	5	5	4	4	0	0	szárak ágak / szárazágazás kell
20	f72/210	2017-08-01	Thuja orientalis / keleti tuja	RK	3		0	0	0	0	0	0	0	/
21	f72/211	2017-08-01	Malus sp. Diszalma	Rózsa utca	954		0	0	0	0	0	0	0	/

I/6. Melléklet: Fakataszter részlete a Városmester adatbázisából

Forrás: Városmester-Szentgotthárd Közös Önkormányzati Hivatal adatbázisa

I/7. Melléklet:

Méhlegelőhöz szánt mezei virágok listája:

(Florapont beszerzési hely alapján)

1. *Verbena bonariensis* – Ernyős verbéna
2. *Cosmos bipinnatus* – Pillangóvirág
3. *Papaver rhoeas* – Mezei pipacs
4. *Centaurea cyanus* – Kék búzavirág
5. *Linum usitatissimum* – Házi len
6. *Bellis perennis* – Szákszorszép
7. *Bellis perennis* 'Pomponette' mix – Teltvirágú szákszorszép mix
8. *Gomphrena haageana* QIS Purple - Bíborka

Kapható kész „Méhlegelő virágmagkeverék” mely 100 g-os kiszerelésben kapható.

Verbena bonariensis

Cosmos bipinnatus

Papaver rhoeas

Centaurea cyanus

Linum usitatissimum

Bellis perennis

Bellis perennis
'Pomponette' mix

Gomphrena
haageana QIS Purple

A képek forrása a Florapont weboldala.

I/8. Melléklet:

Biodiverz évelőágy javasolt növénylistája:

Pápai V. és Bíró B. 2016-os *Ökológikus zöldfelületek városi alkalmazása* című írásuk alapján.

„C”-stratégia elvei alapján telepített növények kompetitor növények. Ökológiai igényeiket tekintve napos, tápanyagban gazdag talajban, rendszeres vízellátású környezetben érzik jól magukat. A kifejlett egyedek nem szereti a zavarást, tehát nem szeretik a visszavágást, kaszálást, talaj bármilyen mozgását.

Ilyen évelők például a következők:

- Echinacea purpurea 'Magnus' – Bíbor kasvirág
- Helianthus microcephalus 'Lemon Queen' – Dísznapraforgó
- Panicum virgatum 'Hänse Herms' – Vesszős köles
- Salvia nemorosa 'Caradonna' – Ligeti zsálya
- Coreopsis verticillata 'Grandiflora' – Keskenylevelű menyecskeszem
- Echinacea purpurea 'Alba' – Bíbor kasvirág (Fehér színű)
- Rudbeckia fulgida 'Goldsturm' – Pompás kúpvirág
- Alchemilla mollis – Lágyszőrű palásfü
- Geranium phaeum 'Samobor' – Fodros gólyaorr
- Geranium sanguineum 'Album' – Alacsony gólyaorr

„S”-stratégia elvei alapján ezeknek a növényeknek ahhoz, hogy megfelelően fejlődjenek igénylik a folyamatos stresszhatást. Ilyen stresszhatás a szárazság vagy pangóvíz, a forróság vagy extrém hideg, árnyék, gyökerekkel való konkurencia, alacsony tápanyagtartalmú talaj. A zavarást ezek a növények sem szeretik.

Száraz, árnyékos élőhelyre a következő évelőket javasolnám:

- Aster ageratoides 'Asran' – Őszirózsa
- Miscanthus 'Morning Light' – Kínai virágosnád
- Acanthus balcanicus - Medveköröm
- Verbena bonariensis – Ernyős verbéna
- Ceratostigma plumbaginoides – Tarackoló kékgyökér
- Geranium phaeum 'Samobor' – Fodros gólyaorr

Száraz, napos élőhelyekre a következő évelőket javasolnám:

- *Achillea filipendulina* 'Coronation Gold' – Jóságú cickafark
- *Sedum telephium* 'Herbstfreude' – Pompás varjúháj
- *Perovskia abrotanoides* – Sudársálya
- *Stipa calamagrostis* – Lándzsafű
- *Helictotrichon sempervirens* – Örökzöld zabfű
- *Anemone sylvestris* – Erdei szellőrózsa
- *Geranium sanguineum* 'Album' – Alacsony gólyaorr
- *Nepeta x faassenii* – Macskamenta

E növénylista nem teljes. Pontos növénykiültetési tervek készítését javasolnám, melyhez szakembert kérnék fel.

Echinacea purpurea 'Magnus'

Helianthus microcephalus 'Lemon Queen'

Panicum virgatum 'Hänse Herms'

Salvia nemorosa 'Caradonna'

Coreopsis verticillata 'Grandiflora'

Echinacea purpurea 'Alba'

Rudbeckia fulgida 'Goldsturm'

Alchemilla mollis

Geranium phacum 'Samobor'

Geranium sanguineum 'Album'

Aster ageratoides 'Asran'

Miscanthus 'Morning Light'

Acanthus balcanicus

Verbena bonariensis

Ceratostigma plumbagionides

Achillea filipendulina 'Coronation Gold'

Sedum telephium 'Herbstfreude'

Perovskia abrotanoides

Stipa calamagrostis

Helictotrichon sempervirens

Anemone sylvestris

Nepeta x faassenii

A képek forrása a *Ökologikus zöldfelületek városi alkalmazása* című kiadvány.

I/9. Melléklet

Cserje ültetési és fenntartási segédlet:

A segédlet elkészítéséhez Kaszab L. *Parkfenntartás I.* című könyvét használtam. (238, 247-250)

- Első lépés a tervezés mely során kiválasztjuk a növény helyét, figyelembe véve annak későbbi méreteit.
- Ezt követően 0,6x0,6 m-es gödröt kell ásni neki.
- Sövény esetében árok készítése a legegyszerűbb.
- 40-60 cm mélységben ki kell szedni a földet.
- Beiszapoljuk, tehát 5-10 l vizet juttatunk a gödörbe.
- A gödör aljára egyenletesen elkevert földdé érett istállótrágya és komposzt, első osztályú termőföld vagy más szerves anyag kerüljön. (Kb 10 kg) Alaptrágyaként alkalmazható szárított trágya is.
- Szabadgyökerű cserjék esetében: gyökerüket enyhén vissza kell vágni, a roncsolt és sérült gyökereket el kell távolítani
- Konténeres cserjék esetében: földlabdájuk alján a feltekeredő, spirálisan futó gyökereket vissza kell vágni, a konténer oldalán kialakult egybefüggő gyökérréteget meg kell szaggatni. Majd földlabdáját vízzel kell megszivattatni.
- Ezt követően az ültetőgödörbe helyezzük a növényt, majd visszatemetjük a földet, melyet megtömörítünk.
- Tányért alakítunk ki a törzs körül.
- Alaposan beöntözzük., majd mulccsal takarjuk.

Díszcserjék ápolási munkái:

- Az előző esetet elkerülve, különösen oda kell figyelni, hogy a friss telepítés törzseit ne sértse meg a fűkasza, hiszen ez a sérülés fertőzésveszélyt majd a növény elpusztulását is jelenheti.

Hogy elkerüljük ezt, az elején biztosan gondoskodni kellene a törzs körbe védéséről.

Ezt később, hogy ne nőlje be a törzs el kell távolítani.

- Fontos a rendszeres öntözés, a tápanyagutánpótlás, talajápolás és növényvédelem. Szükség esetén gondoskodni kell a metszésről.

I/10. Melléklet:

A tóparti és tóban található növények javasolt listája:

Patkós I, és Kovács E. *Az évelő dísnövények felhasználása* című könyv segítségével.

Vízpart-imitátor évelők:

Napos és félárnyékos helyre való évelők:

- Alchemilla mollis és fajtái – Lágyszőrű palástfű
- Lysimachia punctata és fajtái – Pettyegetett lizinka
- Kniphofia fajok és fajták - Fáklyaliliom
- Iris sibirica és fajtái – Szibériai nőszirm
- Hemerocallis fajok és fajtái - Sásliliom

Napos és félárnyékos helyre való díszfűvek:

- Arundo donax és fajtái - Olasz nád
- Carex morrowi és fajtái - Díszsás
- Imperata cylindrica 'Red Baron' - Alangfű
- Miscanthus sinensis és fajtái - Molnárpántlika

Árnyékba való évelők:

- Brunnera macrophylla és fajtái – Kaukázusi nefelejcs
- Hosta fajok és fajtái - Árnyékliliom
- Petasites fajok – Vörös acsalapu
- Actea fajok és fajták - Poloskavész

Árnyékba való díszfűvek:

- Acorus gramineus és fajtái – Pázsitos kálmos
- Carex morrowi és fajtái - Díszsás
- Hakonechloa macra és fajtái - Szálkafű

Alchemilla mollis

Lysimachia punctata

Kniphofia fajta

Iris sibirica

Hemerocallis fajta

Arundo donax

Carex morrowii fajta

Imperata cylindrica 'Red Baron'

Miscanthus sinensis

Brunnera macrophylla

Hosta fajta

Petasites fajta

Actea fajta

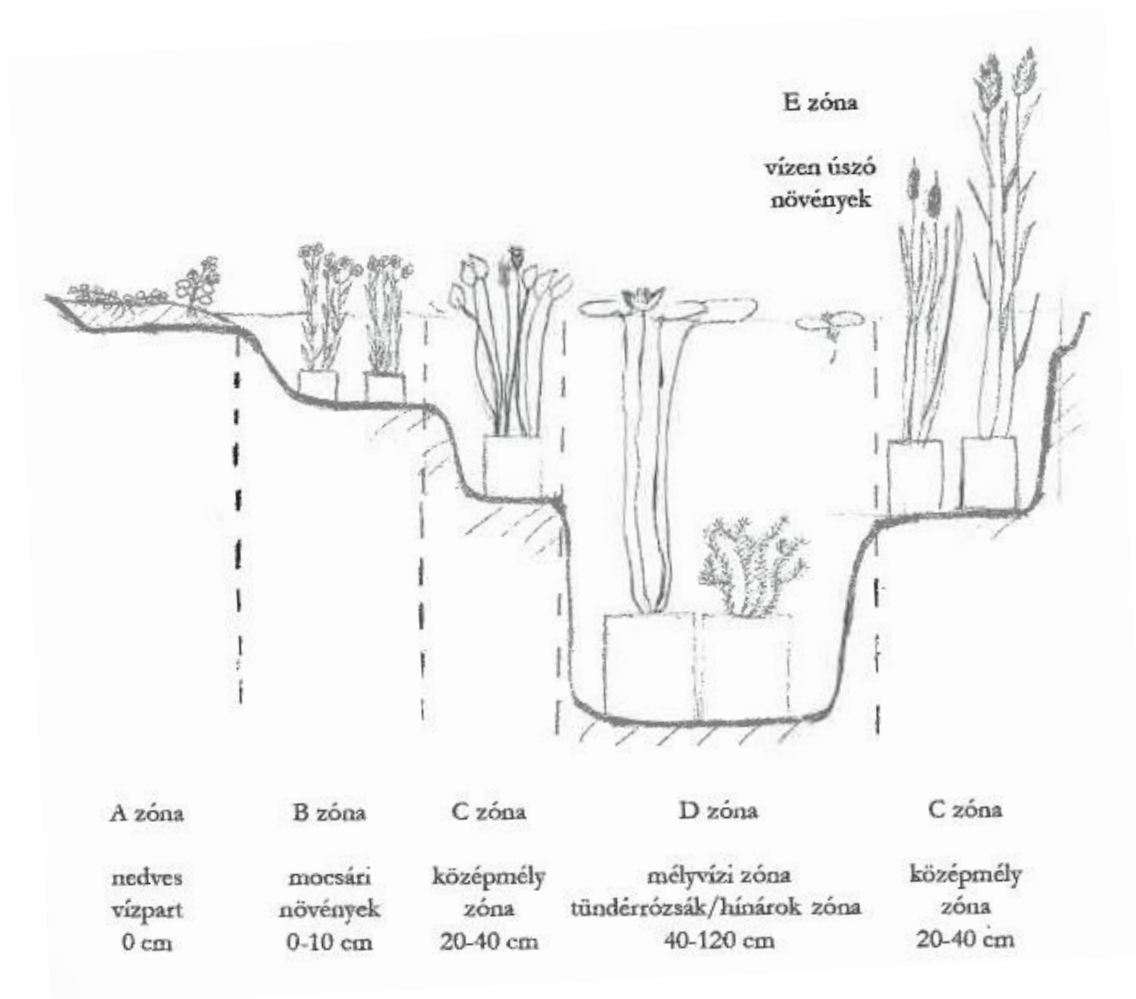
Acorus gramineus

Hakonechloa macra

A képek csak illusztrációk nem pontos fajta összeállítás.

Vízi növények mélységnek megfelelően:

„A” zóna (nedves vízpart)

- *Caltha palustris* és fajtái – Mocsári gólyahír
- *Hibiscus moscheutos* és fajtái – Mocsári hibiszkusz
- *Iris pseudacorus* és fajtái – Mocsári nőszirm
- *Lysimachia vulgaris* – Közöséges lizinka
- *Mentha aquatica* - Víziment
- *Myosotis palustris* és fajtái – Mocsári nefelejcs

„B” zóna (mocsári növények)

- *Anemopsis californica* – Kaliforniai vízpipacs
- *Butomus umbellatus* - Virágkaka
- *Iris pseudacorus* és fajtái – Mocsári nőszirm
- *Myosotis palustris* és fajtái – Mocsári nefelejcs
- *Stachys palustris* – Mocsári tisztessű

„C” zóna (közép-mély zóna)

- *Butomus umbellatus* - Virágkáká
- *Hippuris vulgaris* - Vízilófark
- *Iris pseudacorus* és fajtái – Mocsári nőszirm
- *Myriophyllum aquaticum* – Közönséges süllőhínár
- *Nuphar lutea* – Sárga vízitök
- *Typha angustifolia* – Keskenylevelű gyékény

„D” zóna (mélyvízi zóna, oxigéntermelők)

- *Elodea* fajok – Kanadai átokhínár
- *Myriophyllum aquaticum* – Közönséges süllőhínár
- *Myriophyllum spicatum* – Füzéres süllőhínár
- *Nymphaea* fajok - Tündérrózsa
- *Ranunculus aquatilis* – Nagy víziboglárka

„E” zóna (Víz színén úszók)

- *Azolla caroliniana* - Moszatpáfrány
- *Hydrocharis morsus-ranae* - Békakutaj
- *Pistia stratiotes* – Úszó kagylótutaj

Caltha palustris

Hibiscus moscheutos

Iris pseudacorus

Lysimachia vulgaris

A képek csak illusztrációk nem pontos fajta összeállítás.

Caltha palustris

Myosotis palustris

Anemopsis californica

Butomus umbellatus

Stachys palustris

Hippuris vulgaris

Myriophyllum aquaticum

Nuphar lutea

Stachys palustris

Elodea canadensis

Myriophyllum spicatum

Nymphaea fajta

Ranunculus aquatilis

Azolla caroliniana

Hydrocharis morsus-ranae

Pistia stratiotes

A képek csak illusztrációk nem pontos fajta összeállítás.

Burkolatok	Tétel megnevezés	Fenntartási munka megnevezése	Technika, eszközök, anyagok	Fenntartási munka éves gyakorisága	Mennyiség	Egység	Éves ütemterv (időzítés, gyakoriság)												
							Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.	
Kiselemes térfő burkolat	burkolat takarítása	féli fagymentesítés	seprű, lombseprű	4			0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0
							1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	sérült elemek pótlása vagy cseréje	homok fedőréteg megújítással	1				0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
							0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	szórt fehérkavics burkolat	kavicsfeltöltés	1	1400 m2			0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
							0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	szórt szürkékavics burkolat	kavicsfeltöltés	1	360 m2			0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
							0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
	nagyelemes mészkő ípegek	főrtött elemek cseréje	1				0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
							0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
gumitéglá (esésér)	gyöngykavics felhajtása	2	23 m2			0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0
						0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
homok (esésér)	homok felhajtása	9	80 m2			0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
						0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Utcabútorok	homok pótlása	2	50 m2			0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
						0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
Tétel megnevezés	Információs tábla	vegyszeres tisztítás	felújítás	1		17 db	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
							0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Hulladékgyűjtő	hulladék összegyűjtése	52	34 db			4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
							4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
	Kutyairutlék tároló	hulladék összegyűjtése	1	12 db			1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
							0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Pad (jármű)	hiányzó részek pótlása	1	9 db			0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
							0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Ivókút	csap nyitása	1	2 db			0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
							0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kandelláber	téli fagymentesítés, csap zárása	1	2 db			0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	
						2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	

I/11. Melléklet: Épített elemek fenntartási feladatainak éves ütemterve - 1. részlet

Forrás: Saját táblázat

Probléma	Megoldási javaslat	Prioritás (1-5-ig)	Melléletek
Fák vizsgálatának hiánya	Évente legalább 10 egyed vizsgálata	5	
Barokk kertben lévő virágos parter virágainak hanyatlása	Hagymások segítségével tavasztól díszítene az ágyás, melyet nyáron az egynyáirak, ősztől tél közepéig pedig a kétnyáriak vennék át a főbb szerepet	4	Növénylista
	Öntözőrendszer telepítése vagy gyakoribb öntözés a nyár folyamán	5	
Fűszerkert állapota-hiányos növényzet	Intenzívebb gyomlálás, gyomirtók alkalmazása	4	
Méhlegelő elhanyagolt kinézete központi helyszínen	Méhlegelő kialakítása több virágzó mezei növényel, kevésbé központi helyszínen	5	Növénylista
Tájképi részben kevés virágágy, biodiverzitás hiánya	Több virágfelület kialakítása, biodiverzitás növelése	4	Növénylista
Szív alakú labirintus egyedeinek hiánya	A szív alakú labirintusból kivágott sövény egyedeinek pótlása, fenntartása, nagyobb odafigyelés az új egyedek életbentartására	3	Telepítési és fenntartási segédlet
A Szerelmesek Tava állapota	Növények telepítése, vízforgató rendszer telepítése, szűrőrendszer telepítése, sziklák lerakása, szakember felkeresése	5	Növénylista, helyes tó kialakítási ábra
	Lépcsőzetesség kialakítása, további növények telepítése, sziklákból csobogó vízforgató rendszer elrejtéséhez, szakember felkeresése	3	
Egységes arculat hiánya	Kavicsburkolatok egységesítése, tipegők egységesítése, megegyező anyagok használata a park területein	3	
Kisarchitektúrák állapota és mennyisége	Padok javítása, fenntartása, tisztítása	4	
	További padok kihelyezése a park területén	4	
	Hulladékgyűjtők elhelyezése	4	
Burkolatok állapota	Kavicsburkolatok újraszórása	5	
Lépcsők állapota	Lépcső burkolatának javítása, csúszásmentesítése, nagyobb odafigyelés a levelek eltávolítására és a lépcső fenntartására	5	
Műalkotások a parkban	Javasolt áthelyezésük a Kaszagyár zöldterületére, a tájba illőség és anyaghasználati kapcsolat miatt	5	
Közösségi terek hiánya	Javasolt helyek a közösségi terek kialakítására	3	
Parkot nem megfelelően használók problémája	Nagyobb erősségű világítás, kamerarendszer felszerelése	4	
Park tisztaságának elhanyagoltsága	Több hulladékgyűjtő, figyelem felhívása a park tisztántartására	4	
Fenntartási problémák	Fenntarthatóbb megoldások, szakmai beavatkozás, szakmai irányítása a feladatoknak	5	

Megjegyzés: Az 5-ös a leginkább fontosak, míg az 1-es a legkevésbé fontos teendő.

I/12. Melléklet: Konfliktusok és javaslatok összefoglaló táblázata

Forrás: Saját táblázat

II. Melléklet - Fotómelléklet

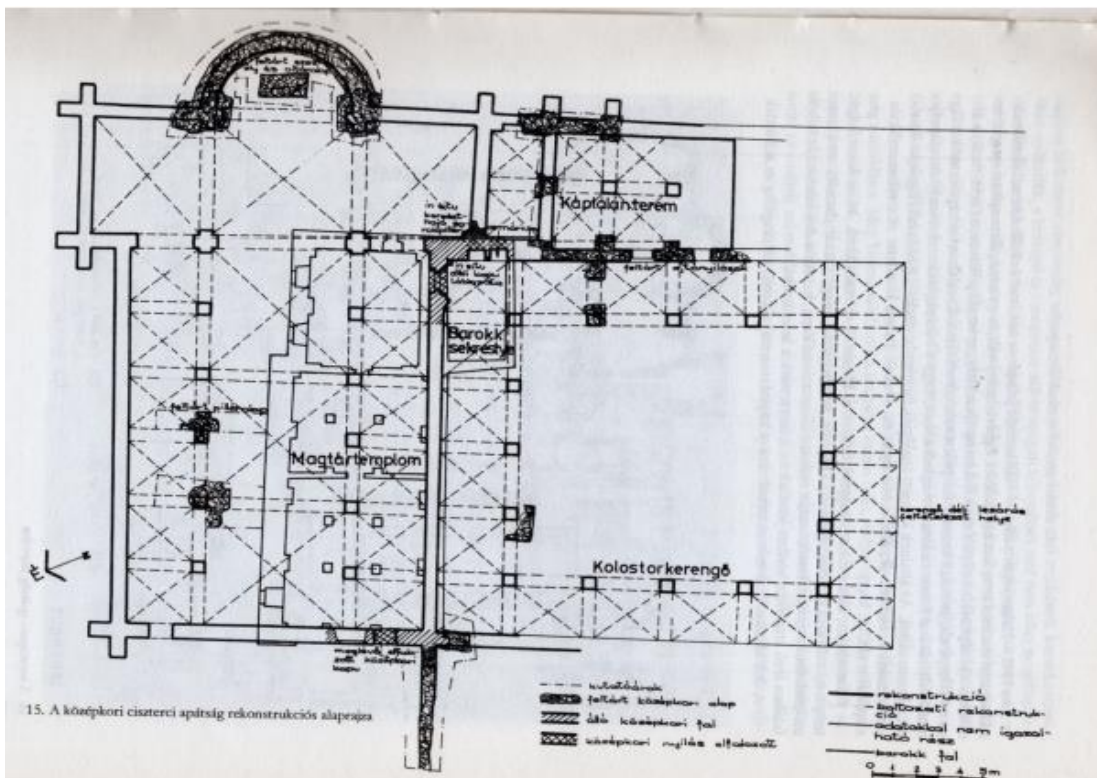
II/1. Melléklet: Dorffmeister festménye, amelyen megörökítette a szentgotthárdi apátság III. Béla király általi alapítását (1795–1796)

Forrás: Saját kép

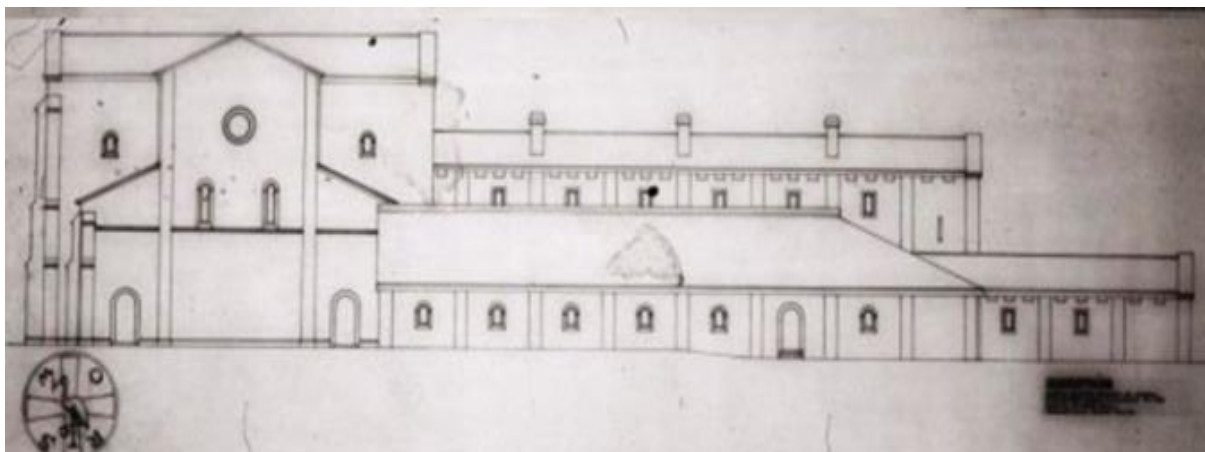
II/2. Melléklet: Ciszterci szerzetesek munka közben

Forrás: <https://www.szegmuzeum.hu/hu/kutatas-hu/7-a-szentgotthardi-ciszterci-monostor>

II/3. Melléklet: A középkori ciszter apátság rekonstrukciós alaprajza

Forrás: Kuntár, Szabó, Varró 1981 Szentgotthárd című könyvéből

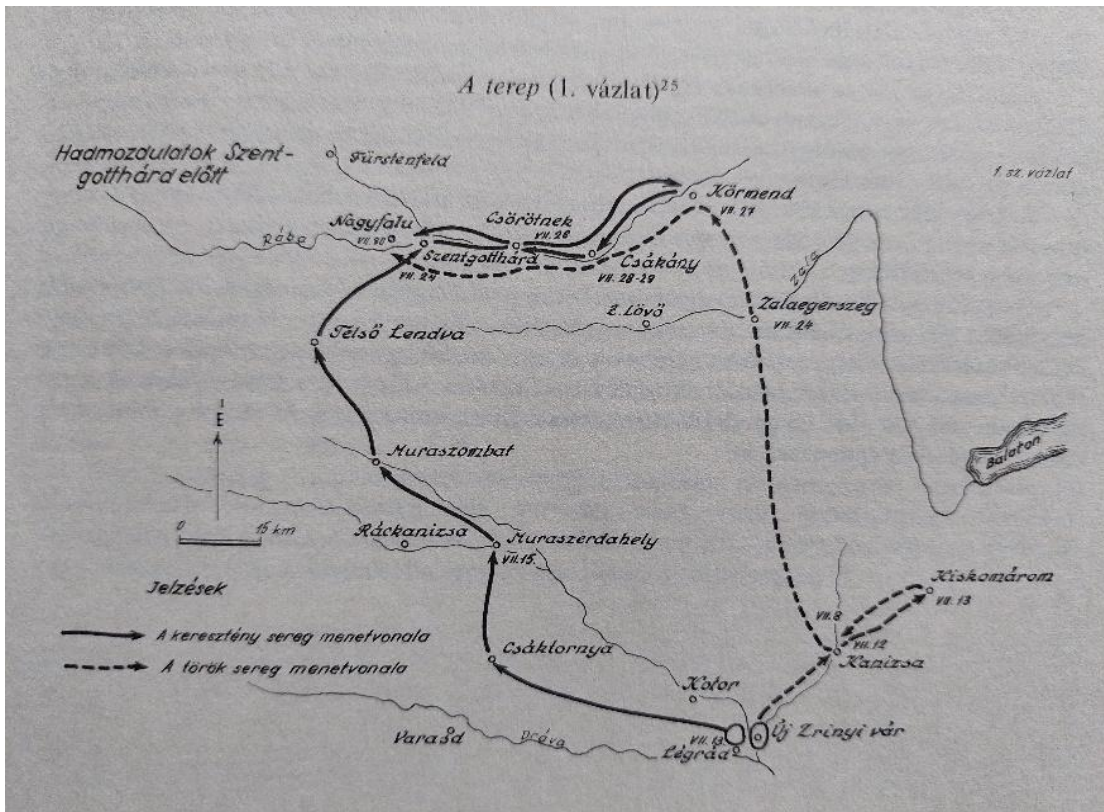
II/4. Melléklet: Guzsák Tamás rekonstrukciós rajza a ciszterci templom nyugati homlokzatáról

Forrás: <https://www.sztgmuzeum.hu/hu/kutatas-hu/7-a-szentgotthardi-ciszterci-monostor>

II/5. Melléklet: Bal képen a szentgotthárdi apátság Peter Althasar Bouttats amszterdami művész metszetének részletén (1664), jobb oldalon a szentgotthárdi apátság Johann Joseph Waldtman – Johann Ulrich Kraus metszetének részletén (1664)

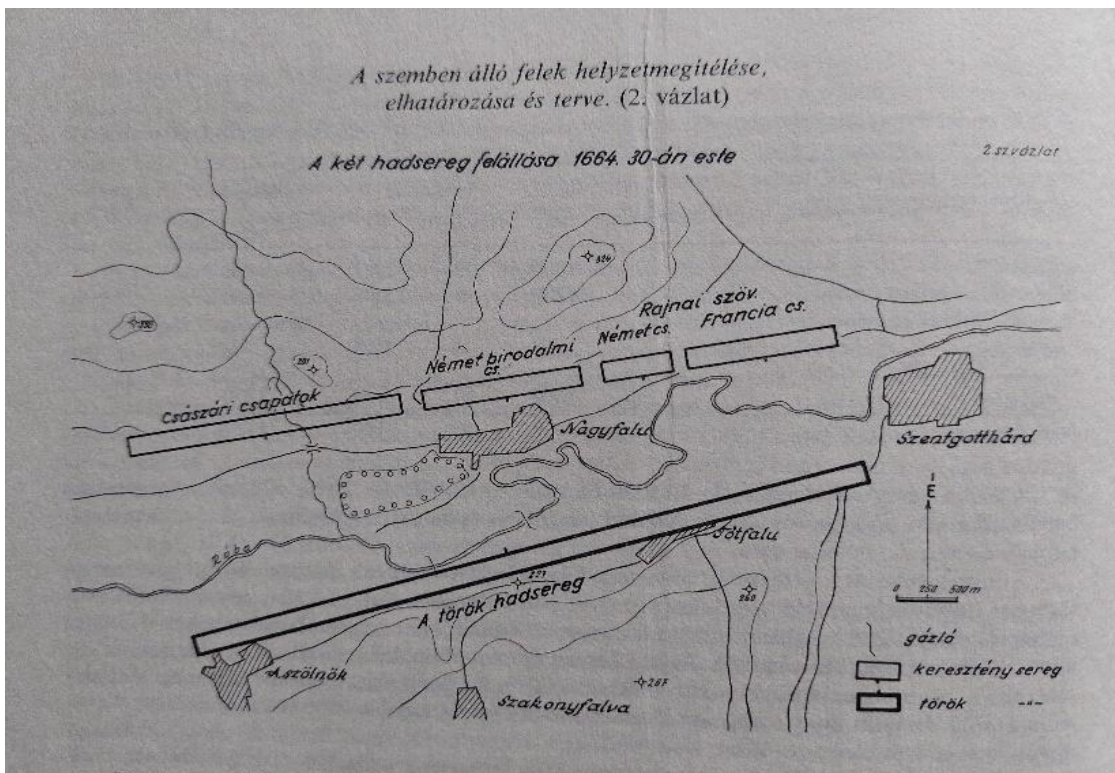
Forrás: Kuntár, Szabó, Varró 1981 Szentgotthárd című könyvéből

II/6. Melléklet 1664-es szentgotthárdi csata

„A terep”

Forrás: Kuntár, Szabó, Varró 1981 Szentgotthárd című könyvéből

II/7. Melléklet: 1664-es szentgotthárdi csata

„A két sereg felállása”

Forrás: Kuntár, Szabó, Varró 1981 Szentgotthárd című könyvéből

II/8. Melléklet: Robert Leeb apát 1734-ben átveszi IV. Károly királytól a szentgotthárdi apátság adománylevelét Dorffmeister képén (1795-1769)
Forrás: Szentgotthárd Közös Önkormányzati Hivatal

II/9. Melléklet: A szentgotthárdi 1664-es csatajelenet freskója a Nagyboldogasszony templom mennyezetén
Forrás: Saját kép

II/10. Melléklet: Pilgram terve a refektórium (régi ebédlő) mennyezetén
Forrás: Saját kép

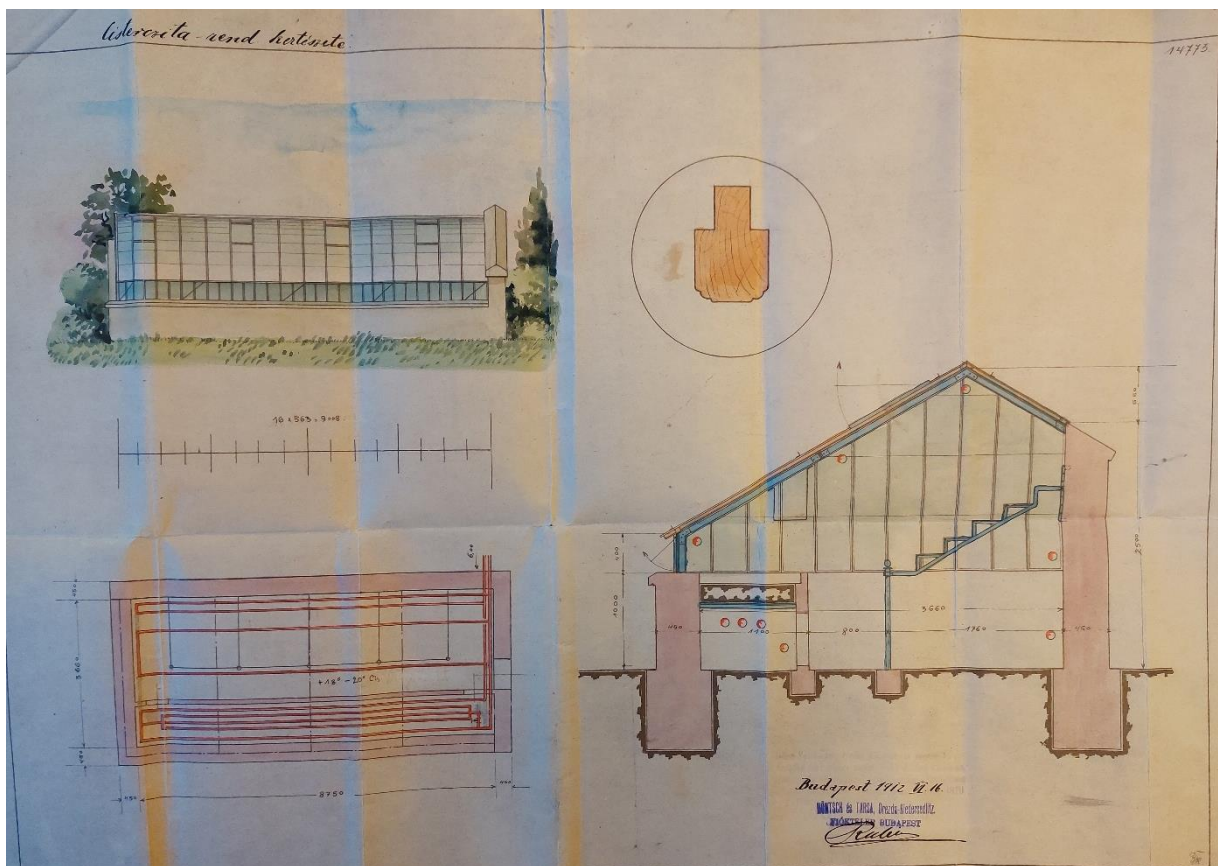
II/11. Melléklet: A régészeti kutatáshoz használt 1857-es kataszteri felmérésen a vizsgált területek jelölése

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzat Hivatal-Belényesy kutatása

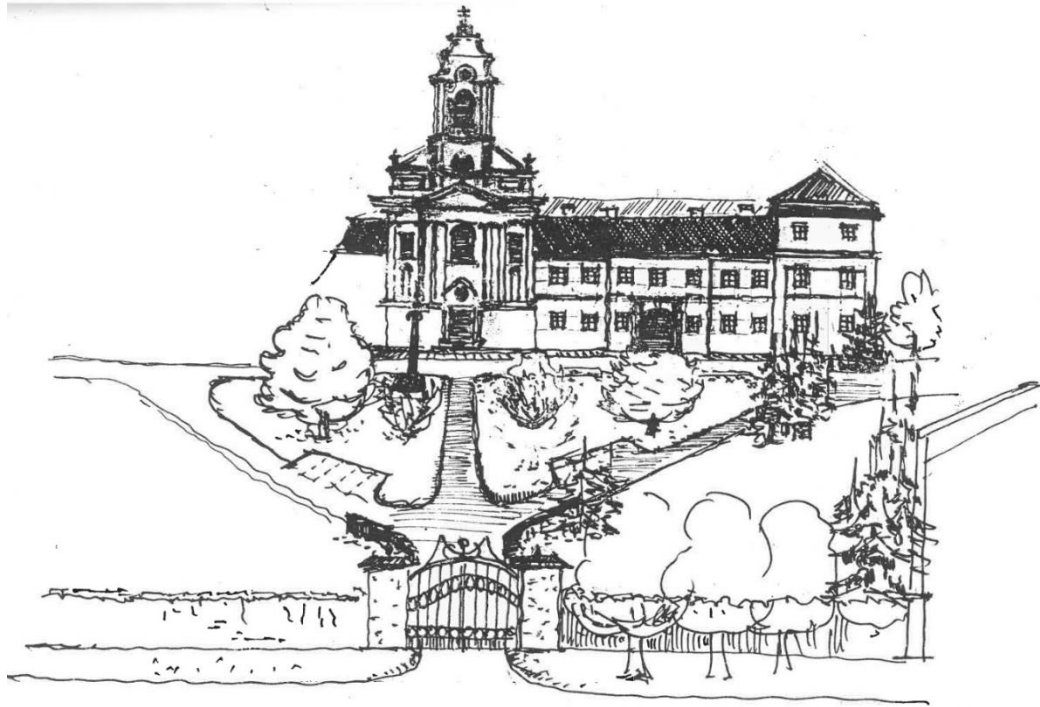
II/12. Melléklet: 9-es Szonda felvétel a régészeti kutatásról

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal-Belényesy kutatása

II/13. Melléklet: Üvegház terve

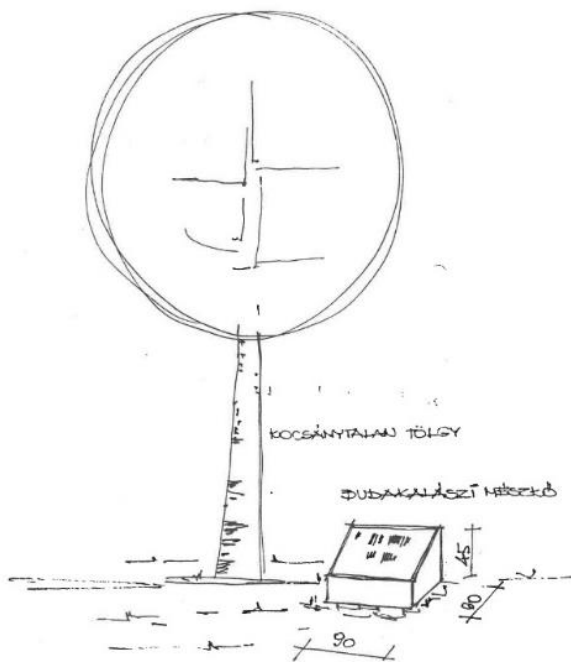
Forrás: Vas Vármegyei Levéltár, Szombathely

ELŐKERT

II/14. Melléklet: A Pilisi terv látványterve-Előkert

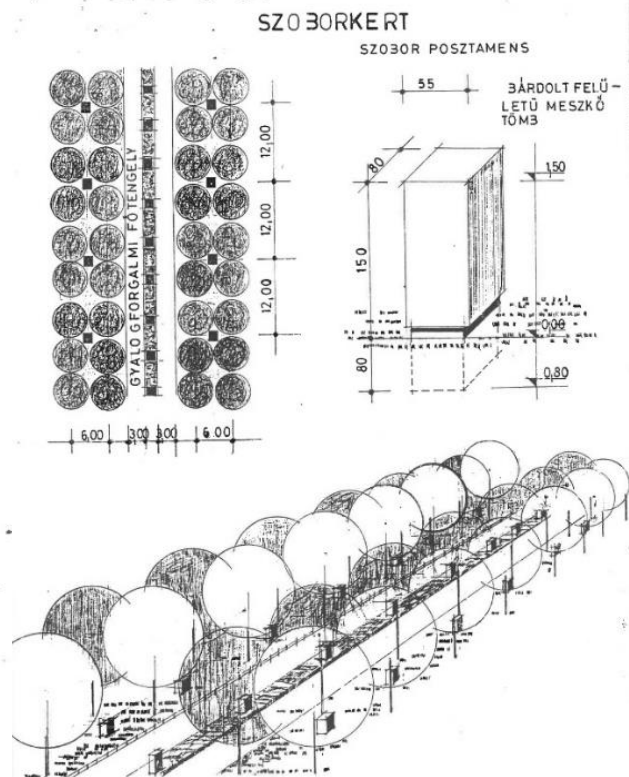
Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Pilisi kertterv 1987.

EMLÉKFA LIGET

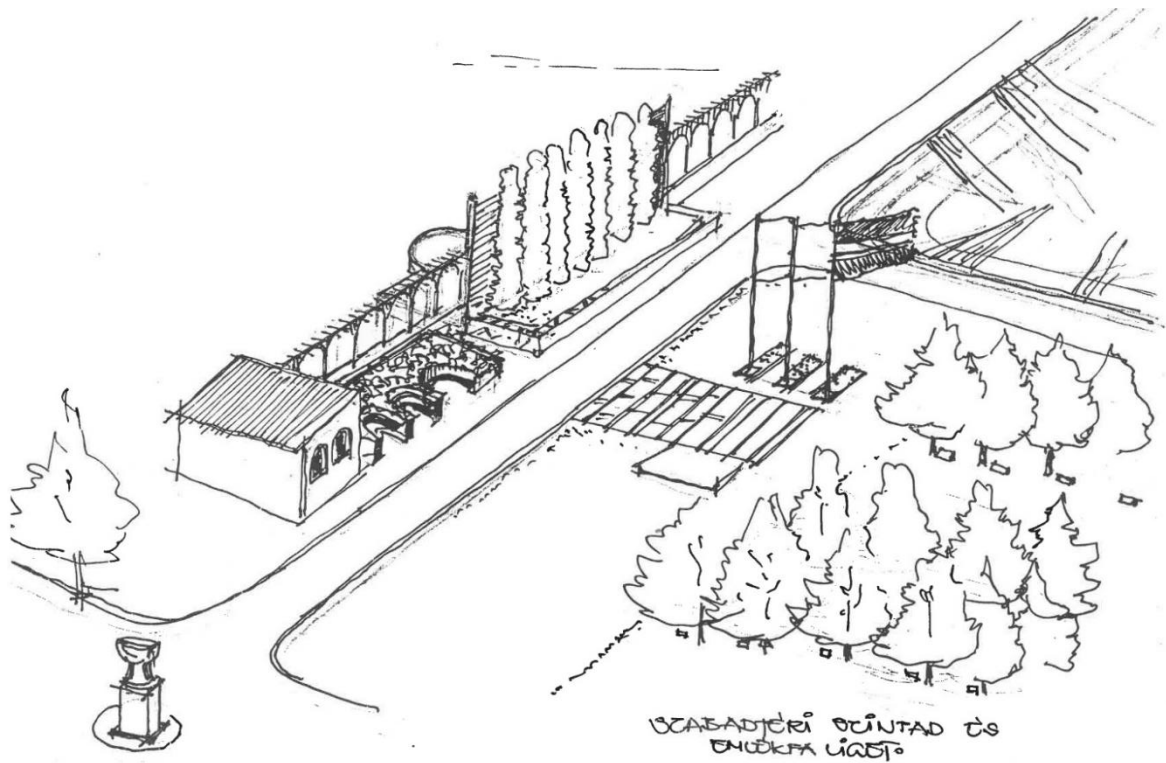
II/15. Melléklet: A Pilisi terv látványterve-Emlékfa Liget

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Pilisi kertterv 1987.

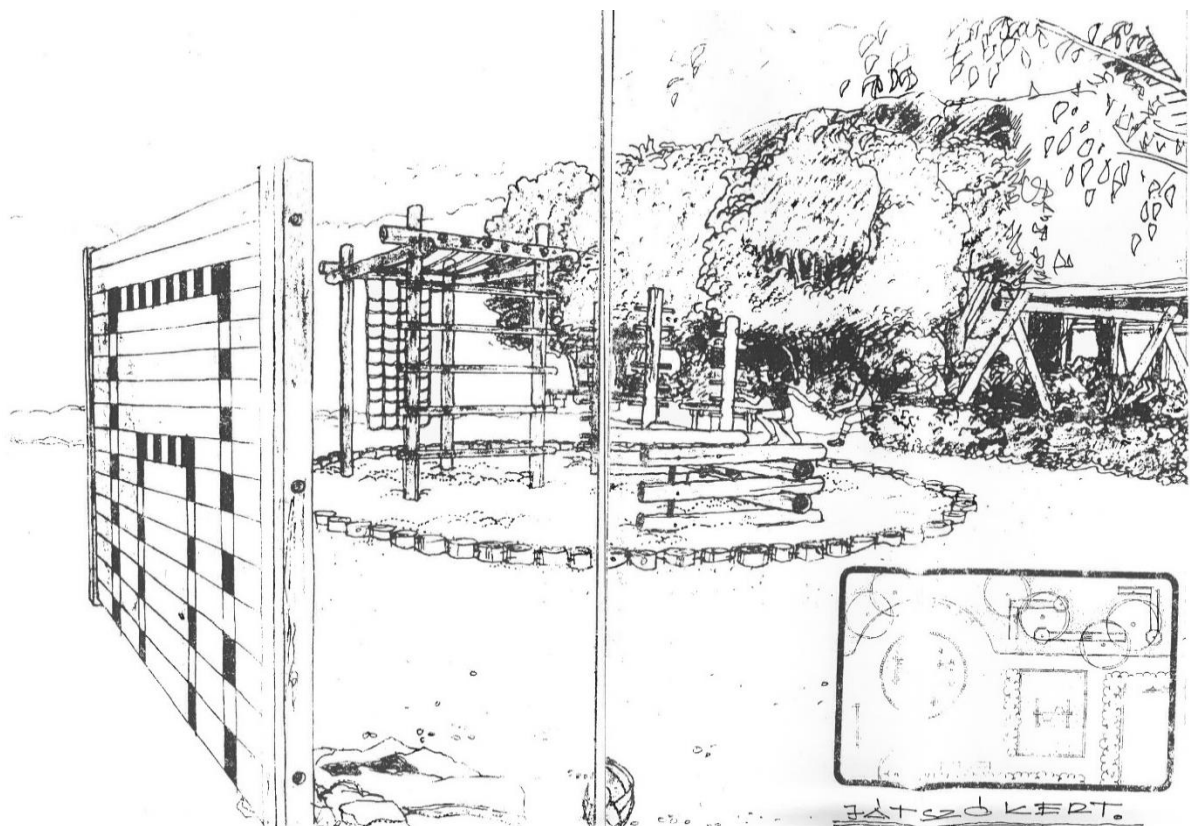
II/16. Melléklet: A Pilisi terv látványterve-Emlékfa Liget

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Pilisi kertterv 1987.

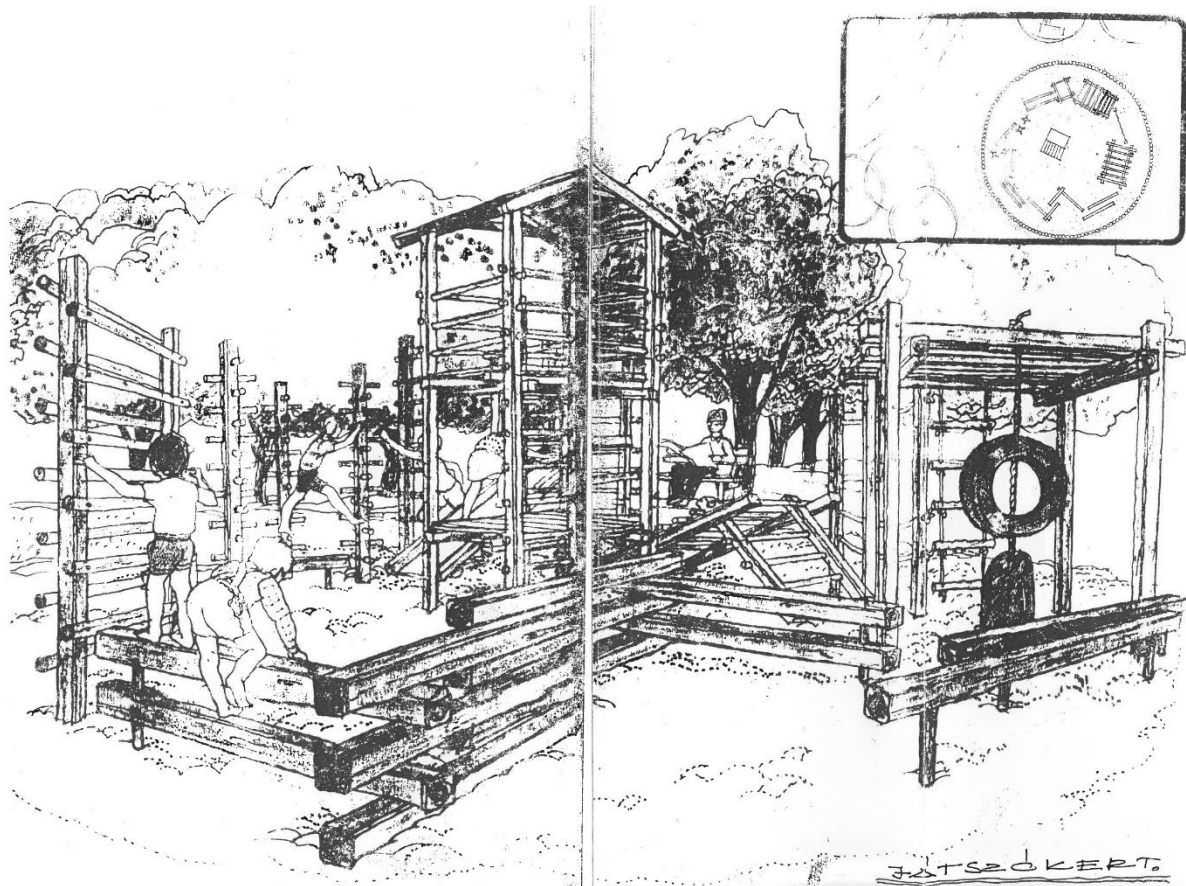
II/17. Melléklet: A Pilisi terv látványterve-Emlékfa Liget és Színpad

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Pilisi kertterv 1987.

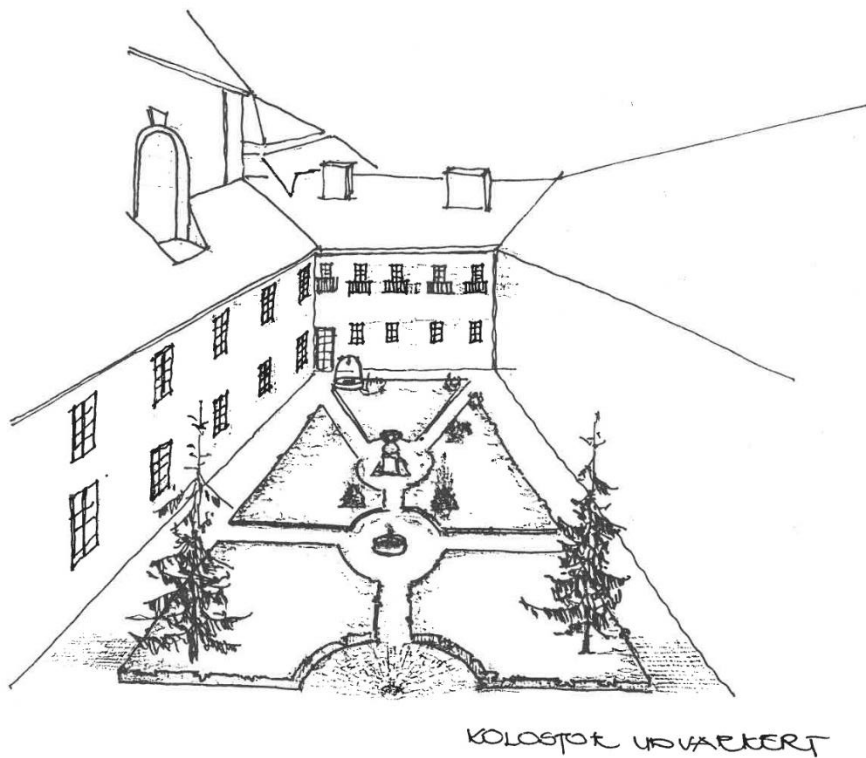
II/18. Melléklet: A Pilisi terv látványterve-Játszókert 1. látvány

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Pilisi kertterv 1987.

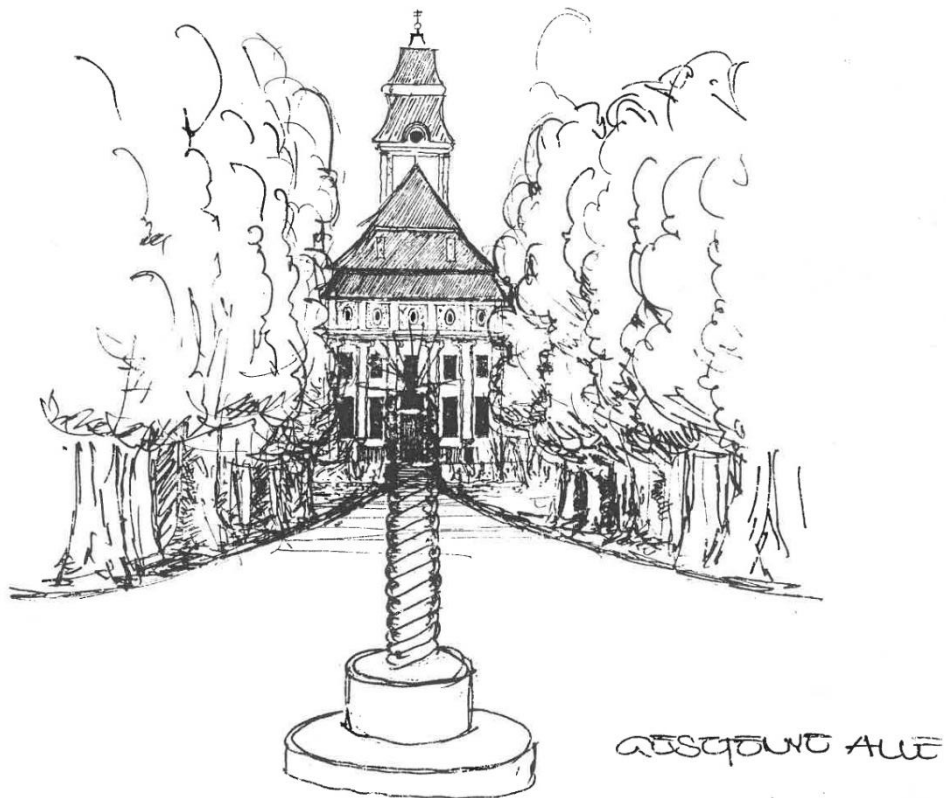
II/19. Melléklet: A Pilisi terv látványterve-Játszókert 2. látvány

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Pilisi kertterv 1987.

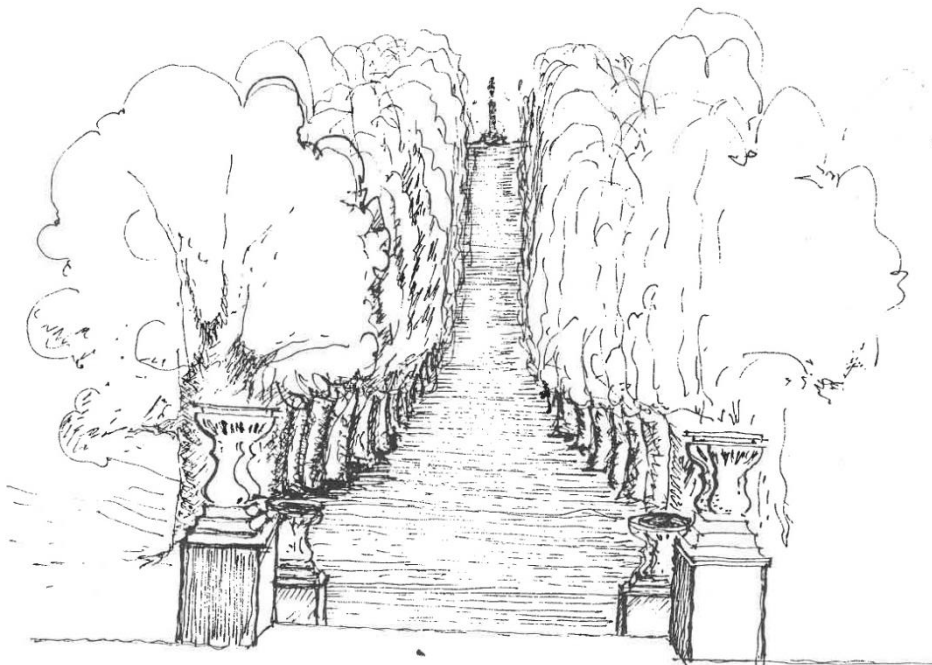
II/20. Melléklet: A Pilisi terv látványterve-Kolostorépület belső udvara

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Pilisi kertterv 1987.

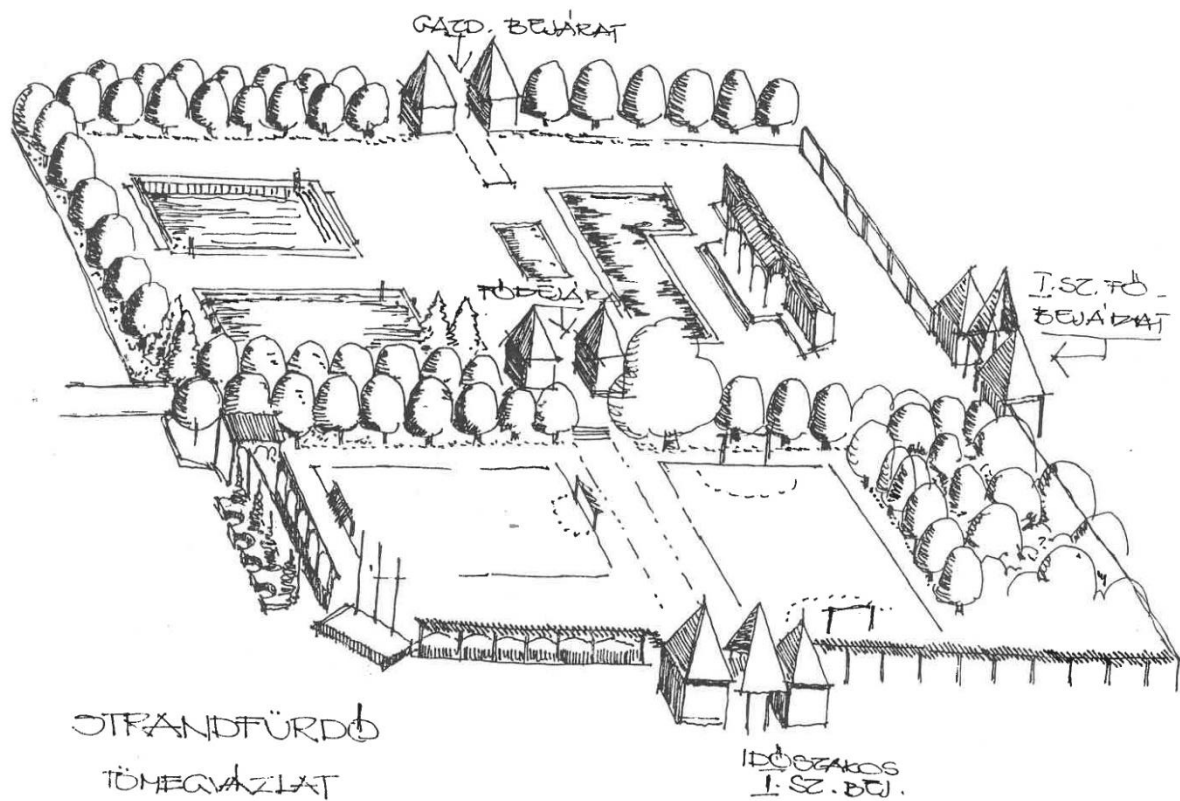
II/21. Melléklet: A Pilisi terv látványterve-Gesztenye allé a templom felé nézve

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Pilisi kertterv 1987.

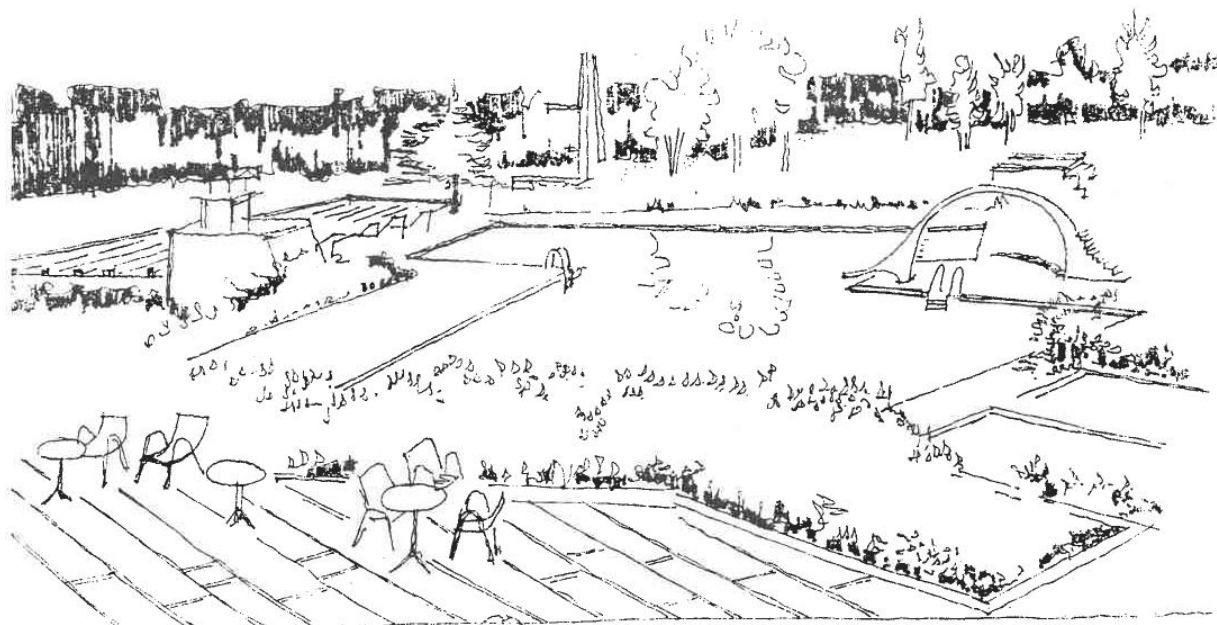
II/22. Melléklet: A Pilisi terv látványterve-Gesztenye allé a templom felől nézve

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Pilisi kertterv 1987.

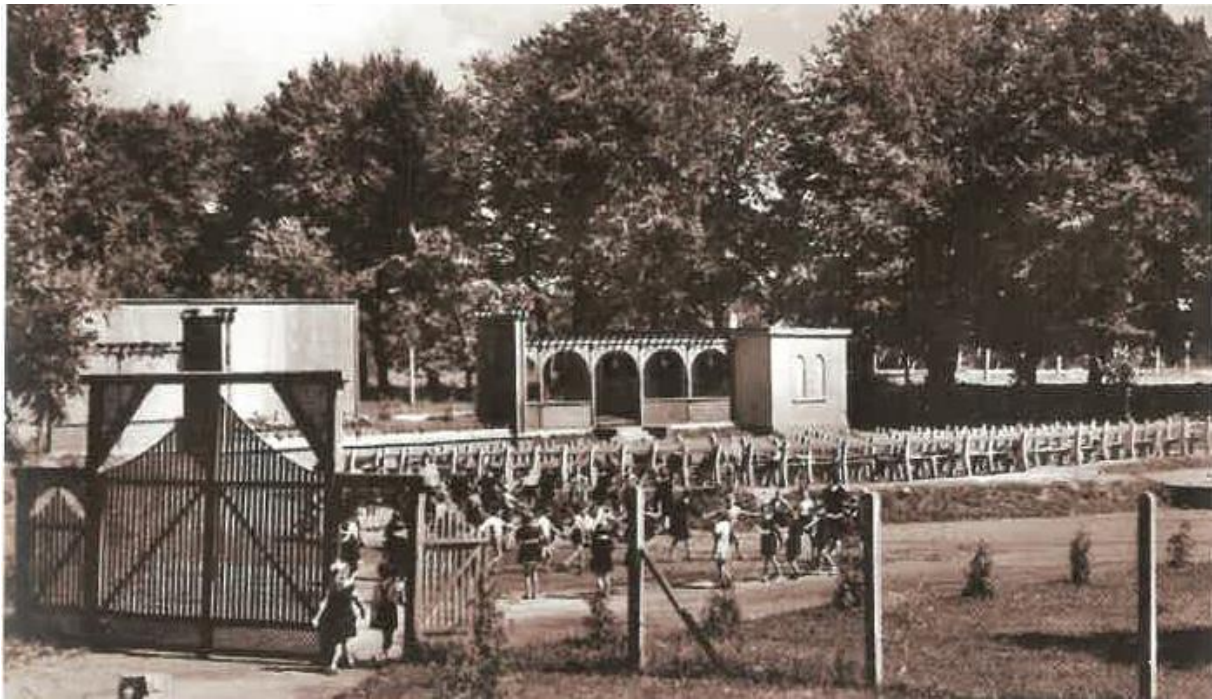
II/23. Melléklet: A Pilisi terv látványterve-Strandfürdő tömegvázlata

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Pilisi kertterv 1987.

II/24. Melléklet: A Pilisi terv látványterve-Strandfürdő látványa

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Pilisi kertterv 1987.

II/25. Melléklet: A szabadtéri színpad és nézőtere a 20. század harmadik harmadának elején
Forrás: Csuk – Horváth, 2021, Szentgotthárd nevezetes helyei egykor és ma című könyvből

II/26. Melléklet: Meglévő állapot 2017-ben
Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Karácsony kertterv 2017.

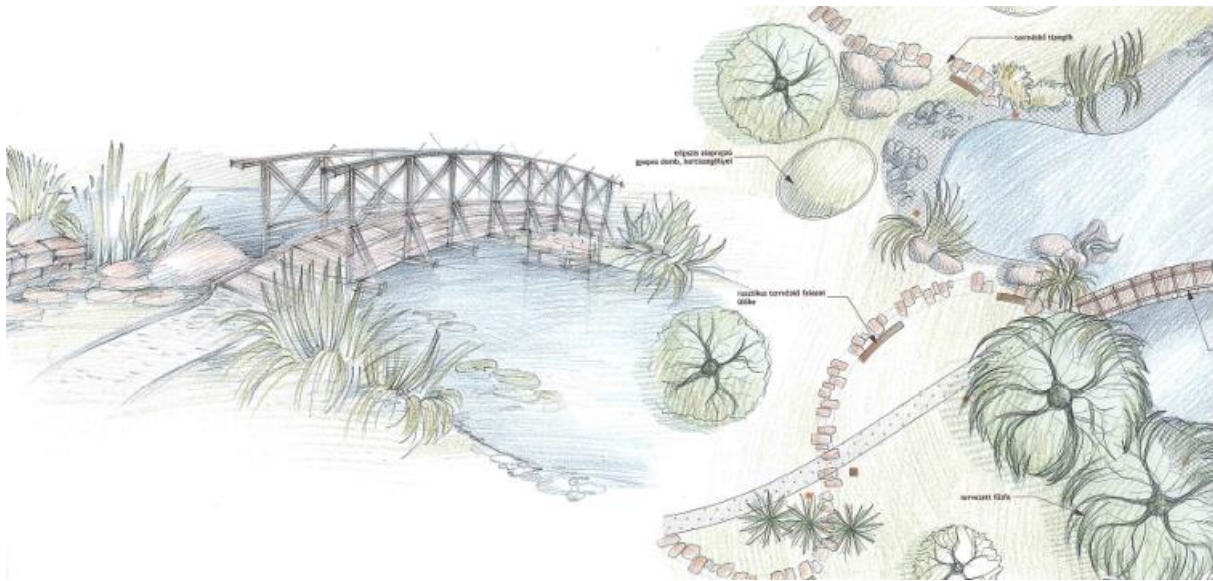
II/27. Melléklet: Meglévő állapot 2017-ben
Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Karácsony kertterv 2017.

II/28. Melléklet: Volt strandfürdő épületei 2017-ben
Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Karácsony kertterv 2017.

II/29. Melléklet: Volt strandfürdő zöldterületei 2017-ben
Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Karácsony kertterv 2017.

II/30. Melléklet: A Szerelmesek Tava látványterve

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal – Karácsony kertterv 2017.

II/31. Melléklet: Az apátság látképe az Andreas Wieser által készített uradalmi térkép kartusán (1819)

Forrás: Kuntár, Szabó, Varró 1981 Szentgotthárd című könyvéből

II/32. Melléklet: Az apátság látképe ismeretlen festő alkotásán (1834 előtt)

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal

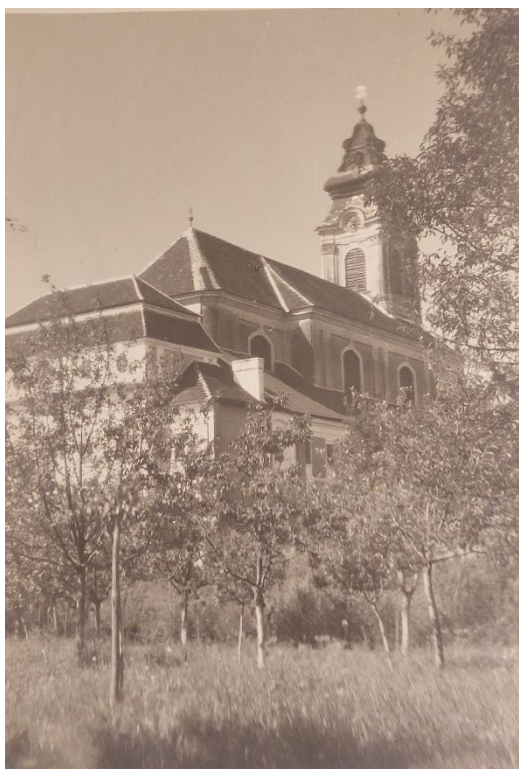
II/33. Melléklet: Az apátság az előkert felől (1930-as évek)

Forrás: Veszprém Vármegyei Levéltár

II/34. Melléklet: Az apátság udvara a keleti oldalon (1930-as évek)

Forrás: Veszprém Vármegyei Levéltár

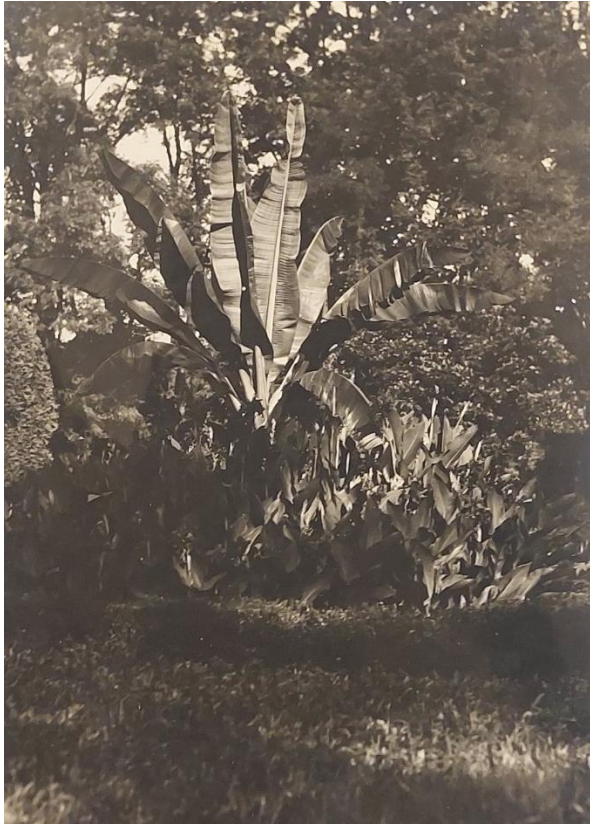
II/35. Melléklet: Az apátság udvara Gyümölcsöskert (1930-as évek)

Forrás: Veszprém Vármegyei Levéltár

II/36. Melléklet: Az apátság udvara - Allé (1930-as évek)

Forrás: Veszprém Vármegyei Levéltár

II/37. Melléklet: Az apátság díszkertje (1930-as évek)

Forrás: Veszprém Vármegyei Levéltár

II/38. Melléklet: Az apátság kertje (1930-as évek)

Forrás: Veszprém Vármegyei Levéltár

II/39. Melléklet: Történelmi hársfasor (Képeslap - 1918-as évben)

Forrás: hungaricana.hu

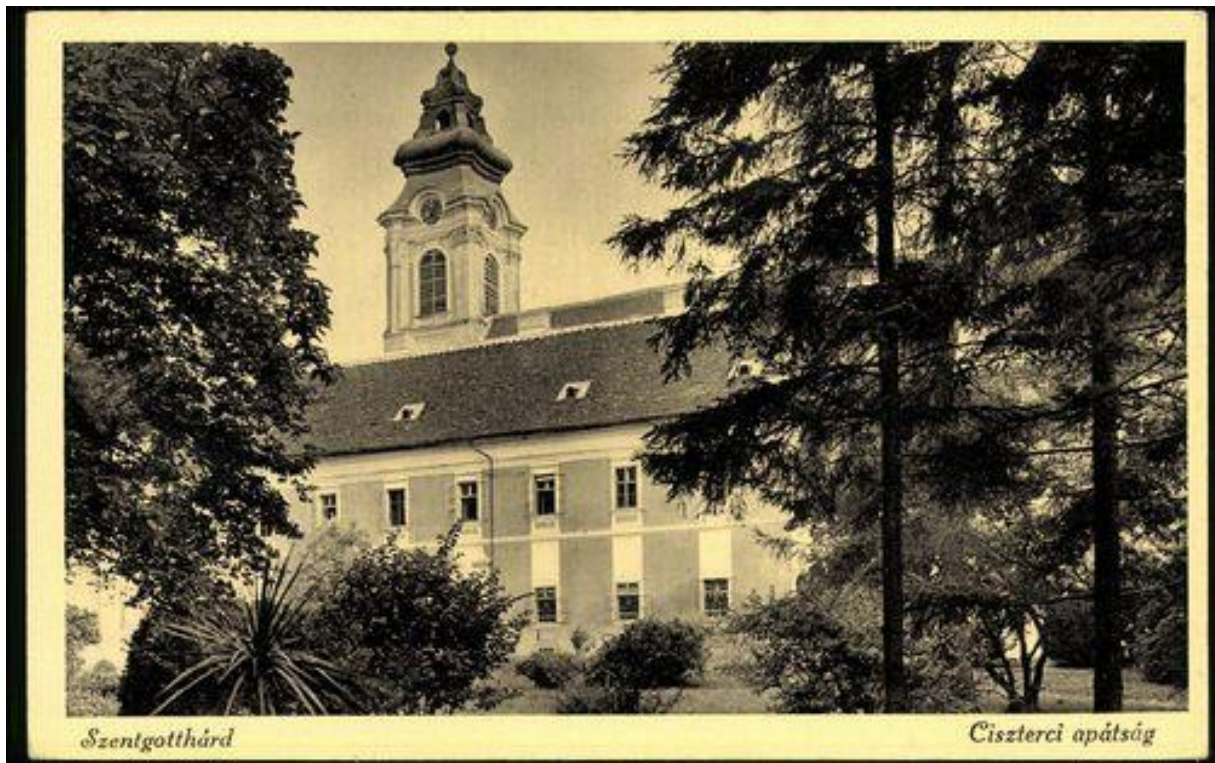
II/40. Melléklet: Az apátság látképe (Képeslap - 1928-as évben)

Forrás: hungaricana.hu

II/41. Melléklet: Az apátság látképe és előkertje (Képeslap - 1929-es évben)

Forrás: hungaricana.hu

II/42. Melléklet: Az apátság látképe és előkertje – Növényalkalmazás (Képeslap - 1933-as évben)

Forrás: hungaricana.hu

II/43. Melléklet: Az apátság látképe és hátsó kertje (Képeslap - 1939-es évben)

Forrás: hungaricana.hu

II/44. Melléklet: Az apátság látképe és hátsó kertje (Képeslap – 1945. előtti években)

Forrás: hungaricana.hu

II/45. Melléklet: Az apátság látképe és előkertje (Képeslap – 1945. utáni években)

Forrás: hungaricana.hu

II/46. Melléklet: Nyilvános mellékhelység a Várkertben

Forrás: Saját fotó

II/47. Melléklet: Kerékpártároló a Várkertben

Forrás: Saját fotó

II/48. Melléklet: „Ciszterek mindennapjai tanösvény” könyv alakú táblák
 Forrás: Saját fotó

II/49. Melléklet: A Várkert használati rendje
 Forrás: Saját fotó

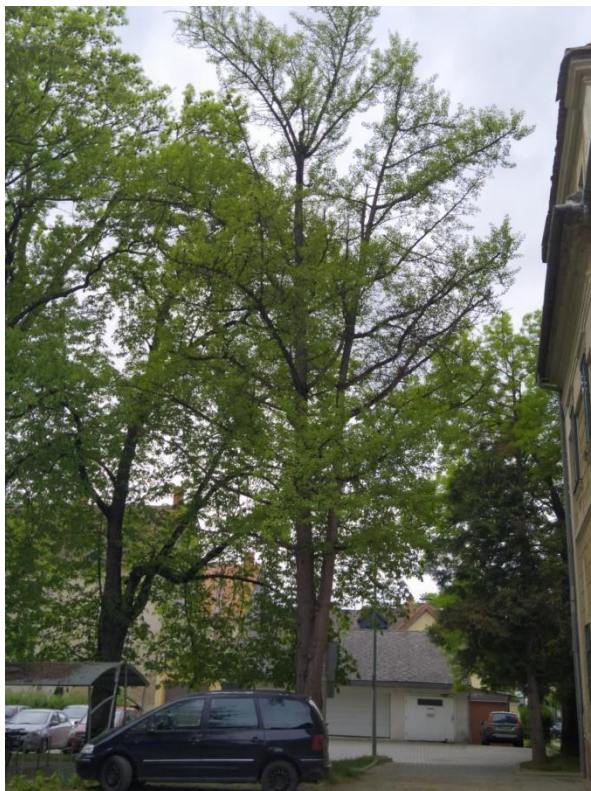
II/50. Melléklet: „Holtfa tájékoztató” tábla
 Forrás: Saját fotó

II/51. Melléklet: „Petanque játékszabály” tábla
 Forrás: Saját fotó

II/52. Melléklet: „Mérőföldes gyalogló pálya” tábla
 Forrás: Saját fotó

II/53. Melléklet: Ginkgo biloba
 Forrás: Saját fotó

II/54. Melléklet: Platanus x acerifolia
 Forrás: Saját fotó

II/55. Melléklet: Szív alakú sövények a kolostor déli oldalánál

Forrás: Saját fotó

II/56. Melléklet: Egynyári kiültetés (2024)

Forrás: Saját kép

Garden Faápoló Kft

1214 Budapest, II. Rákóczi Ferenc út 324.
Távbeszélő: (1) 277-95-35, (1) 277-48-22 Távmásoló: (1) 425-37-11
Világháló cím: faapolas@gardenkft.hu, faapolas@gmail.com
Honlap: www.favizsgalat.hu

Favizsgálati adatlap

dátum: 2012. június 30.
hely: Várkert, Keresztsztány
azonosító: 12
tudományos név: Carpinus betulus
magyar név: gyertyán
Ötörzs: 70 cm   Ökorona: m   hfa: m   htörzs: m

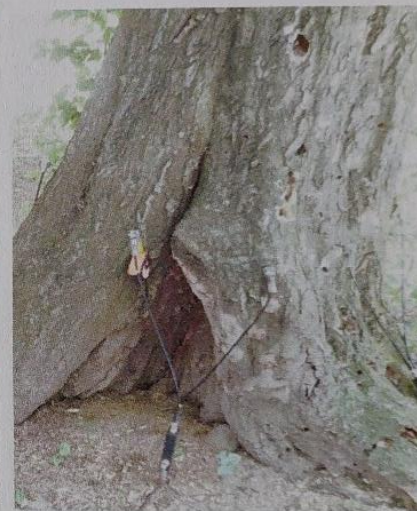
Gyökér és környezet állapota	Törzs állapota
feltöltésben	kéreg sérülés:
lehordásban	fagyrepedés
talajzárás: gyeper, murva	fatest sérülése
talajszennyezés	korhadás
gyökérvonásban közmű	odvasodás
gyökérsérülés	ferde növekedés
gyökérvonás sérülés	csavarodott növekedés
gyökérnak odvasodás	több törzs
a talajfelszín a gyökér megemelte	
gyökérzet a helyéről kimozdult	
	Radó-féle osztályzat (B): 2

Radó-féle osztályzat (A): 2	Korona állapota
	féloldalas
	külpontos
	száraz ágak
	sérült vázág
	odvas vázág
	visszavágott
	légvezeték a koronában
	Radó-féle osztályzat (C): 4

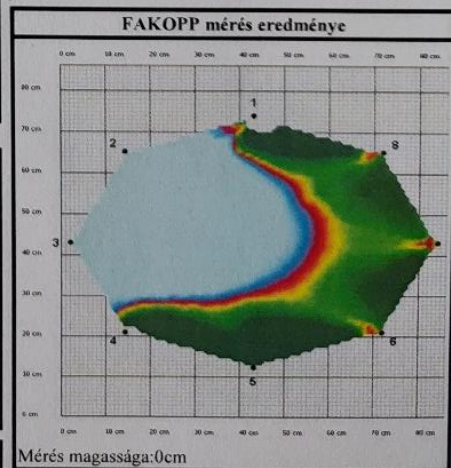
Radó-féle életképességi osztályzat (E): 1	Radó-féle ápoltsági osztályzat (D): 2
Gyökér kezelése	Törzs kezelése
tápanyag-utánpótlás	keregkezelés
talajszellőztetés	fagyrepedés kezelése
talajcsere	fatest kezelése
gyökérkezelés	odvak kezelése
gyökér metszés	statikai megerősítés
gyökérvonás sérülés kezelése	
gyökérvonás odvasodás kezelése	
öntözés	

Koronaalap kezelése	Korona kezelése
fatest kezelése	gallyzás
odvak kezelése	korona ritkítása
statikai megerősítés	korona könnyítése:
	íjítás:
	vázág sérülés kezelése
	vázág odvasodás kezelése
	statikai megerősítés

A fa állapota jó, kezelést nem igényel.
A fa kezelést igényel.
A fa jelen állapotában, a javasolt kezelések elvégzése nélkül, veszélyes.
A fa veszélyes, kivágását javaslom.

A fa EU-módszer szerinti értékelése
(A+B+C+D+E)/5=30%

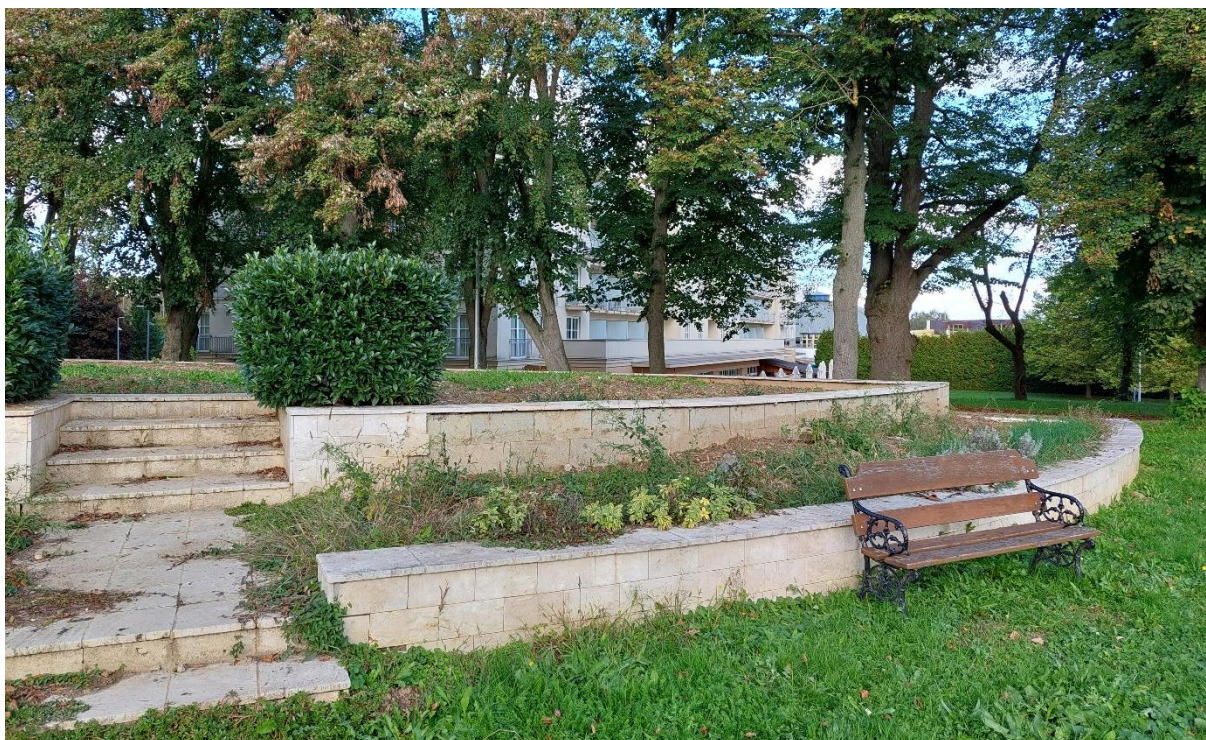
II/57. Melléklet: Fakopp 3D vizsgálat a Várkertben (2012)

Forrás: Garden Faápoló Kft. favizsgálata 2012-ben

II/58. Melléklet: Egnyári kiültetés (2018. körül)

Forrás: <https://m.utisugo.hu/ismertetok/latnivalok/varkert-szentgotthard-305247.html>

II/59. Melléklet: Fűszerkert a Várkertben (2024)

Forrás: Saját kép

II/60. Melléklet: Fűszerkert a Várkertben (2024)

Forrás: Saját kép

II/61. Melléklet: Fűszerkert a Várkertben (2024)

Forrás: Saját kép

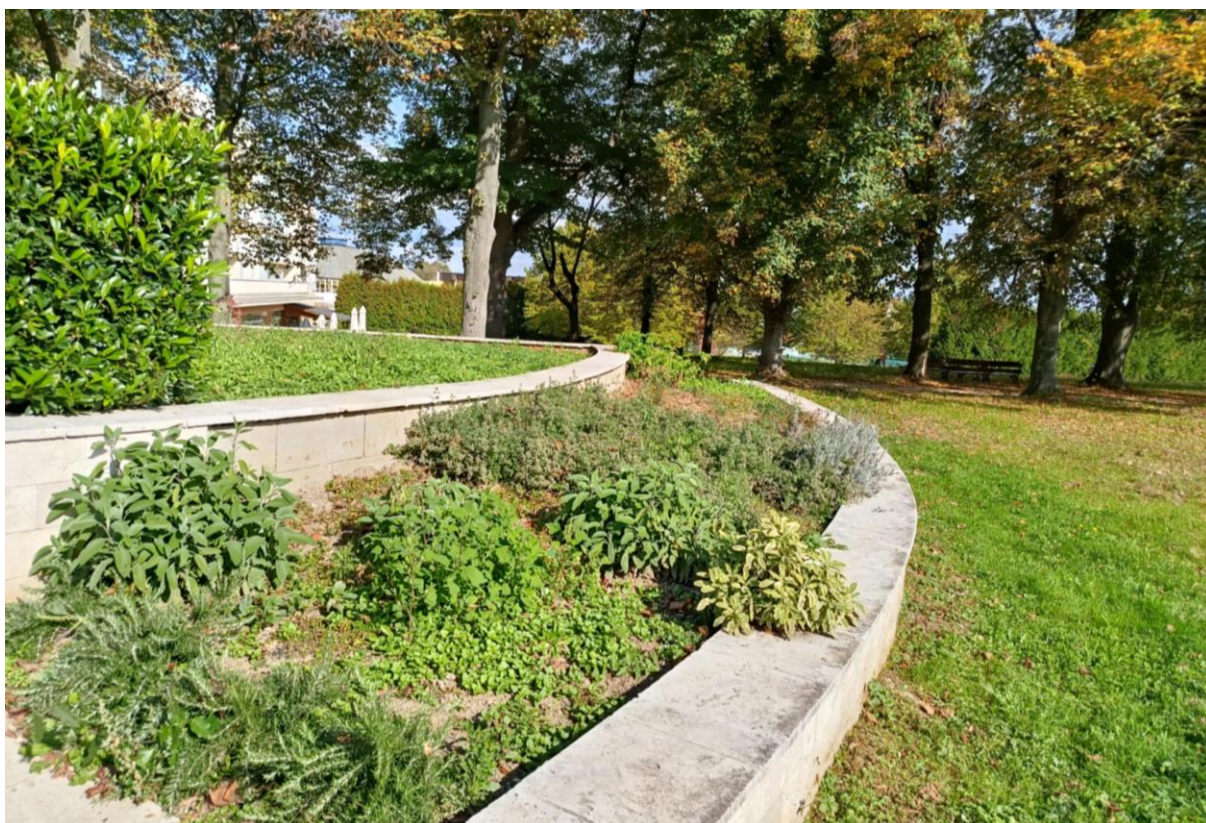
II/62. Melléklet: Fűszerkert a Várkertben (2024)

Forrás: Saját kép

II/63. Melléklet: Fűszerkert a Várkertben (2025)

Forrás: Saját kép

II/64. Melléklet: Fűszerkert a Várkertben (2025)

Forrás: Saját kép

II/65. Melléklet: Méhlegelő

Forrás: <https://urbanology.hu/mehlegelo-kisokos>

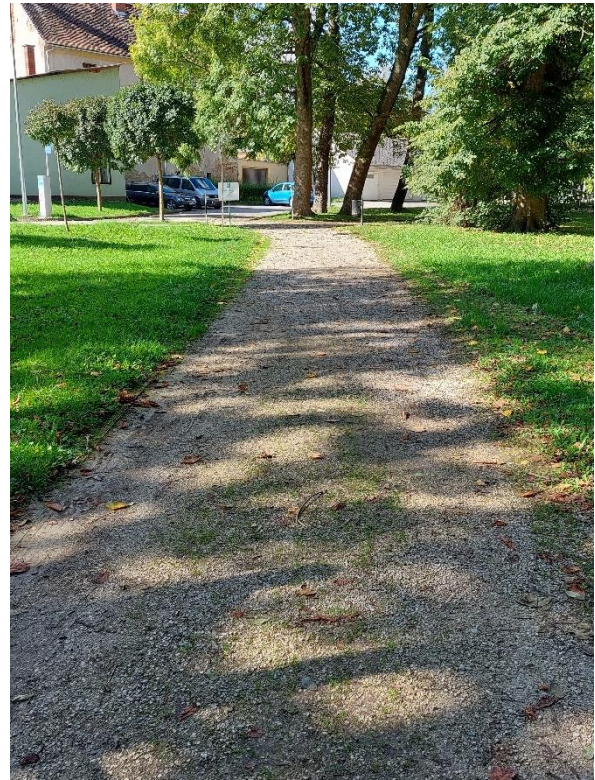
II/66. Melléklet: Szív alakú labirintus (2024)

Forrás: Saját kép

II/67. Melléklet: Szórt burkolat a kolostorépület együttes felé (2024)

Forrás: Saját kép

II/68. Melléklet: Szórt burkolat a Várkertben (2024)

Forrás: Saját kép

II/69. Melléklet: Épített pad állapota (2024)

Forrás: Saját kép

II/70. Melléklet: Lépcső állapota (2024)

Forrás: Saját kép

II/71. Melléklet: Szerelmesek Tava állapota (2024)

Forrás: Saját kép

II/72. Melléklet: Szerelmesek Tava állapota (2024)

Forrás: Saját kép

II/73. Melléklet: Szerelmesek Tava állapota
(2024)

Forrás: Saját kép

II/74. Melléklet: Biodiverz ágyás

Forrás: Pápai V. és Bíró B. Ökológikus zöldfelületek városi alkalmazása című 2016-os kiadványból

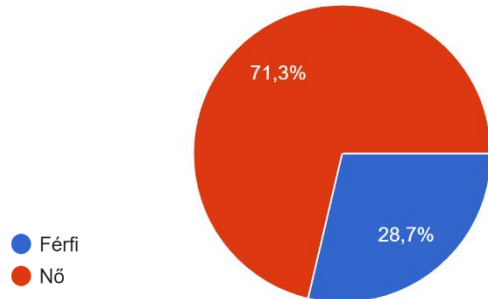
II/75. Melléklet: Műalkotások a Várkertben

Forrás: Saját képek

III. Melléklet - Kérdőív

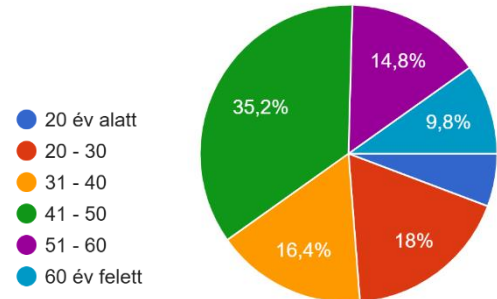
Az Ön neme:

122 válasz

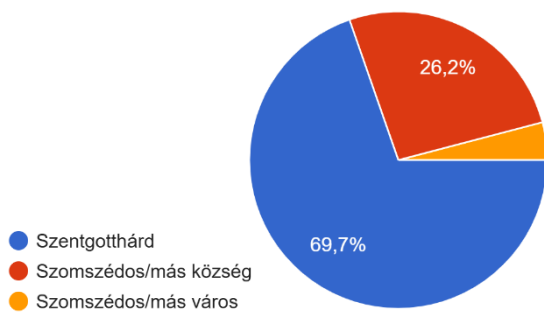
Az Ön életkora:

122 válasz

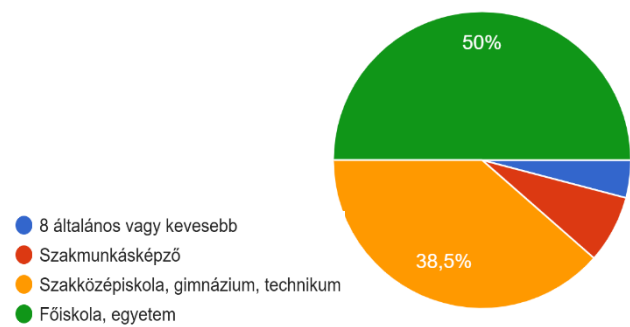
Az Ön lakóhelye:

122 válasz

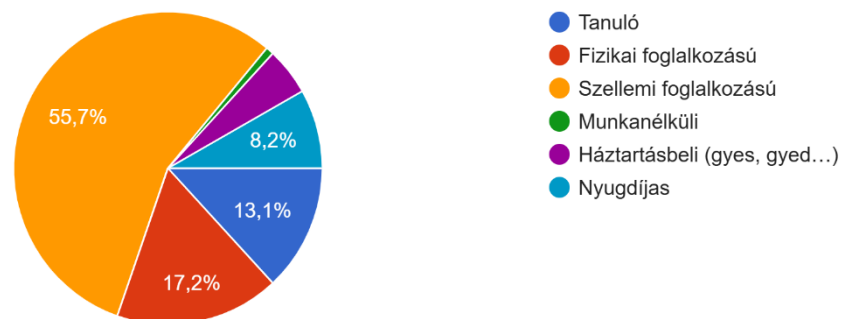
Mi a legmagasabb iskolai végzettsége?

122 válasz

Mi az Ön jelenlegi foglalkozása?

122 válasz

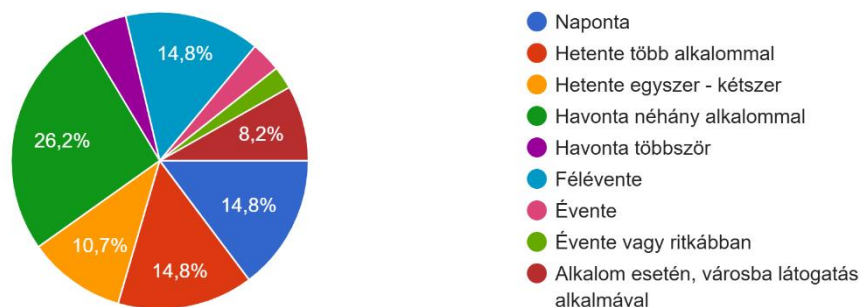

III/1. Melléklet: A megkérdezettek demográfiai adatait szemléltető diagrammok

Forrás: Saját készítésű kérdőív diagramjai

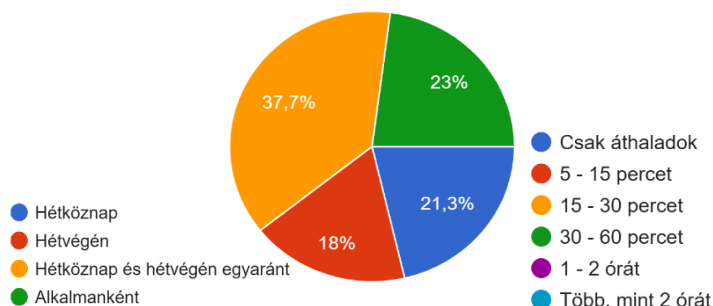
Milyen gyakran látogatja a szentgotthárdi Várkert területét?

122 válasz

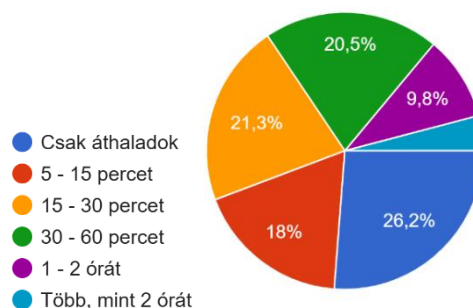
Általában mikor látogatja a parkot?

122 válasz

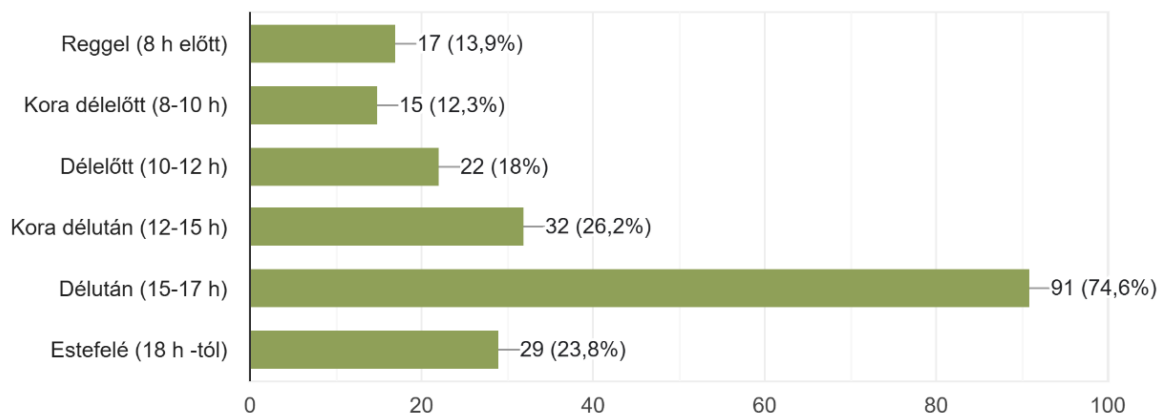
Általánosságban mennyi időt tölt a parkban egy alkalommal?

122 válasz

Jellemzően melyik napszakban látogatja a parkot? (több válasz is adható)

122 válasz

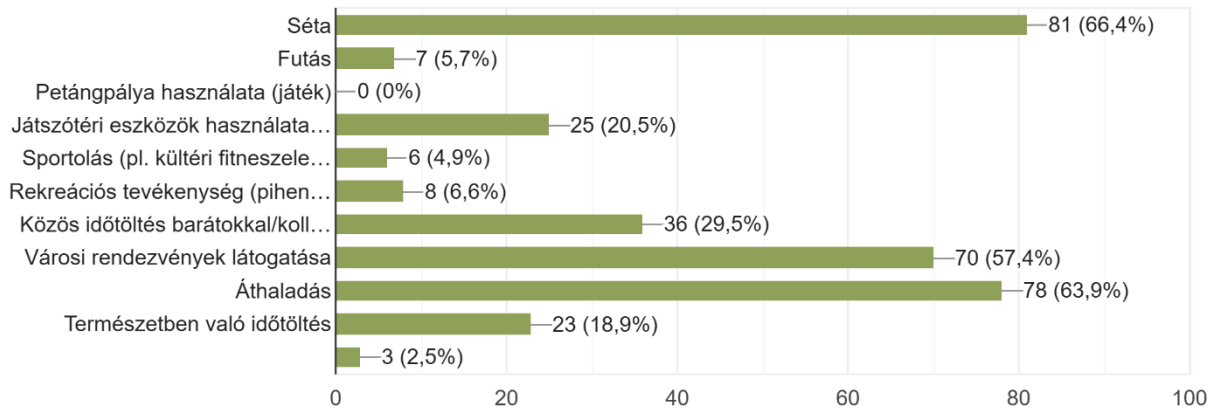

III/2. Melléklet: A Várkert használatának gyakoriságát ábrázoló diagrammok

Forrás: Saját készítésű kérdőív diagramjai

Milyen tevékenységet szokott folytatni a parkban? (több válasz is adható) Kérem jelöljön 4 lehetséges választ, amit legfontosabbnak talál.

122 válasz

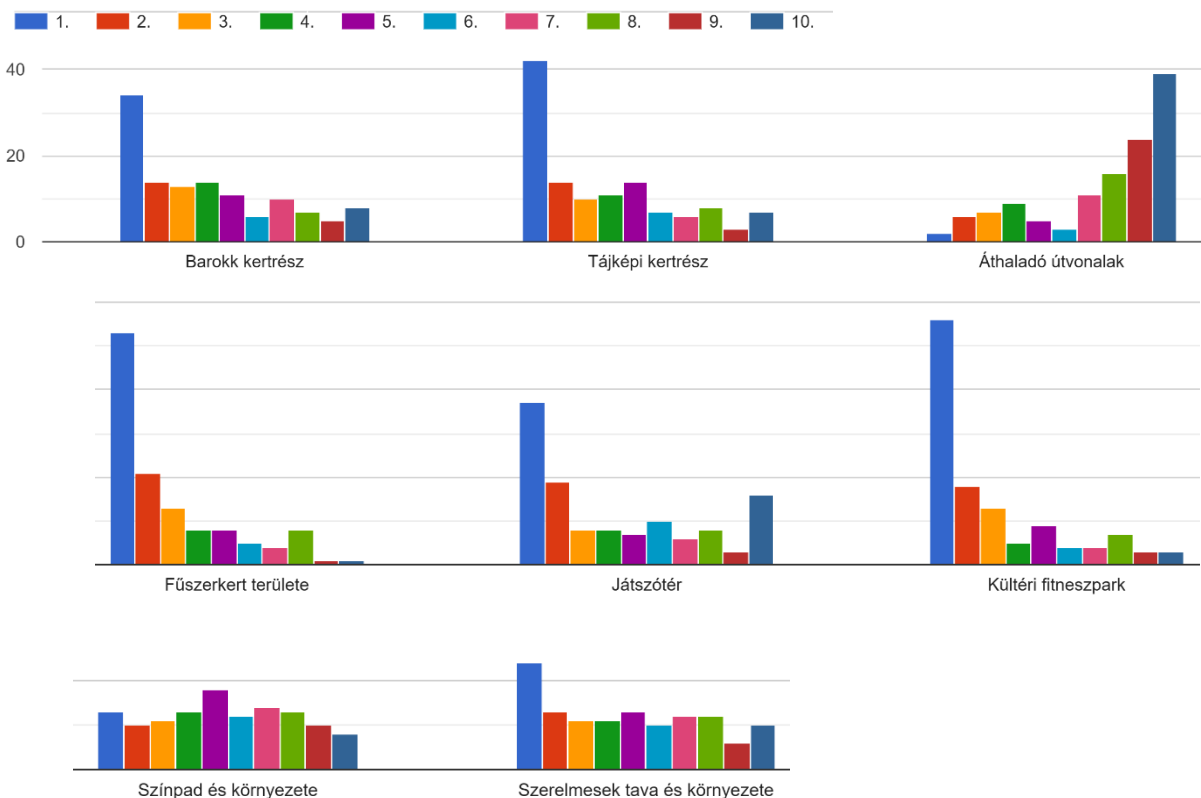

III/3. Melléklet: A Várkertben végezhető funkciók használatának gyakoriságát ábrázoló diagrammok

Forrás: Saját készítésű kérdőív diagramjai

Értékelje, hogy a következő helyszíneket 1-től 10-ig milyen gyakorisággal használja?

(10-es a leginkább használt, 1-es a legkevésbé használt)

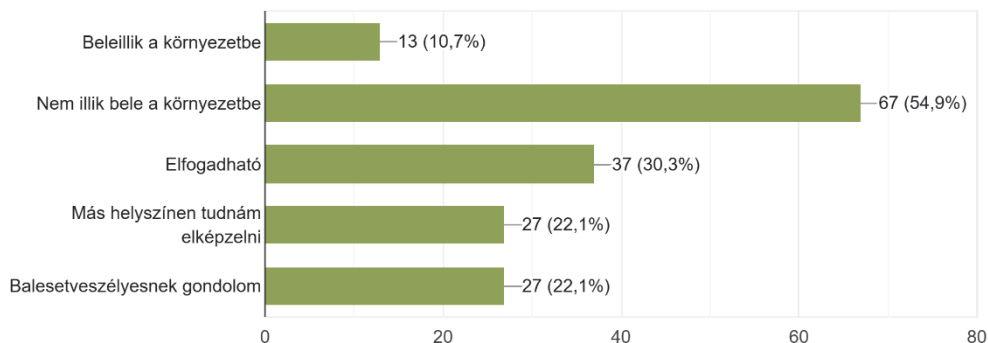

III/4. Melléklet: A Várkert helyszíneinek használatának gyakoriságát ábrázoló diagrammok

Forrás: Saját készítésű kérdőív diagramjai

Ön mit gondol a parkban kihelyezett műalkotásokról? (több válasz is adható)

122 válasz

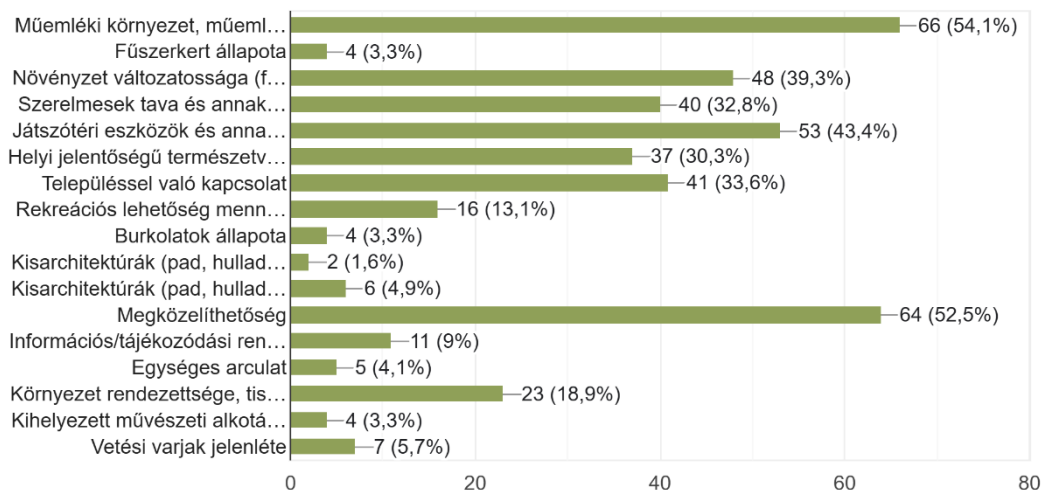

III/5. Melléklet: A kitöltők véleményét ábrázoló diagram a műalkotásokról

Forrás: Saját készítésű kérdőív diagramjai

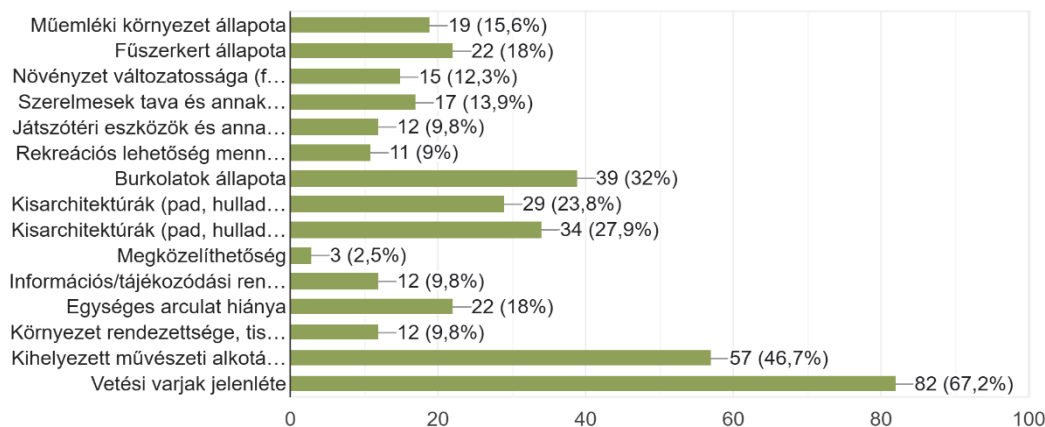
Ön szerint melyek a terület erősségei? (több válasz is adható) Kérem jelöljön 4 lehetséges választ, amit legfontosabbnak talál.

122 válasz

Ön szerint melyek a terület gyengeségei? (több válasz is adható) Kérem jelöljön 4 lehetséges választ, amit legfontosabbnak talál.

122 válasz

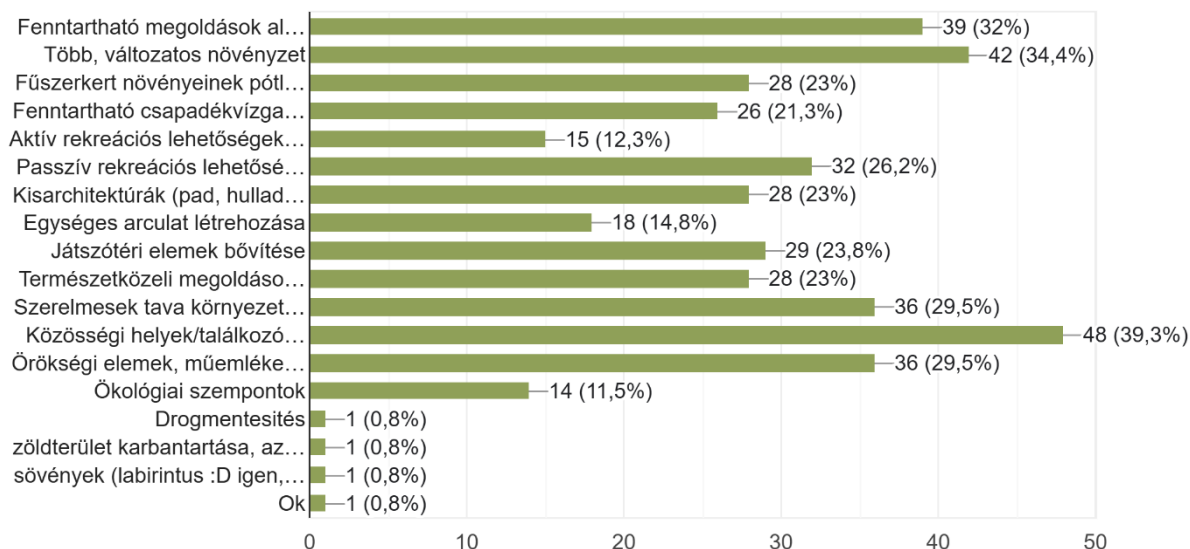

III/6. Melléklet: A Várkert erősségeit és gyengeségeit ábrázoló diagram

Forrás: Saját készítésű kérdőív diagramjai

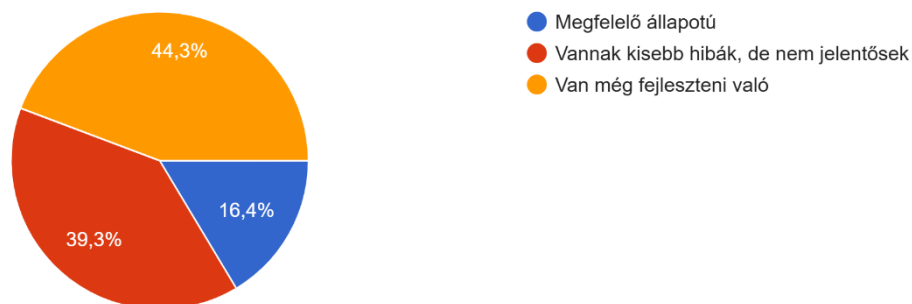
A Várkert zöldfelületének fejlesztésénél mit tartana fontosnak? (több válasz is adható) Kérem jelöljön 4 lehetséges választ, amit legfontosabbnak talál.

122 válasz

Összességében milyennek látja jelenleg a Várkert környezetének állapotát?

122 válasz

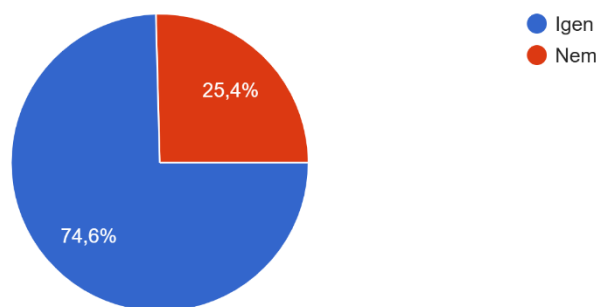

III/7. Melléklet: A Várkert zöldfelületének fejlesztését bemutató diagrammok

Forrás: Saját készítésű kérdőív diagramjai

Megfelelőnek tartja a Várkert körüli parkolók mennyiségét?

122 válasz

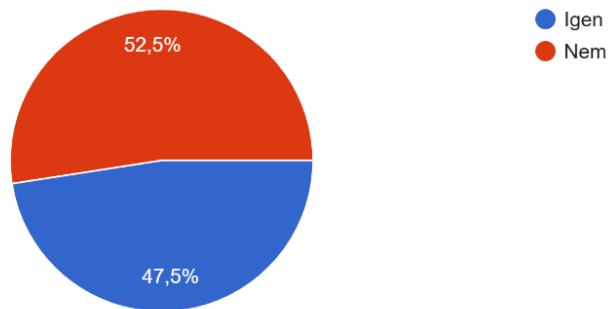

III/8. Melléklet: A parkolók mennyiségének elégedettségét bemutató diagram

Forrás: Saját készítésű kérdőív diagramjai

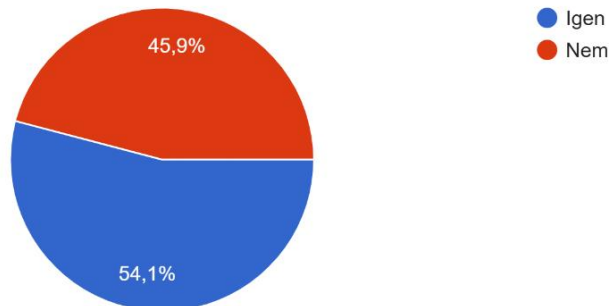
Rendezvények esetén megfelelőnek tartja a Várkert körüli parkolók mennyiségét?

122 válasz

Megfelelő mennyiségűnek tartja a Várkert területén megtalálható kerékpártárolók számát?

122 válasz

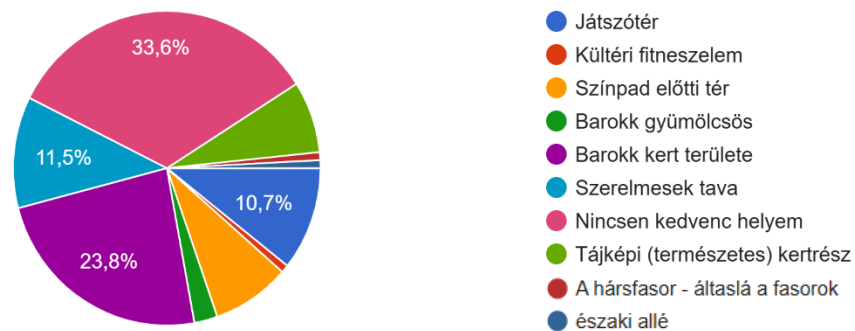

III/8. Melléklet: Parkolók és kerékpártárolók számának elégedettségének diagramjai

Forrás: Saját készítésű kérdőív diagramjai

Önnek melyik a legkedveltebb helyszíne a területen?

122 válasz

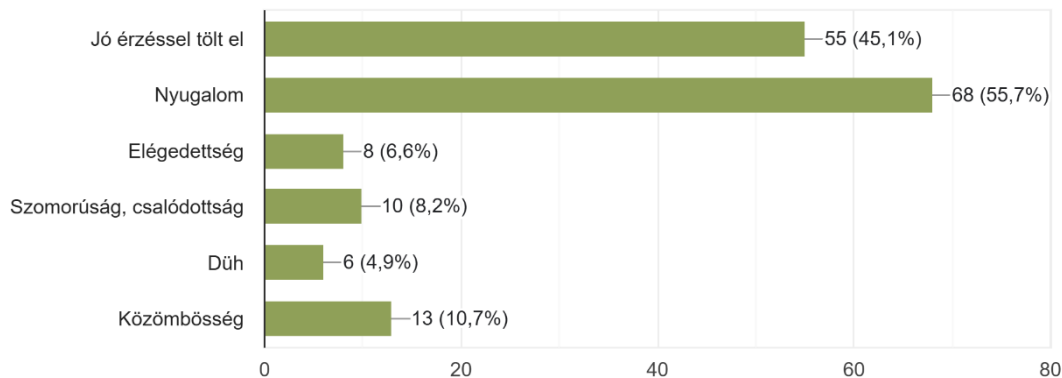

III/9. Melléklet: A kitöltők kedvenc helyeit ábrázoló diagramja

Forrás: Saját készítésű kérdőív diagramjai

Milyen érzések járnak át Önt a Várkertben töltött idő alatt? (több válasz is adható)

122 válasz

III/10. Melléklet: A kitöltők érzéseit ábrázoló diagramja

Forrás: Saját készítésű kérdőív diagramjai

Tó állapotának javítása.

vetési varjak eltüntetése

Eltüntetném az undorító "műalkotásokat", a vasbikáktól elkezdve minden vasszobrot, nem való ide, ijesztők is. Sok lett a varjú, költöztetni kéne őket. A drogosokat is el kéne tüntetni.

Tisztaság, több hulladékgyűjtő és pad

Több mosdó lehetőség

Nyári rendezvények idején árnyékolás; padok a barokk kertben

Gondozottságra, tisztaságra jobban figyelnék.

Műalkotások eltávolítása, hisz nem illik oda. Padok, játékok karbantartása. Növényzet karbantartása. Varjak eltüntetése.

Vasállatok eltávolítása

Kosárlabdapálya, rekortán futópálya, több parkoló, kávézó, nonsense hogy nincs egy kávézó a parkban.

Nagyobb vízfelület kialakítása, ami télen korcsolyapálya lehetne. Mellette, vagy a közelében kis "kioszk" terasszal.

A Várkert déli oldalán a tó közelében meglévő fasor mellett ki kellene alakítani a szerelmesek tavához vezető szerelmesek sétányát-

III/11. Melléklet: A kitöltők visszajelzései – 1.részlet

Forrás: Saját készítésű kérdőív diagramjai

Több közösségi tér kerülhetne kialakításra

Első körben a rendkívül zavaró varjúügy megoldása

Játszótér fejlesztése

Kevesebb szemét, játszótéri játékok rendszeres karbantartása, folyamatos figyelés a balesetveszélyes fák miatt, a nagyobb fiatalok ne pakolják el a játszótérről a padokat, a játékokban ne a 15-20 éves gyerekek lógjanak és ha még szólok én vagyok a rossz

Egységes arculata legyen.

A balesetveszélyes, környezetbe nem illő, fém alkotásokat vigyék el máshova, nem ide való

a felsoroltakon kívül a játszótéri elemek minősége

A parkot nem megfelelően használók távoltartása.

Padok állapota, rendezettség, szemét. Jó lenne egy kutya futtató pl.

Több rendezvény, nagyobb kihasználtság például az óvoda és iskolák részéről.

Több programok, búcsú

Nagyobb hangsúlyt fektetnék az élvelő ágyások kialakítására az egynyáriak helyett, az újonnan telepített fák ápolási munkáira

Bejáratok - városi kapcsolatok erősítése

Elkerített kutya futtató és rendezvényhelyszín kiépítése

Sokkal természetközibbé, erdősebbé tenném a helyet.

Játszótér kreatív bővítése, kerékpártároló a játszótér mellett.

Történelmi park létrehozása, nem odaillő elemek és funkciók megszüntetése, a park újragondolása !

Tüntessék el azokat a csúnya, tájidegen és veszélyes szobrokat ideális helyszín lehet Rábatótfalu Apáti Utca vagy az Alcufer Kft körmendi telephelye.

Több hulladékgyűjtő, kihelyezett művészeti alkotások átgondolása

Többféle növényt ültetnék, vízelvezetést kell megoldani a színpad előtt; több közösségi pontot tennék; parkolást megoldanám a Korona sarok mögötti parkoló útburkolatának felújításával.

Több gyermekjáték

III/11. Melléklet: A kitöltők visszajelzései – 2.részlet

Forrás: Saját készítésű kérdőív diagramjai

Más típusú burkolatok használata az útvonalakon, a fémpere a kavicsos utak mentén nagyon nem esztétikus és balesetveszélyes is. A tó környékét rendezni kellene, mert jelenlegi állapotában nem szép.

A "műalkotásnak" hívott, egyébként hobby szobrászok által készített veszélyes fémszobrok mielőbbi eltávolítása. Sem a környezetbe nem illik, sem biztonságosnak nem tekinthető. A Képviselő testületet és a lakosságot sem kérdezték meg ezzel kapcsolatban. Ha a Várkertre úgy tekintünk, mint közösségi tér és a városunk ékköve, akkor szabaddá kell tenni az azzal kapcsolatos véleményezést és nem 1 ember ízlése szerint tönkretenni.

Megvizsgálom a járófelületi fém szegélyek cseréjének lehetőségét. A kolostorépület felújítása lassan már nem odázható sokáig.

Egy kisebb fedett pihenőhely

sétányok felújítása, kismotorok, rollerek kitiltása, több közösségi terület, pad, asztal kialakítása

Minden gépjármű teljes kitiltása a területről

A "műalkotások " eltüntetése ! Szörnyű!!!

A polgarmesteri hivatal epeületet ujitanam, a modern szobrokat eltavolitanam, tobb viragot ultetnek vagy viragos fakat, a varjakat elkergetnem es a szerelmesek tavat rendbetennem

Az áthaladó útvonalak szilárd burkolattal ellátni, mert a kavicsos kerékpározás veszélyes.

Barok kert középső része gondatlan gazos

Növényzet megújítása, parkolótér csökkentése, szakértő parkfenntartás, nem adhock jellegű beavatkozások, tájidegen elemek eltávolítása

III/11. Melléklet: A kitöltők visszajelzései – 3.részlet

Forrás: Saját készítésű kérdőív diagramjai

III/12. Melléklet: A teljes kérdőív

Az Ön neme: * **Az Ön életkora: *** **Az Ön lakóhelye: *** **Mi a legmagasabb iskolai végzettsége? ***

☐ Férfi	☐ 20 év alatt	☐ Szentgotthárd	☐ 8 általános vagy kevesebb
☐ Nő	☐ 20 - 30	☐ Szomszédos/más község	☐ Szakmunkásképző
	☐ 31 - 40	☐ Szomszédos/más város	☐ Szakközépiskola, gimnázium, technikum
	☐ 41 - 50		☐ Főiskola, egyetem
	☐ 51 - 60		
	☐ 60 év felett		

Mi az Ön jelenlegi foglalkozása? * **Milyen gyakran látogatja a szentgotthárdi Várkert területét? ***

☐ Tanuló	☐ Naponta
☐ Fizikai foglalkozású	☐ Hetente több alkalommal
☐ Szellemi foglalkozású	☐ Hetente egyszer - kétszer
☐ Munkanélküli	☐ Havonta néhány alkalommal
☐ Háztartásbeli (gyes, gyed...)	☐ Havonta többször
☐ Nyugdíjas	☐ Félévente
	☐ Évente
	☐ Évente vagy ritkábban
	☐ Alkalmanként, városba látogatás alkalmával

Általában mikor látogatja a parkot? * **Jellemzően melyik napszakban látogatja a parkot? ***

☐ Hétköznap	☐ Reggel (8 h előtt)
☐ Hétvégén	☐ Kora délelőtt (8-10 h)
☐ Hétköznap és hétvégén egyaránt	☐ Délelőtt (10-12 h)
☐ Alkalmanként	☐ Kora délután (12-15 h)
	☐ Délután (15-17 h)
	☐ Estefelé (18 h -tól)

Általánosságban mennyi időt tölt a parkban egy alkalommal? *

- Csak áthaladok
- 5 - 15 percet
- 15 - 30 percet
- 30 - 60 percet
- 1 - 2 órát
- Több, mint 2 órát

Ön mit gondol a parkban kihelyezett műalkotásokról? (több válasz is adható) *

- Beleillik a környezetbe
- Nem illik bele a környezetbe
- Elfogadható
- Más helyszínen tudnám elképzelni
- Balesetveszélyesnek gondolom

Összességében milyennek látja jelenleg a Várkert környezetének állapotát? :

- Megfelelő állapotú
- Vannak kisebb hibák, de nem jelentősek
- Van még fejleszteni való

Ön szerint melyek a terület erősségei? (több válasz is adható) Kérem jelöljön 4 lehetséges választ, amit legfontosabbnak talál.

- Műemléki környezet, műemléki épület látványa
- Fűszerkert állapota
- Növényzet változatossága (fák, bokrok, virágágyások)
- Szerelmesek tava és annak környezete
- Játsszótéri eszközök és annak környezete
- Helyi jelentőségű természetvédelmi terület (Barokk Kert)
- Településsel való kapcsolat
- Rekreációs lehetőség mennyisége
- Burkolatok állapota
- Kisarchitektúrák (pad, hulladékgyűjtő) állapota
- Kisarchitektúrák (pad, hulladékgyűjtő) mennyisége
- Megközelíthetőség
- Információs/tájékozódási rendszer
- Egységes arculat
- Környezet rendezettsége, tisztasága
- Kihelyezett művészeti alkotások
- Vetési varjak jelenléte

Ön szerint melyek a terület gyengeségei? (több válasz is adható) Kérem jelöljön 4 lehetőséget választ, amit legfontosabbnak talál.

- Műemléki környezet állapota
- Fűszerkert állapota
- Növényzet változatossága (fák, bokrok, virágágyások)
- Szerelmesek tava és annak környezete
- Játszóteri eszközök és annak környezete
- Rekreációs lehetőség mennyisége
- Burkolatok állapota
- Kisarchitektúrák (pad, hulladékgyűjtő) állapota
- Kisarchitektúrák (pad, hulladékgyűjtő) mennyisége
- Megközelíthetőség
- Információs/tájékoztató rendszer
- Egységes arculat hiánya
- Környezet rendezettsége, tisztasága
- Kihelyezett művészeti alkotások
- Vetési varjak jelenléte

Önnek melyik a legkedveltebb helyszíne a területen?

- Játszóter
- Kültéri fitneszelem
- Színpad előtti tér
- Barokk gyümölcsös
- Barokk kert területe
- Szerelmesek tava
- Nincsen kedvenc helyem
- Tájképi (természetes) kertrész
- Egyéb: _____

A Várkert zöldfelületének fejlesztésénél mit tartana fontosnak? (több válasz is adható) Kérem jelöljön 4 lehetséges választ, amit legfontosabbnak talál.

- Fenntartható megoldások alkalmazása
- Több, változatos növényzet
- Fűszerkert növényeinek pótlása, egyedszám növelése
- Fenntartható csapadékvízgazdálkodás
- Aktív rekreációs lehetőségek (pl. szabadtéri sport) biztosítása
- Passzív rekreációs lehetőségek (pl. pihenés a természetben) biztosítása
- Kisarchitektúrák (pad, hulladékgyűjtő, információtábla, stb.) megújítása
- Egységes arculat létrehozása
- Játszóterei elemek bővítése
- Természetközeli megoldások alkalmazása
- Szerelmesek tava környezetének fejlesztése
- Közösségi helyek/találkozó pontok létrehozása
- Örökségi elemek, műemlékek megóvása, fejlesztése, fenntartható használata
- Ökológiai szempontok
- Egyéb: _____

Milyen érzések járnak át Önt a Várkertben töltött idő alatt? (több válasz is adható)

- Jó érzéssel tölt el
- Nyugalom
- Elégedettség
- Szomorúság, csalódottság
- Düh
- Közömbösség

Megfelelőnek tartja a Várkert körüli parkolók mennyiségét? Megfelelő mennyiségűnek tartja a Várkert területén megtalálható kerékpártárolók számát?

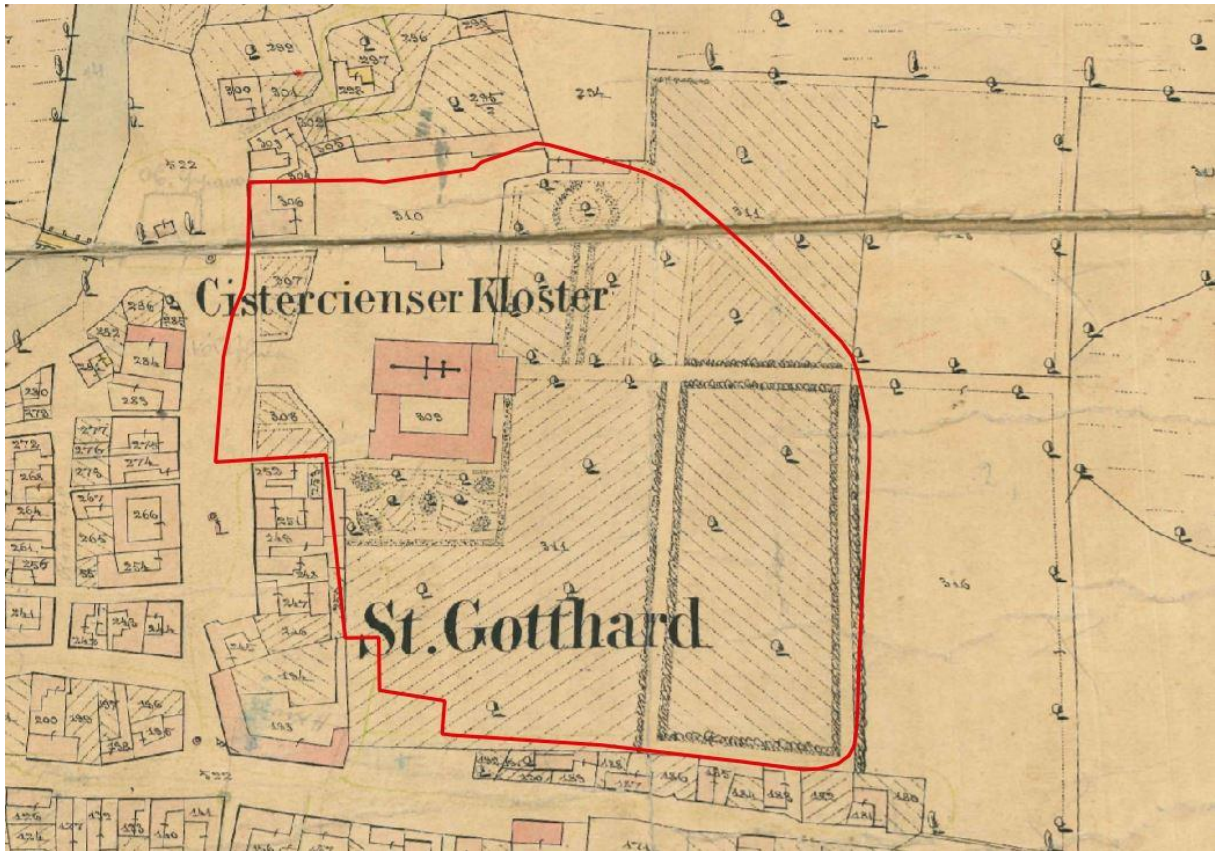
- Igen
- Nem
- Igen
- Nem

Rendezvények esetén megfelelőnek tartja a Várkert körüli parkolói mennyiségét? Ha változtatna valamit a Várkerttel kapcsolatban, mi lenne az?

- Igen
- Nem

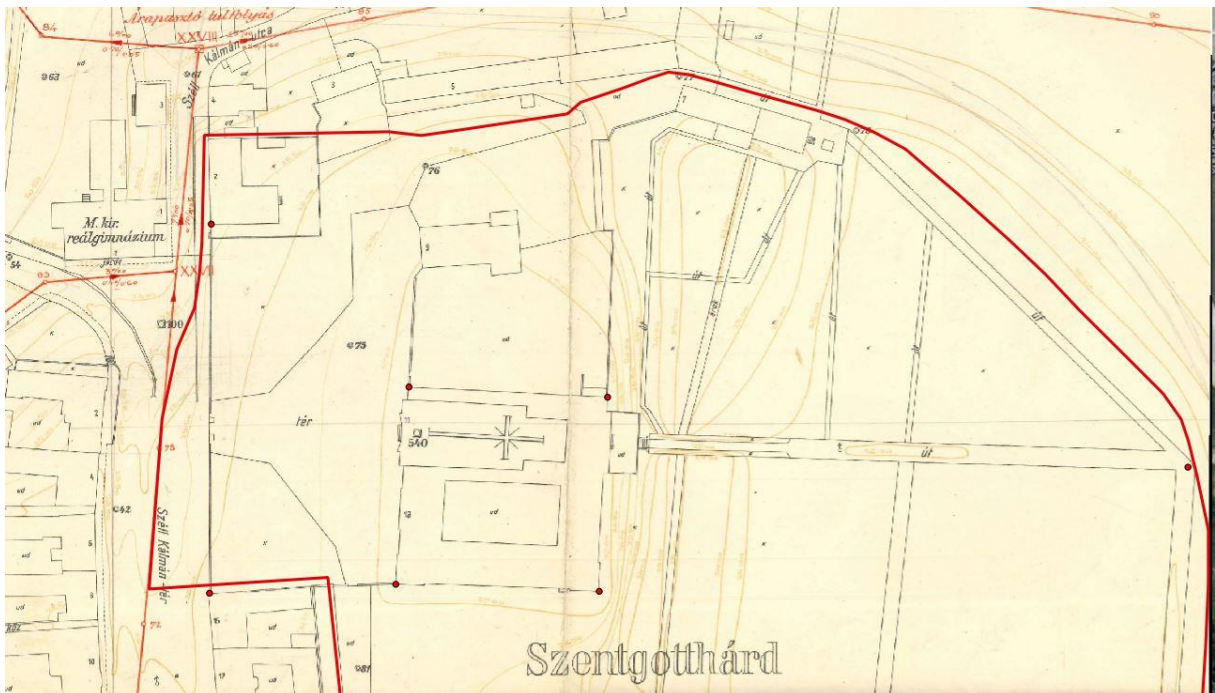
Saját válasz _____

IV. Melléklet - Térképmelléklet

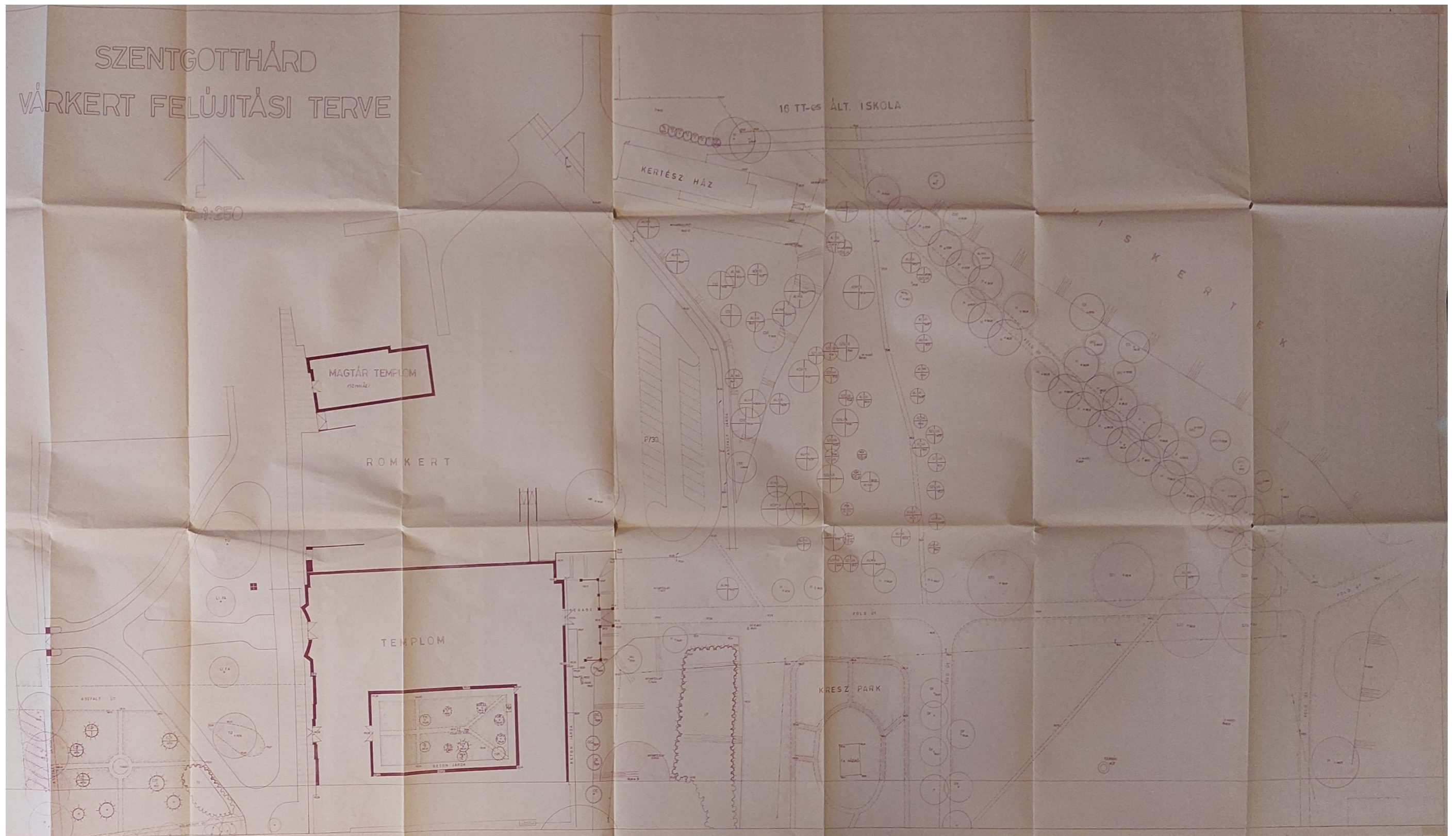
IV/1. Melléklet: A ciszterci apátság és kertje (1857)

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal

IV/2. Melléklet: A ciszterci apátság és kertje -részlet (1928)

Forrás: Szentgotthárdi Közös Önkormányzati Hivatal

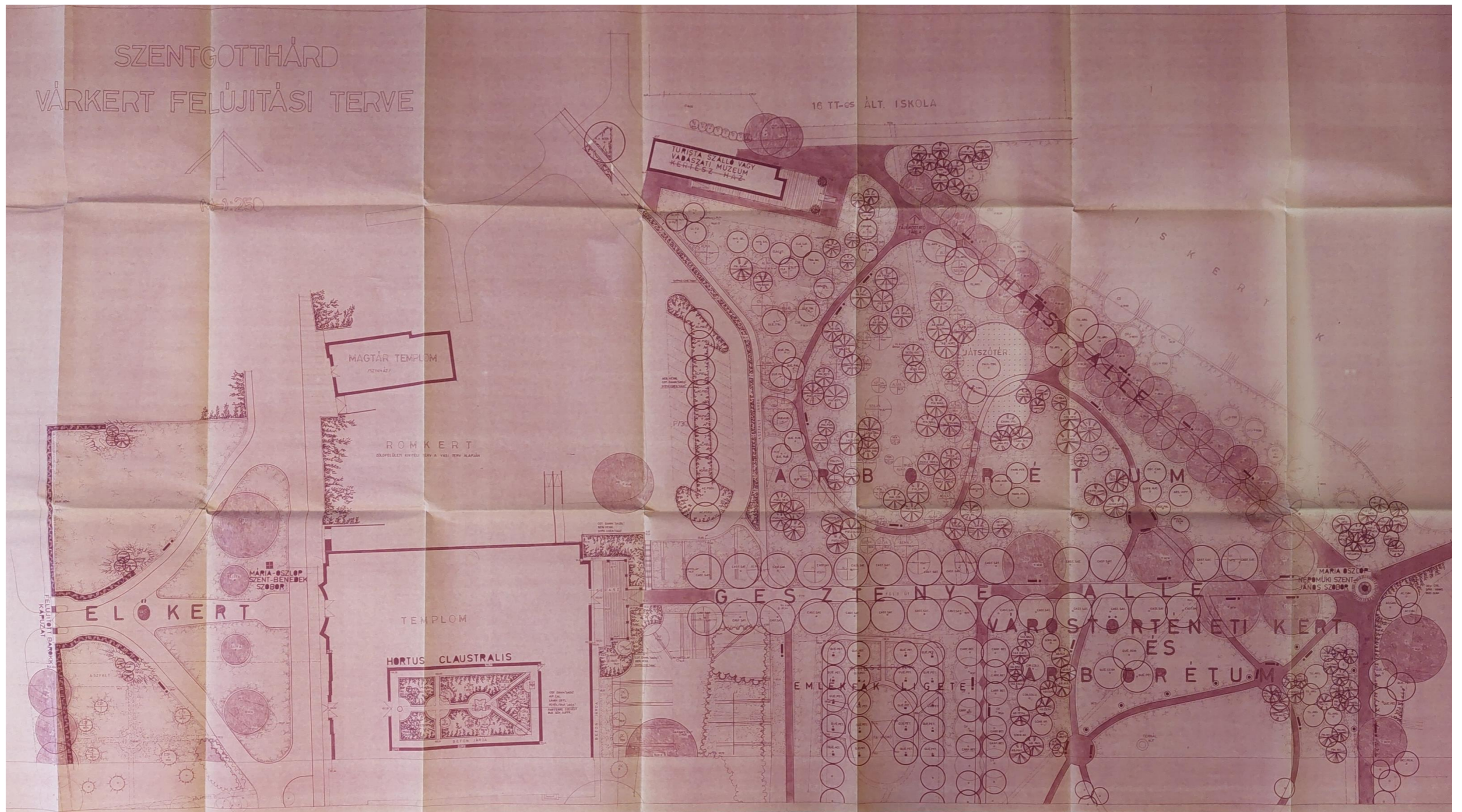
IV/3. Melléklet: A Ciszterci apátság és kertjének meglévő állapota (1987) - 1. részlet

Forrás: Pilisi Parkerdő Részvénytársaság terve

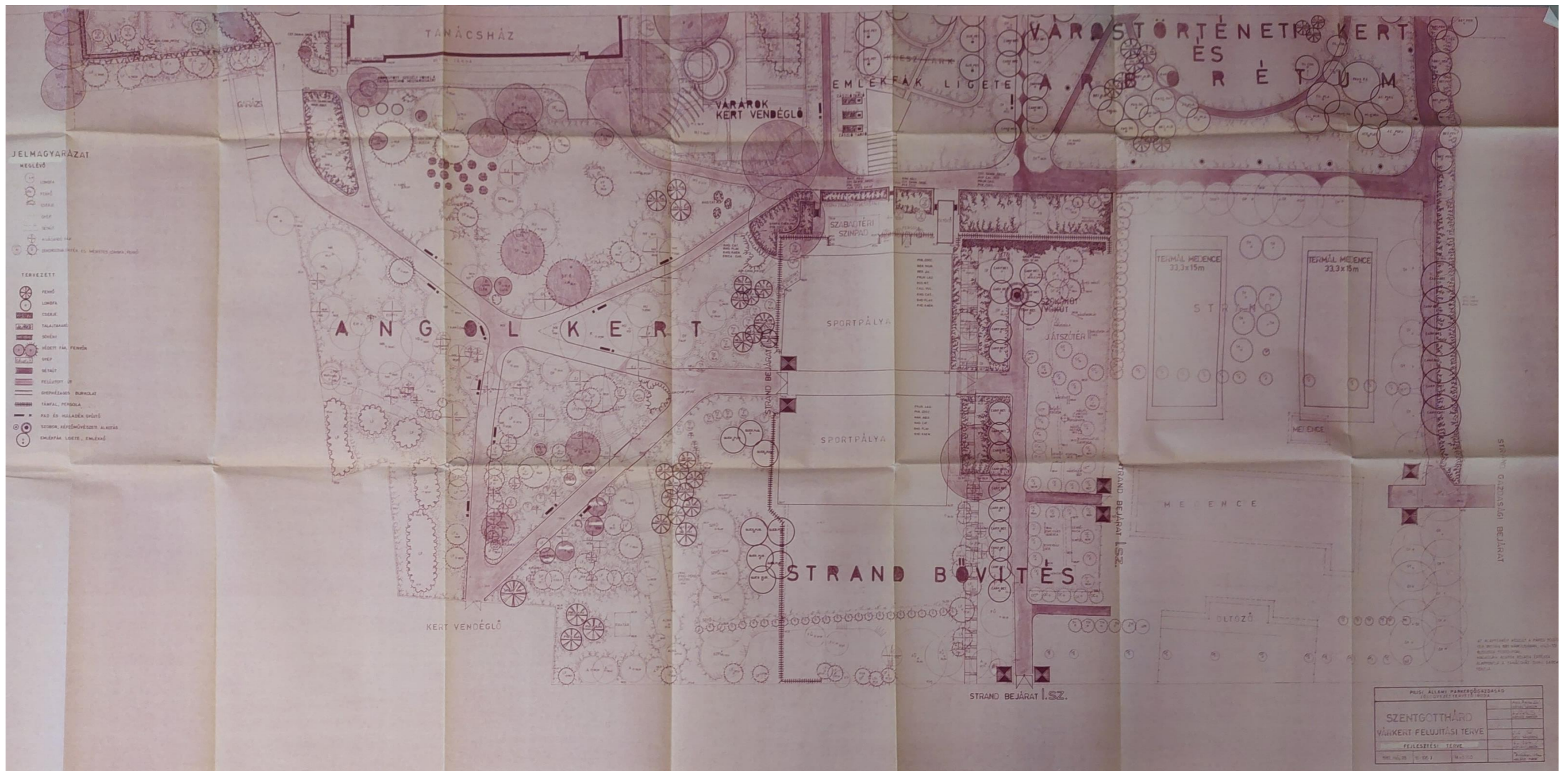
IV/4. Melléklet: A Ciszterci apátság és kertjének meglévő állapota (1987) - 2. részlet

Forrás: Pílisi Parkerdő Részvénytársaság terve

IV/5. Melléklet: A Ciszterci apátság és kertjének terve (1987) - 1. részlet

Forrás: Pilisi Parkerdő Részvénytársaság terve

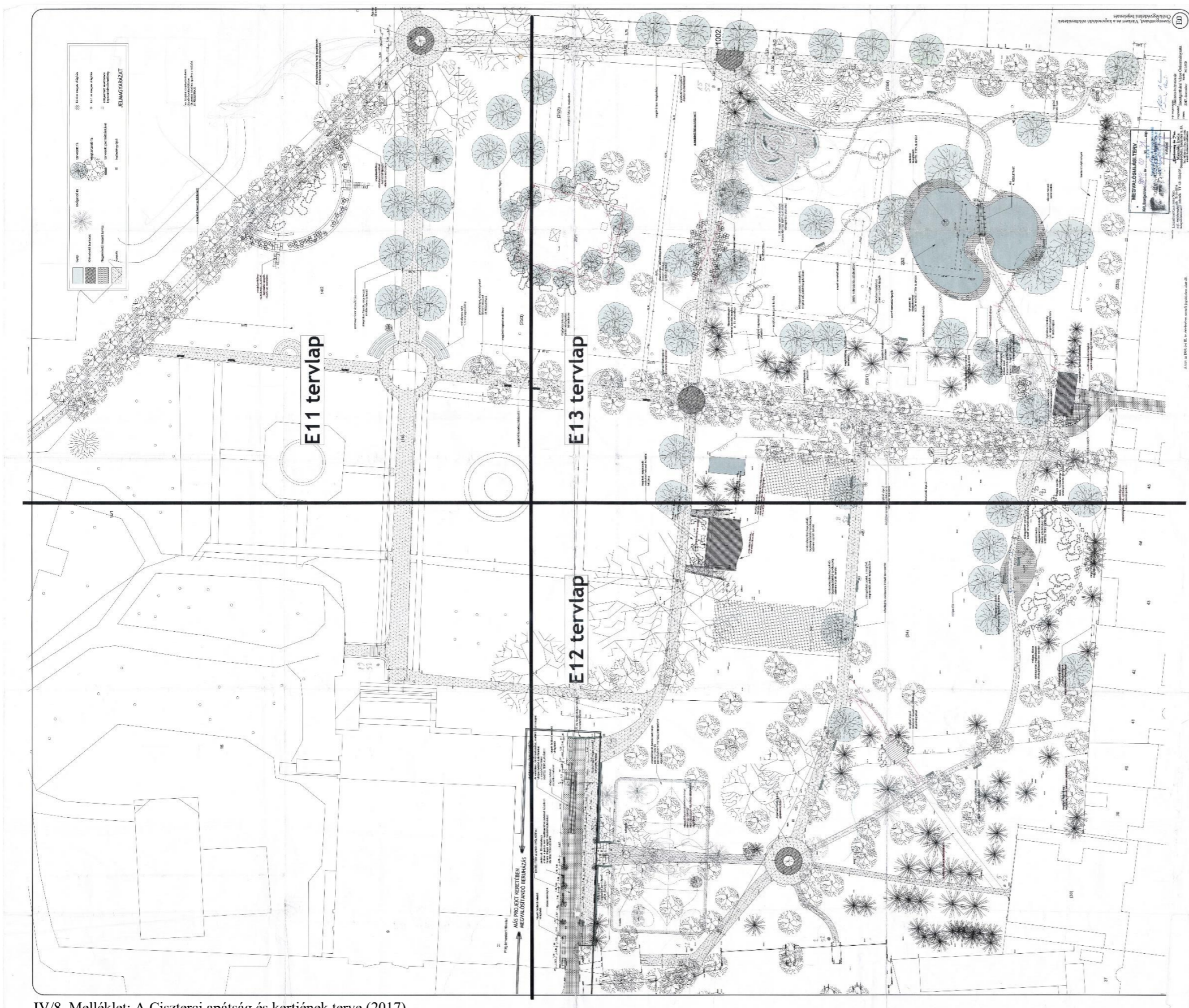
IV/6. Melléklet: A Ciszterci apátság és kertjének terve (1987) - 2. részlet

Forrás: Pilisi Parkerdő Részvénytársaság terve

IV/7. Melléklet: A Ciszterci apátság és kertjének meglévő állapota (2017)

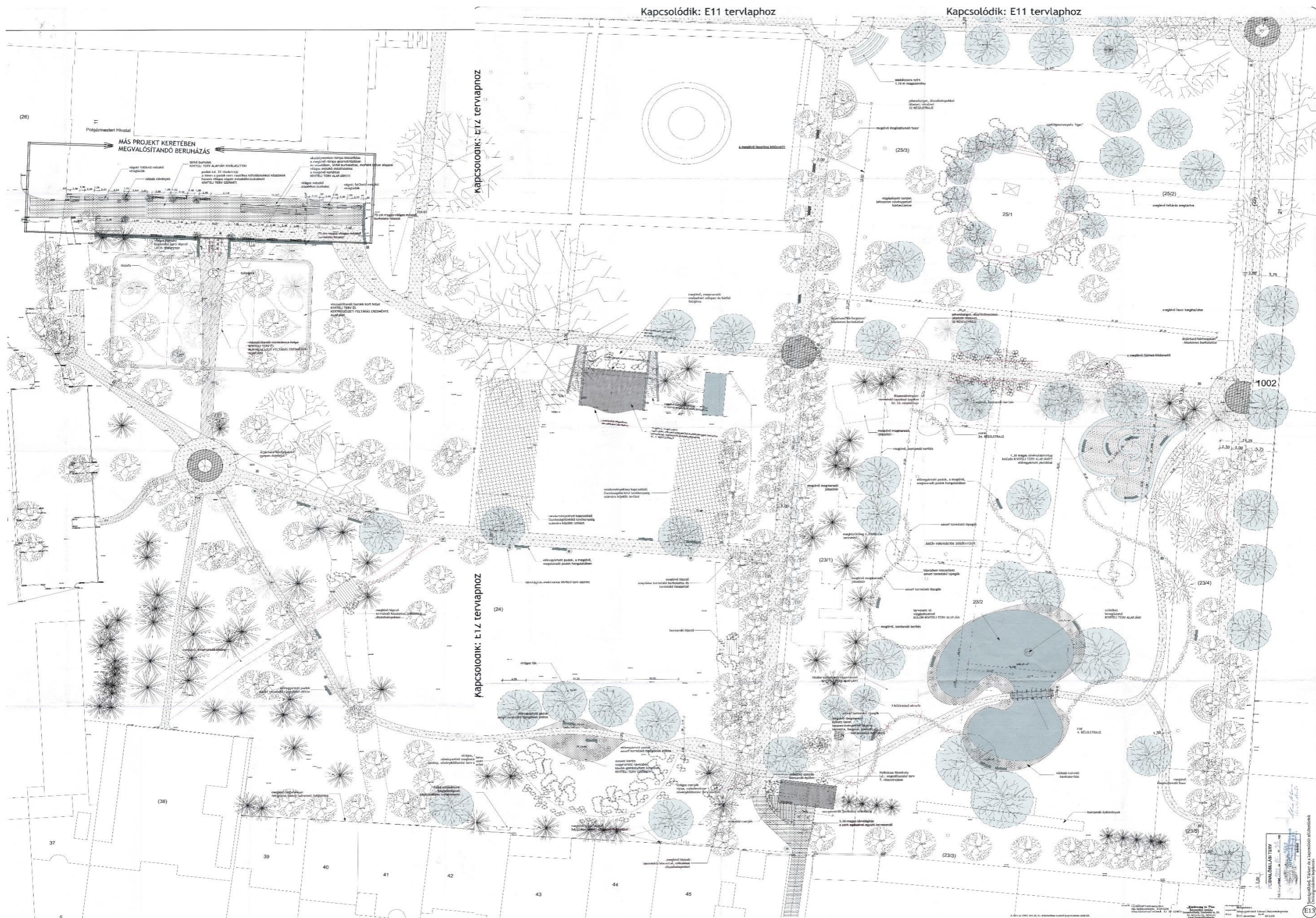
Forrás: Karácsony és Társa Mérnöki Iroda Kft. terve

IV/8. Melléklet: A Ciszterci apátság és kertjének terve (2017)

Forrás: Karáccsony és Társa Mérnöki Iroda Kft. terve

IV/9. Melléklet: A Ciszterci apátság és kertjének terve (2017) – 2. részlet

Forrás: Karáccsony és Társa Mérnöki Iroda Kft. terve

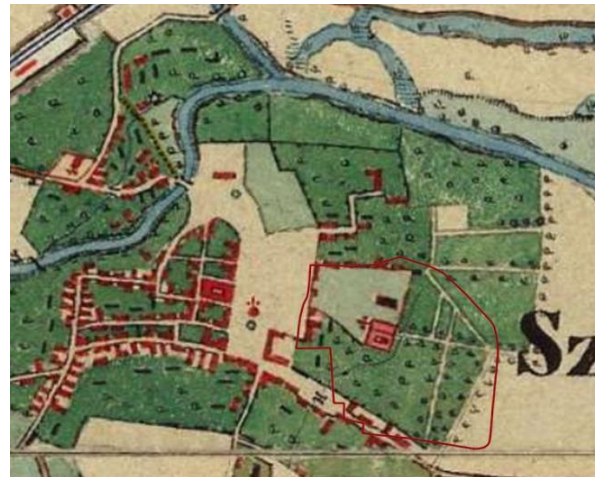
A SZENTGOTTHÁRDI NAGYBOLDOGASSZONY TEMPLOM RÓZSAKERTJÉNEK KONCEPCIÓTERVE | KERTÉPÍTÉSZETI KONCEPCIÓTERV | méretarány: M=1:200 | dátum: 2017.08.10. | tervlap száma: K-02

IV/10. Melléklet: A szentgotthárdi Nagyboldogasszony templom rózsakertjének koncepcióterve (2017)
 Forrás: Szentgotthárd Közös Önkormányzati Hivatala

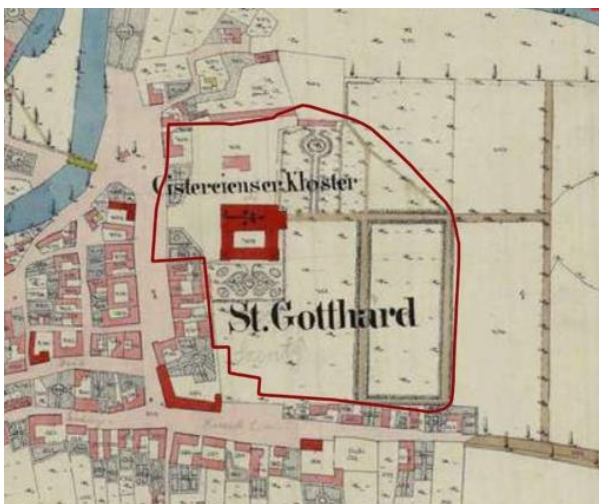
IV/11. Melléklet: A ciszterci apátság és kertje az első katonai felmérésen (1784)

Forrás: www.maps.arcanum.com

IV/12. Melléklet: A ciszterci apátság és kertje a második katonai felmérésen (1852-1855)

Forrás: www.maps.arcanum.com

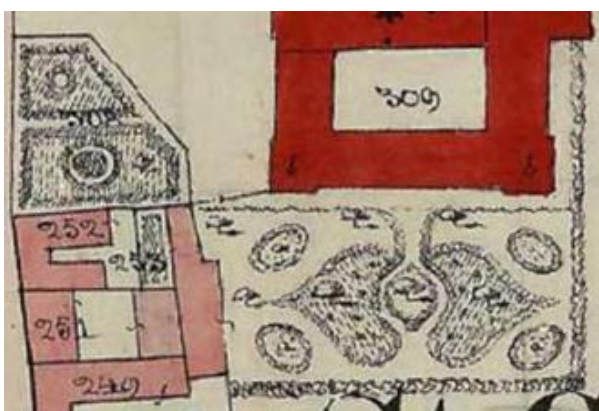
IV/13. Melléklet: A ciszterci apátság és kertje az 1857.-es kataszteri felmérésen (1857)

Forrás: www.maps.arcanum.com

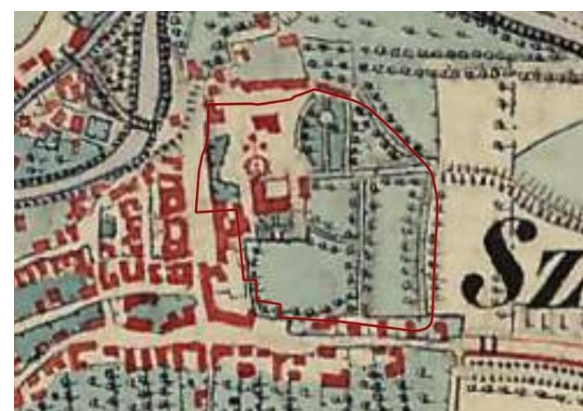
IV/14. Melléklet: A ciszterci apátság és kertje az 1857.-es kataszteri felmérésen (1857) - részlet

Forrás: www.maps.arcanum.com

IV/15. Melléklet: A ciszterci apátság és kertje az 1857.-es kataszteri felmérésen (1857) - részlet

Forrás: www.maps.arcanum.com

IV/16. Melléklet: A ciszterci apátság és kertje a Magyar Királyság térképén (1869-1887)

Forrás: www.maps.arcanum.com

IV/17. Melléklet: A ciszterci apátság és kertje a harmadik katonai felmérésen (1878)

Forrás: www.maps.arcanum.com

IV/18. Melléklet: A ciszterci apátság és kertje katonai felmérésen (1941)

Forrás: www.maps.arcanum.com

IV/19. Melléklet: Szentgotthárd környezeti adottságai

Forrás: Térkép: OSM Standard

Tulajdonviszonyok vizsgálata

JELMAGYARÁZAT

- Telekhatárok
- Vizsgált terület határa
- Egyházi tulajdon
- Önkormányzati tulajdon
- Magán tulajdon

ÖVEZETI BESOROLÁSOK

Vi-K1 - a városépítés történetében kiemelkedő szerepet betöltő épületegyüttes

A településközpont vegyes terület építési övezetei: **Vt-K1, Vt-K2, Vt-k3, Vt-K5, Vt-K7, Vt-Kg, Vt2**

Okt1 - általános iskola

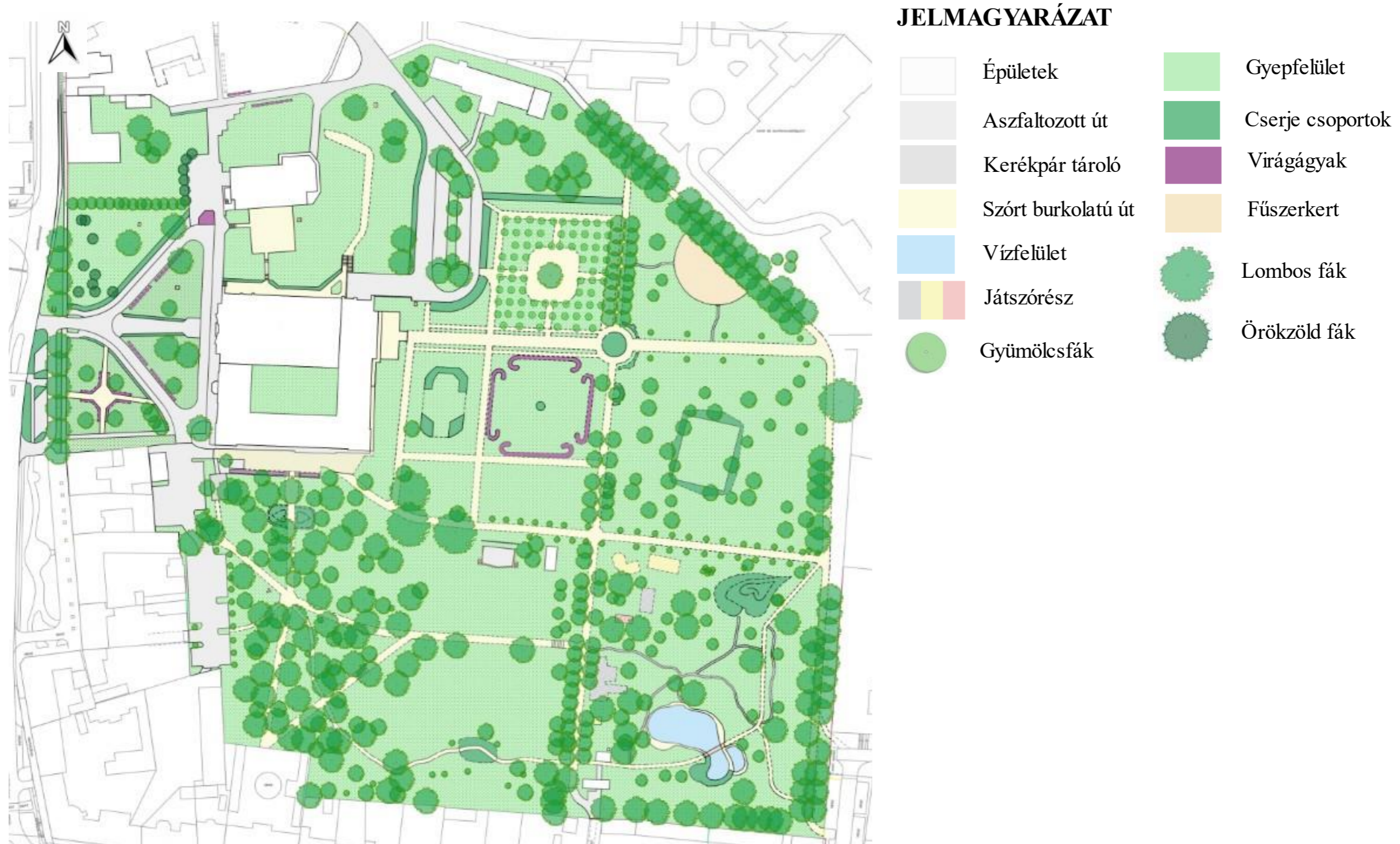
TH – Szentgotthárd SPA & Wellness termálfürdő

Zkk-K – ciszterci műemlék épületegyüttes fogadó előtere

Zkp – Közpark terület

P – Parkoló

Jelenlegi állapot

IV/21. Melléklet: A Várkert jelenlegi állapota

Forrás: Térkép: AutoCad -Szentgotthárd Közös Önkormányzati Hivatal, Saját vizsgálati ábra

M = 1:1000

Funkciók

JELMAGYARÁZAT

	Épületek		Gyepfelület
	Aszfaltozott út		Cserje csoportok
	Kerékpár tároló		Virágágyak
	Szórt burkolatú út		Fűszerkert
	Vízfelület		Lombos fák
	Játszórész		Örökzöld fák
	Gyümölcsfák		

IV/22. Melléklet: A Várkert jelenlegi funkciói

Forrás: Térkép: AutoCad -Szentgotthárd Közös Önkormányzati Hivatal, Saját vizsgálati ábra

M = 1:1000

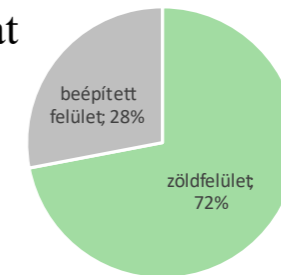

Zöldfelületi arány vizsgálat

JELMAGYARÁZAT

- Telekhatárok
- Vizsgált terület határa
- Épületek
- Aszfaltozott út
- Kerékpár tároló
- Burkolatok
- Aszfaltozott járda
- Eséstér
- Parkoló
- Szórt burkolat
- Típegő
- Zöldterület

Teljes terület: 81 941 m²

Teljes zöldterület: 59 186 m²

72 % a zöldfelület

28 % a beépített felület

M = 1:1000

IV/23. Melléklet: A Várkert zöldfelületi arány vizsgálata

Forrás: Térkép: AutoCad -Szentgotthárd Közös Önkormányzati Hivatal, Saját vizsgálati ábra

Látványkapcsolatok (télen)

IV/24. Melléklet: A Várkert látványkapcsolatainak vizsgálata téli időszakban

Forrás: Térkép: AutoCad -Szentgotthárd Közös Önkormányzati Hivatal, Saját vizsgálati ábra, Saját képek

Látványkapcsolatok

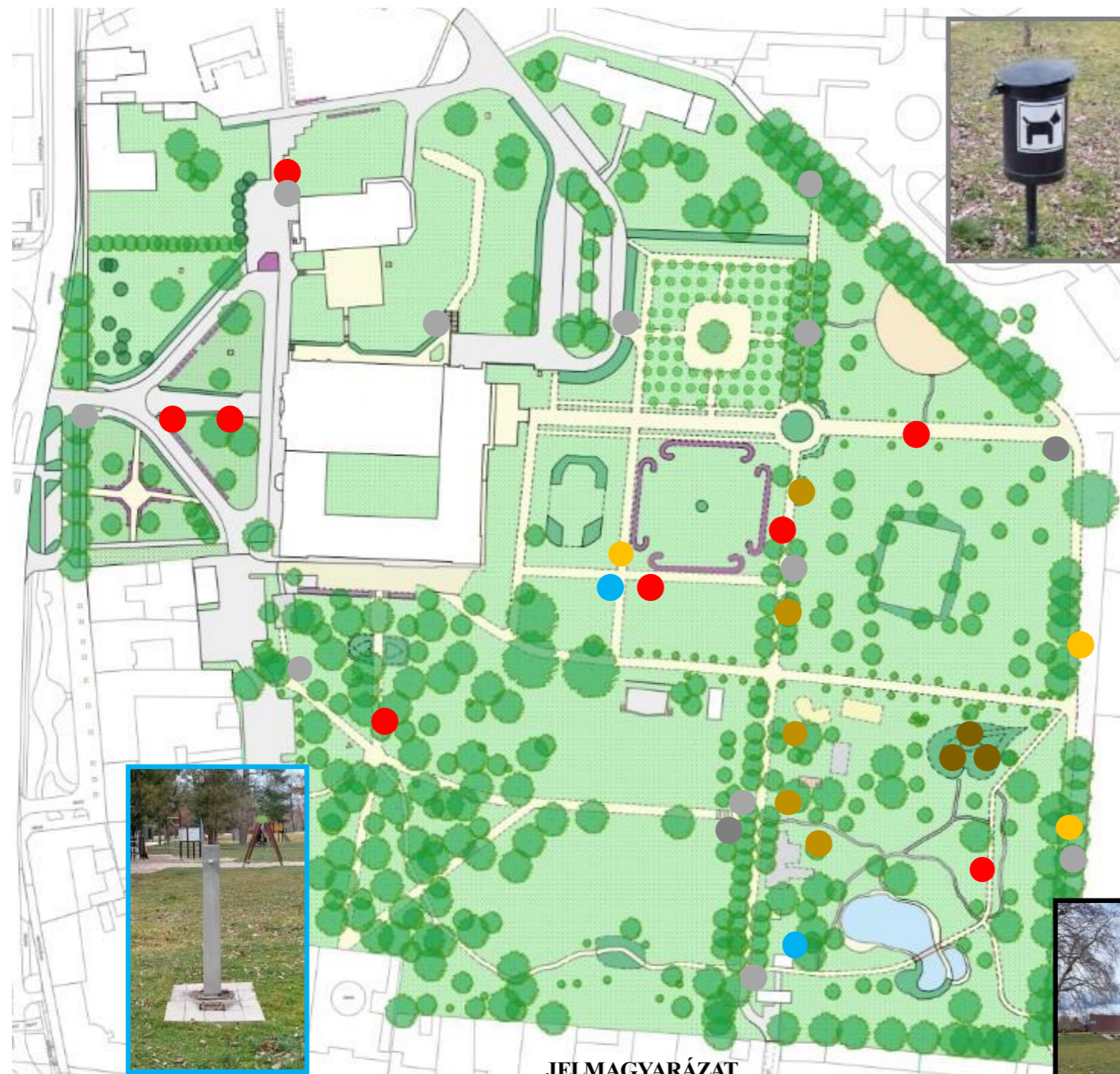

IV/25. Melléklet: A Várkert látványkapcsolatainak vizsgálata vegetációs időszakban

Forrás: Térkép: AutoCad -Szentgotthárd Közös Önkormányzati Hivatal, Saját vizsgálati ábra, Saját képek

Élettelen elemek-Kültéri bútorok

rozsdamentes acél ivókút nyomógombbal

JELMAGYARÁZAT

- „Ciszték mindennapjai tanösvény”
- Információs tábla

kutyaürülék tartó: acélső tartóoszlop tűzhorganyozás után porfestett, fedett

csőszlopos hulladékgyűjtő: 36 literes, acélső tartóoszlop tűzhorganyozás után porfestett, 1 mm-es perforált acéllemez edény csikkeinyomóval, tűzhorganyozás után porfestett

ülőpad: acél tartószerkezetű tűzhorganyzott és porfestett, 40 mm vastag fa deszkázat ülőfelület lazúr festékkel kezelt

épített ülőpad: beton zsaluelemből épített pad, természetes burkolattal, fa deszka ülőfelülettel

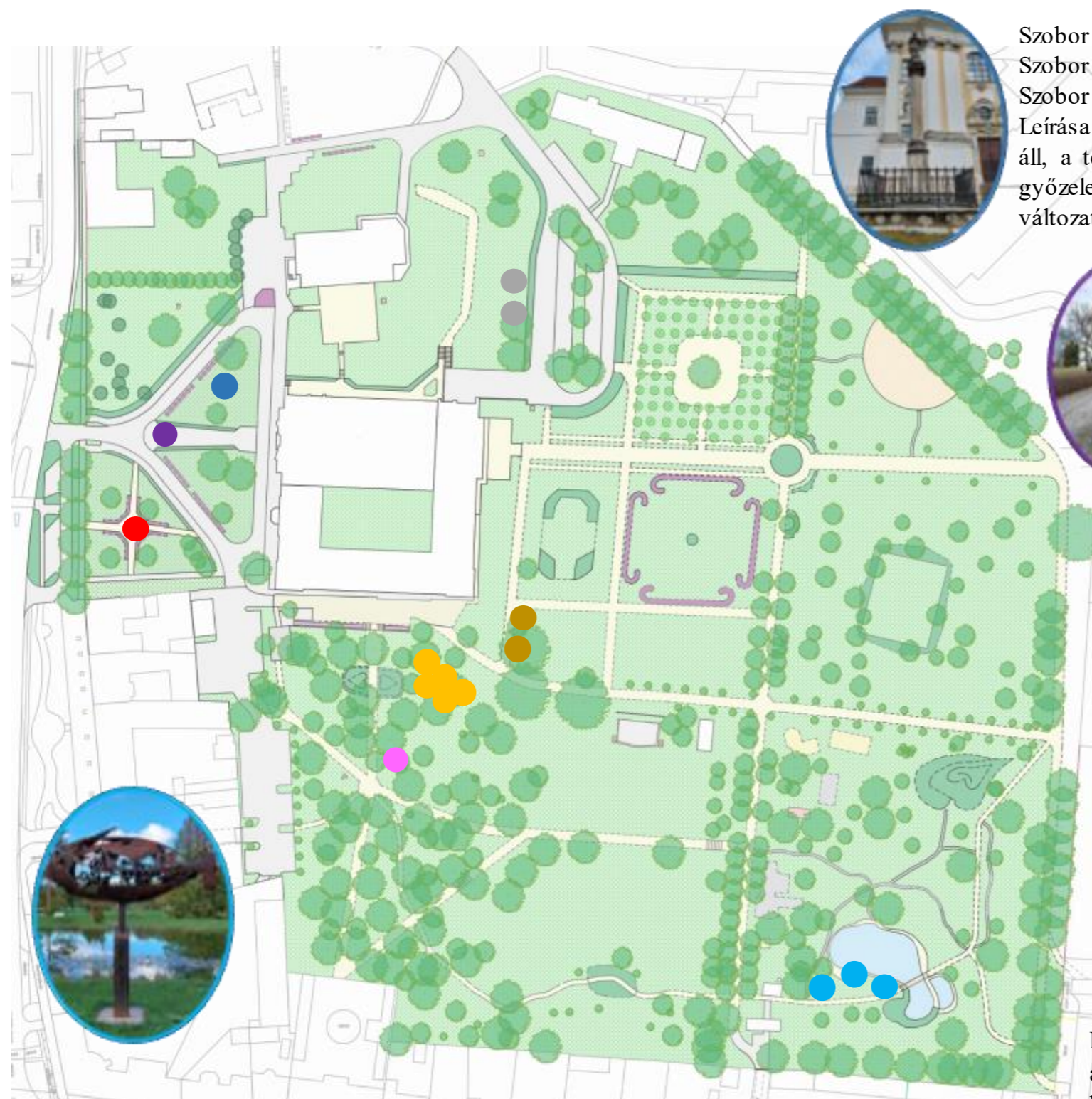

kandeláber íves karral fekete LED fényforással (park belső területe)

M = 1:1000

Élettelen elemek-Szobrok

Szobor neve: Immaculata -szobor
Szobor alkotója: Josef Braun
Szobor avatásának ideje: 1970 (eredetileg 1764)
Leírása: A mészkőszobor ma a műemlékegyüttes nyugati előkertjében áll, a templom főengelyétől kissé északra. A szobor a törökök feletti győzelem emlékére állított "a győzedelmes Mária - oszlopok" egyik változata

Szobor neve: Robert Leeb apát szobra
Szobor alkotója: Vanyúr István
Szobor avatásának ideje: 2014
Leírása: Kerek talapzaton álló, egészalakos, fából faragott, színezett szobor, amely az apátot álló testhelyzetben, jobb kezében nagyméretű kulccsal, bal kezében pásztorbottal. Az apát lába előtt az apátság makettje található

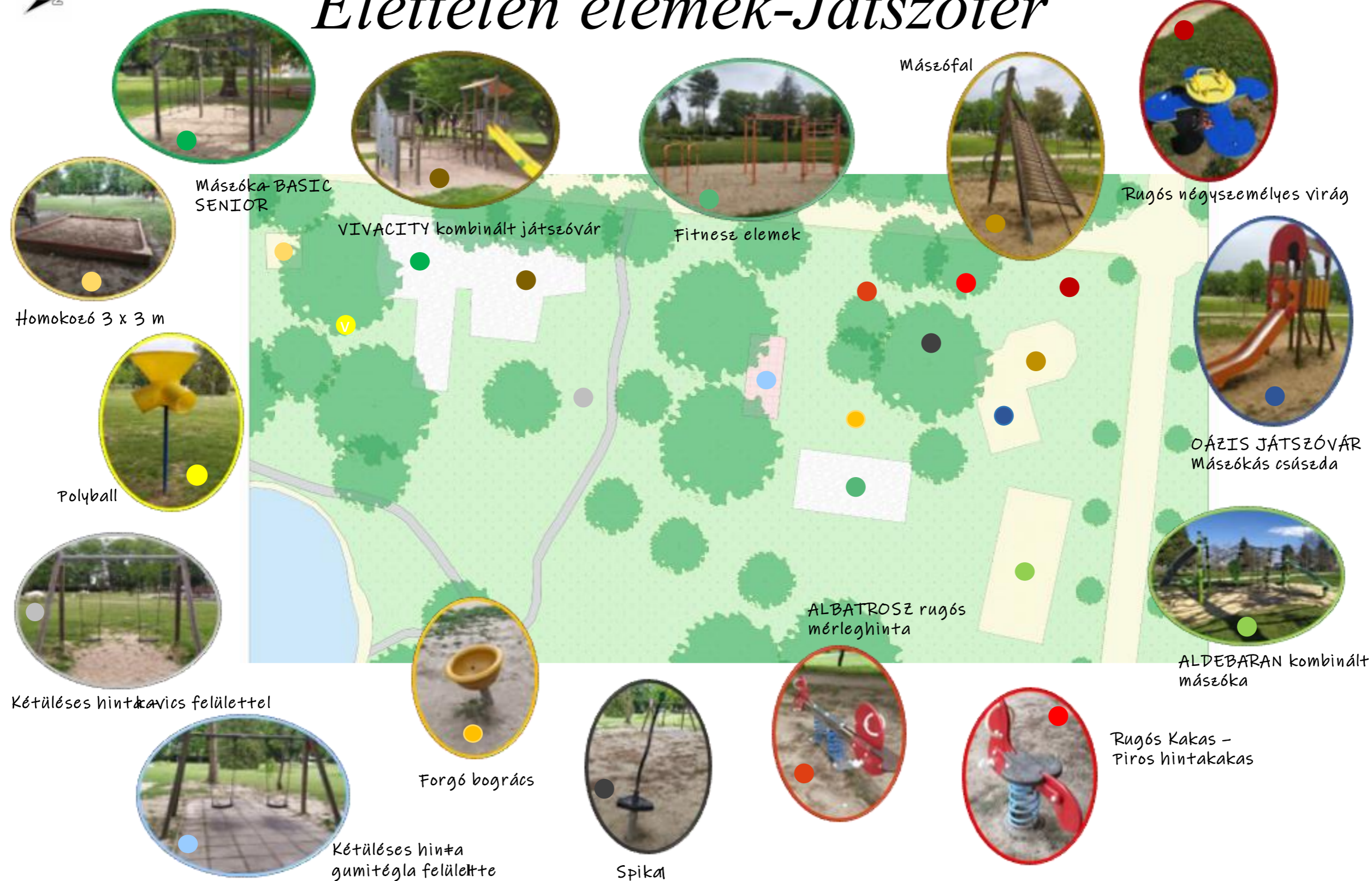
Szobor neve: Széll Kálmán szobra
Szobor alkotója: Tóth Emőke
Szobor avatásának ideje: 2002
Leírása: Bronz mellszobor négyszög keresztmetszetű fekete márvány talapzaton

Robert Jurak (szlovén szobrászművész) készítette különböző fém alkatrészekből összeállítva a szobrokat. Először Lendván voltak kiállítva, majd az első Rabarica (Rábán élő rablólhal) névre hallgató mű 2019-ben került kihelyezésre. A többi szobra 2024-ben. M = 1:1000

Élettelen elemek-Játszótér

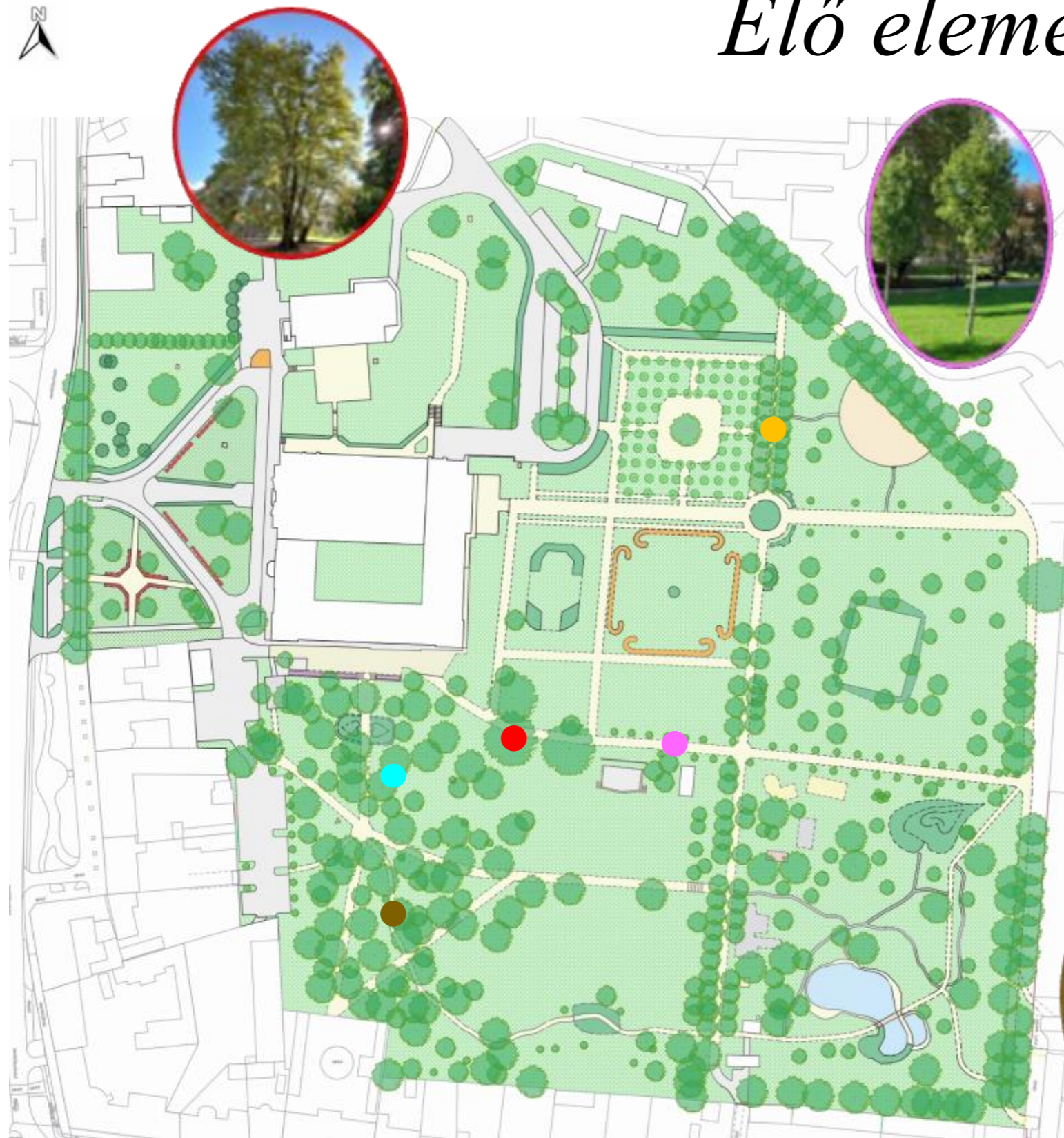

IV/28. Melléklet: A Várkert élettelen elemei – Játszótér és Fitnessz park elemei

Forrás: Térkép: AutoCad -Szentgotthárd Közös Önkormányzati Hivatal, Saját vizsgálati ábra, Saját képek

M = 1:500

Élő elemek

JELMAGYARÁZAT

	Gyepfelület		Lombos fák
	Cserje csoportok		Örökzöld fák
	Évelő virágágyak		Gyümölcsfák
	Egynyári virágágyak		
	Rózsák		
	Fűszerkert		

IV/29. Melléklet: A Várkert élő elemeinek vizsgálata, kiemelve az értékes elemeket

Forrás: Térkép: AutoCad -Szentgotthárd Közös Önkormányzati Hivatal, Saját vizsgálati ábra, Saját képek

M = 1:1000

IV/30. Melléklet: A Várkert élő fáinak jegyzéke a Városmester térképrendszerben

Forrás: Térkép: Városmester -Szentgotthárd Közös Önkormányzati Hivatal

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat / diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről (módosítva: 2025. október 16.)

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹³ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Fodor Rebeka
A Hallgató Neptun kódja: KDOZFC
A dolgozat címe: A szentgotthárdi Nagyboldogasszony Templom és Kolostorépület környező zöldterületeinek történelmi fejlődése
A megjelenés éve: 2025
A konzulens intézetének neve: Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Kertművészeti és Kertépítészeti Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹⁴ egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem. Továbbá kijelentem, hogy a dolgozat elkészítése során alkalmazott mesterséges intelligencia-eszközök (pl. szöveggenerálás, nyelvi javítás, fordítás, adatelemzés) használata nem helyettesítette a saját kutatási és alkotói munkámat, azok alkalmazását a források között vagy a módszertani részben feltüntettem, és a szakmai-etikai elvárásoknak megfelelően jártam el.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Szentgotthárd, 2025. év október hó 28. nap

Hallgató aláírása

¹³ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

¹⁴ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

NYILATKOZAT

___Fodor Rebeka___ (név) (hallgató Neptun azonosítója: ___KDOZFC___) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: ___2025.____ év október _ hó 30._ nap

belső konzulens

Hallgatók, doktoranduszok nyilatkozata mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásáról

1. Általános adatok

Hallgató neve:	Fodor Rebeka
Neptun-kódja:	KDOZFC
Képzési szint (a megfelelőt jelölje X-szel):	☒ BSc/BA ☐ MSc/MA ☐ Doktori (PhD) ☐ Egyéb: .....
Tantárgy neve/kódja*:	Szakdolgozat készítés „A”
A munka címe:	A szentgotthárdi Nagyboldogasszony Templom és Kolostorépület környező zöldterületeinek történelmi fejlődése

* doktori értekezés esetén nem kitöltendő

2. Nyilatkozat az MI használatáról

Alulírott, etikai felelősségem teljes tudatában az alábbi nyilatkozatot teszem:

(Kérjük, válasszon egyet az alábbi lehetőségek közül!)

- A) Nem alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.
(Amennyiben ezt jelölte, a további táblázatok kitöltése nem szükséges.)
- B) Alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.
(Kérjük, töltsse ki a vonatkozó táblázatokat!)

3. A mesterséges intelligencia használatának részletezése

I. TÁBLÁZAT: Asszisztensi vagy kisebb mértékű felhasználás (pl. fordítás, nyelvi korrektúra, ötletelés stb.)

(Ezen felhasználások esetében a konkrét promptok és válaszok csatolása nem szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve és verziója	Érintett rész (ha nem a szöveg egészére vonatkozik)

II. TÁBLÁZAT: Jelentős tartalmi hozzájárulás (pl. egy teljes ábra vagy egy hosszabb szövegrész generálása)

(Ezekben az esetekben a felhasznált kulcsfontosságú promptok és az MI által adott nyers válaszok dokumentálása és a munka **mellékletében való csatolása szükséges.**)

A felhasználás célja	Alkalmazott eszköz verziója, elérhetősége	MI-neve,	Az érintett fejezet / ábra / táblázat pontos sorszáma	A prompt-naplót tartalmazó melléklet bejegyzésének sorszáma

3/A. Oktató által előírt kiegészítő szabályok (ha vannak)

Amennyiben az adott tantárgy oktatója vagy témavezetője az MI-eszközök használatára vonatkozóan külön szabályokat vagy elvárásokat határozott meg, kérjük, az alábbi mezőben foglalja össze ezeket:

Pl. az MI használatának tilalma bizonyos feladattípusokra; csak konkrét eszköz használata engedélyezett; eltérő hivatkozási elvárások; dokumentációs forma stb.

Oktató vagy témavezető által előírt szabályok:

.....

.....

.....

.....

4. Minden hallgatóra vonatkozó nyilatkozat:

Kijelentem, hogy az MI által esetlegesen generált tartalmakat minden esetben kritikailag felülvizsgáltam, szerkesztettem és a munkába illesztettem. A leadott munka minden eleméért, annak eredetiségéért és tudományos helytállóságáért teljes körű felelősséget vállalok. Tudomásul veszem, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem a benyújtott munkát mesterséges intelligencia detektorral ellenőrizheti, és eljárást kezdeményezhet, amennyiben a nyilatkozatom valótlan vagy hiányos.

Kelt: ..... Szentgotthárd....., 2025. ....10..... hó ...28..... nap

Fodor Rebeka

Hallgató aláírása

Konzulens/Témavezető aláírása